

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
543

Subotica, 30. kolovoza 2013. Cijena 50 dinara

PRIČA O UDŽBENICIMA
POMAK NA VLASTITI RAČUN

MUKE MONOŠTORACA
S MOSTOM

LAND GRABBING
U SRBIJI

GOLUBIĆ-2013
O PRAVIMA MANJINA

INTERVJU
MANDA PRIŠING

BUNARIČKO PROŠTENJE GOSPI OD SUZA

Javno komunalno preduzeće „SuboticaGas“ - Subotica
Szabadkai Gázművek Kommunális Kőzvéallalat - Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ - Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

**JEDNOSTAVNO,
BRZO,
LAKE...**

The image is a collage of several elements:

- Top Left:** A partial view of a man's face.
- Top Center:** A newspaper masthead for "Svaštara ONLINE". It includes the text "Informativne novine u Svaštari" and a "PLUS" logo.
- Top Right:** A navigation bar with links: "Početna", "Prošlog tjedna", "Marketing", "Kontakt", "Moje novine", "Glasnik".
- Middle:** A screenshot of a real estate website. The main heading is "3739 Rezultata pronadeno za Kuće - prodaja". It lists various properties with photos, titles (e.g., "Subotica centar-kuća", "Prodajem kuću u Hrvatskoj", "Dvospolna kuća HITNO"), descriptions, and prices. A red arrow points to the "Subotica - Kuća" listing.
- Right Side:** A vertical banner for "VIP pristup preko 6265" with text about exclusive information and a "VIP" logo.
- Bottom Right:** A table titled "Kursna lista" showing currency exchange rates for EUR, USD, CHF, GBP, AUD, CAD, JPY, HKD, NIO, MXP, and BAM.
- Bottom Left:** A small table with two columns, "Kuća - Stan" and "Cijena", listing various properties and their prices.

www.svastara.rs

VOJVODANSKA Svaštara

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

Vruća ADSL akcija

*Prijavi se do kraja kolovoza i iskoristi
nevjerojatnu ljetnu akciju!*

ADSL MAX 10 paket, sada dobijaš po cijeni paketa ADSL MAX

** Akcija traje do 31. kolovoza!*

**SURFUJ DUUUPLO BRŽE,
PO NIŽOJ CIJENI!**

Detalji na sajtu:
www.tippnet.rs

Karađorđev put 2, Subotica 024/555-765

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila,
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete

POSTANITE I VI ČLAN VELIKE PORODICE »CROATIA OSIGURANJA« D.D. IZ ZAGREBA

**»Milenijum osiguranje« A.D.O. Beograd-Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon +381(24) 555-867 i 552-406
e-mail: mios@tippnet.rs
www.milenijum-osiguranje.rs
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati**

Bez reciprociteta molim

Razgovarajući nedavno s akterima hrvatske manjinske političke scene u Srbiji, dotaknuli smo se i teme o reciprocitetu glede zaštite prava manjina. Saznali smo kako je princip reciprociteta isključen kao misao vodilja ili princip na svim formalnim sastancima na kojima se razgovara o pravima srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji.

To je sasvim logično. Jer nisu sve manjine iste. Tako prema jednoj sociološkoj klasifikaciji manjine mogu biti asimilacionističke, pluralističke, secesionističke i borbene. Asimilacionistička manjina teži utapanju u prevladavajuću kulturu i stapanju sa širim društvom, pluralističke samo zahtijevaju trpeljivost prema svojoj različitosti, žele političku i ekonomsku jednakost i žele očuvati svoj nacionalni identitet, secesionističke manjine teže pripajanju državi matičnog naroda, a borbene manjine teže dominaciji. Niti uređenost pojedinih država i dominantna politička kultura nisu iste, niti je povijest i priroda odnosa između većinskog naroda i pojedinih manjina ista. Događanja u svezi s udžbenicima tzv. »novih« manjina u Srbiji pokazuju kako odnos države, odnosno onih koji su na vlasti (nebitno iz koje političke opcije), nije isti kao spram nekadašnjih narodnosti odnosno »starih« manjina. Nesumnjivo je da događaji iz skorije prošlosti, u kojima su narodi bivše Jugoslavije bili na suprotnim stranama, i dan-danas utječu na percepciju dijelova tih naroda sada u manjinskom statusu. O tome nam svjedoči i ovojedna rasprava o prvom predsjedniku samostalne Republike Hrvatske Franji Tuđmanu koja se vodila u klupama Narodne skupštine Republike Srbije.

Svojedobno je srbijanski predsjednik iz »demokratske« ili »građanske opcije« Boris Tadić tijekom posjeta Bačkom Monoštoru kazao kako se nada da će uskoro i Srbi i Hrvati učiti povijest iz istih udžbenika. S druge strane, lideri aktualne vlasti iz nekadašnje »radikalske« danas »naprednjačke opcije«, ili da kažemo »nacionalne«, su tijekom posjeta Hrvatskoj rekli kako se zasigurno Srbi i Hrvati neće složiti oko interpretacije skorije povijesti. Iz današnje perspektive čini se kako su naprednjaci realniji i iskreniji. Je li onda realnije očekivati da ova politička opcija konačno riješi i dugogodišnji problem udžbenika za nastavu na hrvatskom jeziku? Hrvatsko nacionalno vijeće uradilo je veliki dio posla. Ostalo je samo da država ispoštuje svoje zakonom propisane obveze.

J. D.

SADRŽAJ

AKTUALNO

DIJALOG BAJIĆ-ANIŠIĆ NA TV K23..7

TEMA

Nova pojava koja podsjeća na kolonijalizam

LAND GRABBING (I) U SRBIJI.....10-11

INTERVJU

Manda Prišing, mirovna aktivistica

VAŽNO JE PRIJEĆI NA DRUGU STRANU.....12-13

SUBOTICA

Tragovi starih vodotokova

ZAŠTO MLAKE TREBA ČUVATI.....22-23

DOPISNICI

Restauracija sunčanog sata u Somboru

ORIGINAL U MUZEJU, REPLIKA NA FASADI.....25

KULTURA

Umjetnička kolonija »Stipan Šabić 2013.«

INSPIRACIJA U SECESIJI.....34-35

SPORT

Davor Petrik uspješan u bench pressu

CILJ - TITULA PRVAKA HRVATSKE.....49

Najavljeni izbori za manjinska vijeća

Ne volim rabiti riječ Cigan. Mislim da je pejorativna i smatram, u skladu sa svojim vjerskim odgojem, principom demokracije i uvažavanjem ljudskog dostojanstva, da spomenutoj nacionalnoj skupini bolje odgovara riječ Rom. Ta riječ na njihovom jeziku znači čovjek. Oni su ljudi baš poput nas – dišu, jedu, žive, raduju se, pa i sukobljavaju. Mala razlika u odnosu na nas ostale je da Romi nikada nisu vodili rat. To je jednostavno nevjerovatno da je neki narod opstao, imao je neprijatelje, a ipak nije ratovao. Indija se naziva domovinom Roma, jer ih smatraju potomcima ljudi koje je Rama prognao nakon što su mu se zamjerali. I oni lutaju stoljećima. U Engleskoj ih nazivaju putnicima, jer često mijenjaju boravište. Je li to korektno, je li to prikladno, zar je to demokratski?

Romi su top-tema nakon što su dva njihova sunarodnjaka brutalno prebila dvojicu Subotičana i jednu ženu. Postavilo se pitanje smije li se navesti nacionalnost počinitelja, a neki su se upitali otkud znamo da su uopće Romi, jer se možda izražavaju kao Egipćani, možda su Aškalije, Goranci i slično.

Naravno, svi u nekoj mjeri bolujemo od stereotipa. Možda počinitelji doista nisu Romi. I sada hajdemo vidjeti što se događa kada prestanemo s tim etiketiranjem.

Imam znanice koji vole cigansku glazbu. Sada oni trebaju reći kako vole glazbu koju sviraju tamnoputi izvođači bez stalnog mjesta boravka na romskom jeziku. Mislim, to je smiješno.

Dakle, politička korektnost nas dovodi do toga da su stereotipi OK ako su pozitivni, ako se spominje crnogorsko čojstvo, hrvatska kultura, srpsko gostoljublje, romska glazba, ali se ne smije reći crnogorski diler, hrvatski zločinac, srpski huligan, romski razbojnik.

Smatram sebe poštenom osobom. Kada bi netko pokušao linčovati razbojнике, usprotivio bih se. Zalažem se za fer suđenje, da se provodi na romskom jeziku, neka se sagleda psihičko stanje počinitelja, olakotne okolnosti, itd. Ali, državna tijela trebaju štiti i žrtve. Ako policija kažnjava vozače jer nisu vezali pojas, kakvu su kaznu predviđeli za onoga koji je auto dao u ruke maloljetniku? Zašto se nanošenje brutalnih tjelesnih ozljeda i gaženje autom ne kvalificira kao pokušaj umorstva? Zašto se štite zločinci?

Uostalom, kakva je to vijest ako se ne objavi nešto i o počinitelju?

Međutim, kao što rekoh, malo smo dvolični. Da su i žrtve također Romi, možda ne bi bilo nijednog članka u novinama, nitko ih ne bi posjetio u bolnici, ne bismo se baš toliko zabrinuli za vlastitu sigurnost. Iskreno?

Nikola Perušić

Izbori za nacionalna vijeća nacionalnih zajednica u Srbiji, koje je nedavno najavilo Ministarstvo pravde i državne uprave, bit će sljedeće godine održani po važećem zakonu, ali je ta najava, prema riječima predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. *Slavena Bačića*, osim toga što je preuranjena, dana u svjetlu najavljenih izmjena Zakona o nacionalnim vijećima.

Upravo zahvaljujući zakonu, izbori će biti održani u roku i po važećim pravilima, očekuje Bačić, bez obzira što je u pripremi nacrt izmjena i dopuna ovoga zakona. Legitimnost izbora stoga nije upitna, kaže on za program na hrvatskom jeziku Radio Subotice.

»Izbori mogu biti raspisani, a prije nego se održe mogu biti izmijenjene pojedine odredbe postupka izbora. No, to neće utjecati na činjenicu da će manjinski izbori biti raspisani, održani i legitimni. Samo je pitanje kakva će biti njihova procedura i ne treba tu očekivati velike promjene.«

Ministarstvo pravde i državne uprave raspisat će izbore za nacionalna vijeća nacionalnih zajednica istodobno za sve nacionalne zajednice, najavila je Državna tajnica u Ministarstvu pravde i državne uprave *Gordana Stamenić*.

»Odluku o raspisivanju izbora za nacionalna vijeća nacionalnih manjina ministar za ljudska i manjinska prava odnosno mjerodavni ministar donosi najranije 120, a najkasnije 90 dana prije isteka mandata sadašnjeg saziva. To znači da će izbori biti raspisani tijekom veljače ili ožujka sljedeće godine. Izbori se moraju okončati 15 dana prije isteka mandata sadašnjih nacionalnih vijeća, 6. lipnja 2014. godine.«

Izmjene i dopune Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina trebale bi biti usvojene u Skupštini Srbije do kraja godine, podsjetila je Stamenić.

S. J.

Prvi broj »Hrvatskih novina«

Izlaskom prvog broja elektroničkog mjesečnika I»Hrvatske novine«, hrvatski medijski prostor na teritoriju Republike Srbije obogaćen je još jednim glasilom, čiji je osnivač i izdavač udruga Hrvatska nezavisna lista, a za glavnog i odgovornog urednika je postavljen *Antun Horvat*.

»Hrvatske novine će se po sadržaju razlikovati od drugih medija na hrvatskom jeziku, a prvenstveni im je cilj biti dokazom postojanosti Hrvata na ovim prostorima«, rekao je u kraćoj izjavi predsjednik udruge Hrvatska nezavisna lista *Zlatko Ifković*.

HNV o RTV-u

U povodu postojećeg stanja u Radio-televiziji Vojvodine i špekulacija u javnosti o prekidu rada ovog medijskog servisa, Hrvatsko nacionalno vijeće ponovno izražava svoju zabrinutost, navodi se u priopćenju ovoga tijela.

HNV smatra kako je na ovaj način izravno doveden u pitanje opstanak hrvatske redakcije informativnog i radijskog programa na Radio-televiziji Vojvodine. »Iako smo više puta apelirali na činjenicu da hrvatska nacionalna zajednica u odnosu na ostale nacionalne zajednice još uvijek ne može u potpunosti konzumirati prava koja su joj pozitivnim propisima zajamčena, sada smo skupa s kolegama iz drugih redakcija dovedeni u stanje da stečena prava nećemo moći koristiti ni u onoj mjeri u kojoj smo ih koristili do sada. Situacija u kojoj se nalazi pokrajinski medijski servis i nebriga za isti je u najmanju ruku sramotna i ponižavajuća za zemlju koja ističe multikulturalizam i multinacionalnost kao jedne od glavnih aduta na europskom putu Srbije«, navodi se u priopćenju koje potpisuje članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za informiranje *Ankica Jukić Mandić*.

Dijalog Bajić-Anišić na TV K23

Zahvaljujući TV emisiji »Periskop«, koja je 23. kolovoza emitirana na K23, javnost je dobila prigodu čuti dijalog *Mirka Bajića* i dr. msgr. *Andrije Anišića* u povodu oprečnih stavova povodom Dužijance. Lider Saveza bačkih Bunjevaca, vijećnik Skupštine Grada Subotice i član Nacionalnog vijeća Bunjevaca vodio je raspravu s članom Organizacijskog odbora Dužijance i župnikom župe sv. Roka, koju je moderirao *Miroslav Antelj*. Povod je bila ranija Bajićeva izjava po kojoj »Crkvu treba što dalje maknuti od Dužijance« i da jednu crkvenu manifestaciju ne treba financirati sredstvima Grada. Vlč. Anišić je rekao kako je to sporno i uvredljivo, jer vjernici koji su rimokatolici plaćaju porez pa nema razloga zbog kojeg se ne bi smjela organizirati Dužijanca, a da Rimokatolička crkva od tih sredstava ne dobiva ništa, jer su ona namijenjena za natjecanje risara, povorku i druge troškove. Anišić je dodao kako je to uvredljivo i stoga jer je Dužijancu upravo msgr. *Blaško Rajić* 1911. godine prenio u Crkvu, koja ju je organizirala samostalno dok je prije dvadeset godina nije počela organizirati skupa s Gradom. Bajić je pojasnio kako smatra da jedan dio Dužijance treba udaljiti od Crkve, te da nije htio nikoga uvrijediti. On je dodao kako je, ako se ona financira sredstvima Grada, onda Grad treba i kontrolirati, te je prešao na pitanje financiranja prošlogodišnje manifestacije. Vlč. Anišić je ukazao na točnost Bajićeva navoda, te dodao kako na način sličan Dužijanci, Mađarski kulturni centar organizira »Interetno« za grad, pa svatko tko želi može otići na programe koji ga zanimaju. Anišić je ukazao kako je važno reći čiji je Dužijanca običaj, jer nije običaj svih rimokatolika. Bajić je predložio da Dužijancu organiziraju skupa i Crkva i Bunjevci i Hrvati, a da nije sporno da Grad podupre Dužijancu. Bajić je dodao kako je Dužijanca »naša« i »svih građana«. Nakon toga se rasprava razvila o tome jesu li Bunjevci Hrvati ili ne, te kako se Bajić u prošlosti nacionalno izjašnjavao. Dakle, gledatelji su opet ostali bez jasnog

razumijevanja Bajićevih stajališta o ulozi Grada, financiranju Dužijance i organiziranju ove manifestacije.

N. P.

Skupština Srbije o Tuđmanu

Na raspravi u Skupštini Republike Srbije održanoj u ponedjeljak, na kojoj se raspravljalo o izmjenama ministarstava, zastupnik Srpske napredne stranke *Marko Atlagić* ukazao je na bivšeg hrvatskog predsjednika *Franju Tuđmana* u povodu dobrih načina za rješavanje kadrovskih pitanja: »Dat ću vam primjer jedne susjedne države, ja njihovog predsjednika nerado spominjem, ali bio je u pravu. Radi se o Franji Tuđmanu, kada je najboljem poznavatelju međunarodnog prava rekao da će mu biti ministar vanjskih poslova dok Hrvatska ne bude međunarodno priznata«, kazao je Atlagić i dodao da je Tuđman čim je priznata neovisnost Hrvatske smijenio tog eksperta i postavio ga za rektora. »To je vođenje politike. To je ta nova politika koju vi ne možete da shvatite, takav jedan ministar može obaviti jedan zadatak najbolje u ovoj zemlji.«

Kako prenosi B92, zastupnik LDP-a *Bojan Đurić* ocijenio je kako se za 24 godine parlamentarizma u Srbiji nije dogodila takva uvreda za Skupštinu da se kao etalon za pravilno uređenje i vođenje države navodi primjer Franje Tuđmana. Zastupnik DS-a *Borislav Stefanović* ukazao je da je spominjanje Tuđmana uvredljivo za mnoge građane. Atlagić je objasnio je da je ono što misli o Tuđmanu objavio u mnogim časopisima, da je on 99 posto fašist. Zastupnik URS-a i bivši ministar *Predrag Mirković* rekao je nakon Atlagićeva izlaganja i reakcija koje je izazvao da je lijepo kad se stvori vesela i duhovita atmosfera, a poslanik DS-a *Janko Veselinović* je ukazao da atmosfera nije nimalo vesela već da je zaprepasten onim što je čuo i dodao kako isto misle i izbjegli i prognani iz Hrvatske koji su glas dali SNS-u.

Marko Atlagić je inače povjesničar, bivši visoki predstavnik te ministar SAO Krajine i član SRS-a u RSK, svjedok na suđenju *Slobodanu Miloševiću* u Haagu.

N. P.

Čekamo srpsku stranu

Zasjedanje Međuvladina mješovitog odbora za zaštitu Hrvatske i srpske manjine u Srbiji i Hrvatskoj, nakon dvije godine stanke trebalo bi se održati u najskorije vrijeme, najavio je donedavni supredsjedatelj ovoga tijela s hrvatske strane *Petar Barišić*, za program na hrvatskom jeziku Radio Subotice. »S hrvatske strane su pripremljene sve pretpostavke, izabrani su članovi odbora i sada čekamo srpsku stranu. Jedan je kontakt već ostvaren putem Ureda za Hrvate izvan Hrvatske, gdje su se supredsjedatelji dogovarali oko modaliteta susreta, koji bi trebao biti održan uskoro. Zastoj u susretima je više tehničke prirode, najprije izbori u Hrvatskoj, pa izbori u Srbiji, te se u proceduri imenovanja članova malko zastalo«, kaže Barišić, te dodaje kako točan datum još nije određen, ali se na to neće dugo čekati.

JOŠ JEDNA ŠKOLSKA GODINA I JOŠ JEDNA PRIČA O UDŽBENICIMA

Pomak na vlastiti račun

Osnovce hrvatskih odjela ove godine očekuju novi udžbenici. No, premda su obećanja o financiranju izrade ovih udžbenika stizala iz resornog ministarstva i vrha srbijanske vlasti, udžbenike će vlastitim sredstvima i uz pomoć dotacija Republike Hrvatske osigurati HNV

U ponedjeljak 2. rujna počinje još jedna školska godina. Osnovce koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku i njihove roditelje ove godine očekuje jedna dobra vijest: kako saznajemo u Hrvatskom nacionalnom vijeću, za učenike od prvog do četvrtog razreda osnovnih škola bit će osigurani novi udžbenici koji u potpunosti odgovaraju nastavnom planu i programu Republike Srbije, a ne kao dosad uvezeni udžbenici iz Hrvatske. Isto tako, do konca rujna bi slične, adekvatnije udžbenike trebali dobiti i učenici od petog do osmog razreda, koji će dotad koristiti udžbenike od prijašnje generacije.

Za onoga tko prati zbivanja u hrvatskoj zajednici poznat je problem udžbenika s kojim se obrazovanje na hrvatskom jeziku suočava od samoga početka, točnije od prije jedanaest godina. Stoga vijest s početka teksta, kako smatraju u HNV-u, predstavlja pomicanje s »mrtve točke« i značajan korak, iako je ostalo još posla kako bi pitanje udžbenika bilo trajno i sustavno riješeno. Naime, usprkos obećanju iz resornog srbijanskog ministarstva, a isto tako i u bilateralnim susretima na najvišim državnim razinama, pitanje izrade i financiranja udžbenika ostalo je otvoreno te je HNV odlučio samostalno ga riješiti (o čemu je donesena

i odluka na jednoj od sjednica toga tijela), a već ranije spomenuta vijest s početka teksta jest rezultat tih aktivnosti.

NIŽI RAZREDI

»Poučeni dosadašnjim lošim iskustvima, krenuli smo samostalno u pravcu trajnog rješavanja ovoga problema, a to je da se prevedu postojeći srbijanski udžbenici na hrvatski jezik. Dosadašnji uvoz udžbenika nije rješenje, jer je

glazbena kultura, koji će se pojaviti u školama za nekoliko dana, odnosno 3. rujna.

»Inicijalne prijevode na hrvatski jezik uradile su učiteljice koje rade u nastavi na hrvatskom jeziku, dok je lekturu uradila *Željka Zelić*, a prijelom je radio 'Kreativni centar' koji tiska ove udžbenike. HNV je u potpunosti financirao ove segmente posla, pa i tiskanje. Riječ je o niskobudžetnim udžbenicima koji se tiskaju tehnikom digitalnog

i po pitanju posla i po pitanju financija kompleksnija.

»Tu su prijevode BIGZ-ovih udžbenika iz Srbije uradili stručnjaci iz 'Školske knjige' u Zagrebu. Broj naslova i obujam stranica je veći, radi se o složenijim tekstovima, što sve nadvladava naše resurse. Prevođenje je okončano koncem kolovoza. Međutim, tu već imamo problem s financiranjem kompletne izrade ovih udžbenika. Naime, samo troškovi prevođenja, lekture i prijeloma su oko 1,7 milijuna dinara, od čega smo oko milijun dinara 'pokrili' donacijom Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske (70.000 kuna) koja je išla izravno prema 'Školskoj knjizi'. Nadalje, ostalo je upitno tko će financirati troškove tiskanja ovih udžbenika koji iznose oko 4,5 milijuna dinara. Naime, u Ministarstvu prosvjete ne odgovaraju na pismene dopise i urgencije HNV-a oko ovog pitanja, jedino smo prigodom javne rasprave o izmjenama i dopunama Zakona o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima susreli na hodniku pomoćnicu ministra Vesnu Filu koja nam je rekla: 'Sve me pitajte samo me za novac ne pitajte. Novca nema.' Poučeni tim njezinim odgovorom uputili smo zamolbu Ministarstvu vanjskih i europskih poslova RH, jer su nam oni ostali jedina nada, da

ODOBRENJA JOŠ NISU STIGLA

Kako bi neki udžbenik dospio u nastavni program potrebno je da ga odobri ministar na prijedlog Nacionalnog prosvjetnog savjeta. HNV je početkom srpnja počeo sukcesivno slati pripremljene udžbenike na odobravanje, ali odobrenje za njihovu uporabu još nije stiglo. »Udžbenici su 'jedan na jedan' prevedeni sa srpskog jezika tako da nije upitno da ćemo odobrenje dobiti, ali očito kako postoji administrativni zastoje. Naše je pitanje zašto njima treba mjesec i pol dana da odobre udžbenike u kojima ima više slika nego riječi«, kaže *Sarić Lukendić*.

s godinama razlika u nastavnim planovima i programima u dvjema državama sve veća«, objašnjava predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Darko Sarić Lukendić*.

HNV je tako uspostavio poslovno-tehničku suradnju s nakladničkom kućom »Kreativni centar« u svezi s izradom udžbenika od prvog do četvrtog razreda osnovne škole, za nastavne predmete matematika, svijet oko nas i

tiska i oni su stoga dva do tri puta skuplji od udžbenika na srpskom. Za ovo je HNV izdvojio oko 1,5 milijuna dinara«, kaže naš sugovornik.

VIŠI RAZREDI

Glede izrade udžbenika od petog do osmog razreda, HNV se opredijelio za nakladničku kuću BIGZ koja je kćerka-tvrtka Školske knjige iz Zagreba, a tu je situacija

financiraju troškove tiskanja udžbenika. Ti udžbenici za učenike od petog do osmog razreda evidentno neće stići 3. rujna. No, ovi učenici neće biti niti jedan dan bez učila, oni će imati udžbenike koje su koristili učenici iz generacije prije njih. Ali mi očekujemo da ćemo za tjedan ili dva dobiti financije za tiskanje te bi to onda vrlo brzo moglo biti urađeno. U tom bismo slučaju već koncem rujna izvršili zamjenu starih za nove prevedene udžbenike», kaže Sarić Lukendić, te dodaje kako će učenici hrvatskih odjela u Gimnaziji i srednjoj Politehničkoj školi u Subotici učiti iz straih udžbenika, jer je to pothvat s kojim će se HNV tek »hvata u koštac«.

BESPLATNI UDŽBENICI I REFUNDACIJA

Udžbenici za predmet hrvatski jezik su izrađeni već za prošlu školsku godinu. Kao takvi, bili su u katalogu, te je Ministarstvo ove godine, u okviru projekta besplatnih udžbenika, izvršilo kupnju tih udžbenika za osnovce od prvog do četvrtog razreda (iznos od oko 150.000 dinara). To je, po riječima Sarića Lukendića, dobra praksa, ali pitanje financiranja drugih niskobudžetnih udžbenika ostaje otvoreno. »Mi vjerujemo da će u perspektivi dolaskom novog ministra ili ministrice ovo pitanje biti pokrenuto s 'mrtve točke'. Najmanje što ministarstvo mora učiniti jest da učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku kupuju udžbenike po istoj cijeni kao i djeca koja pohađaju nastavu na srpskom jeziku. Da ona ne budu diskriminirana zato što je proizvodna cijena takvog niskotiražnog udžbenika višestruko veća od istoga na

srpskom jeziku. Ministarstvo bi moralo snositi kao trošak najmanje tu razliku u cijeni za sve udžbenike bez obzira na uzrast. Mi ćemo nastaviti naše napore u cilju refundacije tih sredstava, te nalaženja trajnog rješenja, jer ovakva 'ad hoc' rješenja ne pridonose osjećaju sigurnosti roditelja i same djece koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Treba napomenuti i to kako jednom prevedeni udžbenici ulaze u katalog za izdavanje udžbenika, te vjerujemo da će ministarstvo kroz projekt besplatnih udžbenika financirati ubuduće nabavu svih udžbenika od prvog do četvrtog razreda za sve predmete«, kaže Sarić Lukendić.

NEPOŠTOVANJE VLASTITOG ZAKONA

Važeći Zakon o udžbenicima i nastavnim sredstvima navodi obvezu ministarstva da svake godine do 31. prosinca raspiše natječaj za tiskanje svih potrebnih niskotiražnih udžbenika i u Pravilniku o niskobudžetnim udžbenicima stoji da su legitimni dio cijene tog troška tiskanja i prijevod, prijelom i lektura udžbenika. Po riječima Sarića Lukendića, ministarstvo se već četiri godine, otkako taj zakon postoji, nije udostojilo ispoštovati ga, te onda parcijalno rješava pitanje udžbenika za svaku nacionalnu manjinu. Tako, dodaje on, imaju aranžmane sa Zavodom za tiskanje udžbenika kada su u pitanju Mađari, Slovaci, Rumunji i Rusini, a Hrvati, Albanci i Bošnjaci, kao nove nacionalne manjine koje nemaju od ranije pripremljene udžbenike za tiskanje kod Zavoda, biva u neakvom vakuumu.

»Izbjegavanjem da raspišu natječaj ministarstvo 'de facto' izbjegava snositi troš-

kove za razliku u cijeni proizvodnje između niskobudžetnih i visokobudžetnih udžbenika, a dosad je prihvatilo da to čini u slučaju Hrvata samo za hrvatski jezik i samo za niže razrede. Nadamo se da bi nagodinu to moglo biti za sve predmete za niže razrede, ali ostaje upitno što ćemo s razlikom u cijeni za više razrede koji nisu obuhvaćeni projek-

nije iskorišteno i to ostaje da se uradi u idućem razdoblju, nadamo se za iduću godinu. Prvo ćemo to raditi za niže razrede, uz udžbenik za predškolce. Išli smo ovim putem jer su rokovi bili previše kratki. Da smo išli na pisanje nacionalnih dodataka gotovo je izvjesno kako bismo teško dobili odobrenje za uporabu udžbenika, jer se sadržajem

OPRAVDANA SKEPSA

Sarić Lukendić podsjeća na dogovor s predstavnicima Ministarstva prosvjete. »Ministarstvo je trebalo komunicirati s odabranim nakladnicima i urediti što treba financijski da se posao prijevoda i tiskanja udžbenika obavi. Naša je obveza bila dostaviti broj učenika

po odjelima i popis odabranih naslova koje želimo prevesti na hrvatski jezik. Međutim, ministarstvo je odbijalo komunicirati s nakladničkim kućama na ovu temu, na što smo i ukazivali, a te smo dopise dostavljali i predstavnicima hrvatske diplomacije ovdje u Srbiji, ali i državnim dužnosnicima Aleksandru Vučiću i Vesni Pusić, koji su razgovarali na ovu temu i potvrdili da će to pitanje biti riješeno. Nažalost, premda su stvari dogovorene na najvišoj razini, to niže razine vlasti ne poštuju. Je li to rezultat politike 'toplo-hladno' koju država vodi spram pojedinih nacionalnih manjina, ili je to posljedica loše komunikacije unutar Vlade ili nekih drugih elemenata, nije na nama da sudimo, ali je krajnji efekt taj da ministarstvo nije kontaktiralo nakladničke kuće i nije osiguralo ono što je obećalo. Pokazalo se da je ispravno što smo bili skeptični, jer da nismo bili skeptični sad ne bismo imali ništa«, kaže on.

tom besplatnih udžbenika i to pitanje ostaje otvoreno«, kaže on.

POSILA JOŠ IMA

Iako su u HNV-u, kako smatraju, uradili značajan dio posla vezanih za udžbenike, navode kako ih čeka izrada još zadaća, poput nacionalnih dodataka za udžbenike iz predmeta povijest, geografija, glazbena kultura i likovna umjetnost. »To naše pravo još

dotiču nacionalne dimenzije i iz novije povijesti. Napose, sve manjine pohađaju nastavu sukladno planu i programu ministarstva, a iz postojećih udžbenika na srpskom jeziku nije moguće izbaciti niti jedan dio, već se samo mogu dodati nastavne jedinice koje se bave poviješću, u našem slučaju Hrvata u Vojvodini ili Hrvata u cjelini«, kaže Darko Sarić Lukendić.

Davor Bašić Palković

OTUĐENJE ZEMLJE NOVA JE POJAVA KOJA PODSJEĆA NA KOLONIJALIZAM

Land grabbing (i) u Srbiji

Jedna od novijih tema kojom se bave udruge koje promiču ljudska prava je land grabbing. Radi se o izvedenici iz engleskog jezika koja označava prisvajanje velikih površina zemljišta u spekulativne svrhe. Uglavnom se radi o pojavi u zemljama u razvoju gdje zemlju kupuju transnacionalne korporacije, druge države ili bogati pojedinci. Ova se pojava prati radi negativnog utjecaja na lokalne zajednice kojima se time ugrožava i uništava egzistencija. Brojni mali poljoprivrednici mogu propasti, te se javlja siromaštvo i glad.

Marita Wiggerthale iz humanitarne organizacije Oxfam izjavila je kako ima puno slučajeva u kojima se korisnička prava poljoprivrednika ingoriraju ili grubo krše, a posljedica je da preko noći izgube izvor zarade. Tako nastaju siromaštvo i glad, bez katastrofa, građanskog rata ili loših žetvi.

Smatra se da recimo zemlje poput Indije, Kine i Saudijske Arabije priskrbljuju velike poljoprivredne površine u Africi kako bi se osigurale za iduću krizu prehrambenih namirnica. Do tada se većina površina koristi u druge svrhe: za drvenu industriju,

uzgoj cvijeća ili biogoriva. Dakle, zanimanje Saudijaca za Vojvodinu nije bezrazložno.

STATISTIKA

Što se veličine površina tiče, za sada se rekordom smatra pribavljanje milijun hektara u Južnom Sudanu od strane američkih tvrtki. Slijedi 400 tisuća hektara koje je Kina pribavila od Kolumbije, 325 tisuća hektara koje je tvrtka Agrisol investirala u Tanzaniji, 324 tisuća koje su Ujedinjeni Arapski Emirati kupili u Pakistanu, dok je pokušaj Kine da u Argentini kupi 320 tisuća hektara propao.

Dakako, veoma bitna stvar su cijene. Iz izvora koji ih prate tvrde kako su Indijci dogovorili cijenu od 1,2-8 američkih dolara po hektaru za 311 tisuća hektara u Etiopiji. Navodi se kako princ *Burd bin* sultan od Saudijske Arabije plaća 125 tisuća dolara godišnje za 105 tisuća hektara u Južnom Sudanu koje je dobio na 25 godina korištenja. Koliko se cijene mogu obrati pokazuje primjer Južne Koreje koja plaća 0,8 dolara po hektaru za zemlju u Peruu.

Još malo zanimljive statistike – izgleda da je Brazil

rasprodao 11 posto svoje zemlje, Sudan 10 posto, Madagaskar, Filipini i Etiopija po 8, Mozambik 7, Indonezija 6 posto.

Najveći kupci su Sjedinjene Američke Države, Ujedinjeni Arapski Emirati i Kina, koje drže svi po 12 posto tržišta, Indija 8, Egipat i Velika Britanija po 6, Južna Koreja 5, Južna Afrika, Saudijska Arabija, Singapur i Malezija po 4 posto.

Radi se dakle o novom tipu kolonijalizma, neokolonijalizmu čiji je cilj za budućnost osigurati prehranu brzo rastućoj populaciji. Neke države jednostavno nemaju obradive zemlje kojom bi osigurale si prehrambenu neovisnost, dok druge računaju da brz rast populacije u skorije vrijeme može prevladati njihove mogućnosti. Makroanalitičari očekuju svjetsku prehrambenu krizu, a dok se to ne dogodi, dok su cijene goriva toliko visoke, zemljište je moguće koristiti i za uzgoj biljaka koje daju biogorivo.

MAĐARSKA

U izvješću »Koncentracija zemlje, land grabbing i borba ljudi u Europi«, koje je objavio proljetos Transnacionalni institut pod koordinacijom

Jennifer Franco i Saturnina M. Borrás juniora, recimo za Mađarsku se navodi kako su zbog pristupanja EU zemlja i prirodni resursi postali roba koju kontrolira krupni kapital i da opada utjecaj malih farmera. Neravnomjerna podjela poljoprivrednih poticaja EU ima veliku ulogu, tako da u prvih 6 godina pristupanja mali farmeri nisu imali pravo na EU poticaje te ih je 93 posto isključeno. Godine 2009. je 8,6 posto farmi dobivalo 72 posto potpore. Niska cijena zemlje u odnosu na EU bila je faktor land grabbinga, mada postoji moratorij da stranci ne mogu kupovati zemlju – a za koji se očekuje da bude ukinut sljedeće godine. Mađarska vlada procjenjuje kako između 1-1,5 milijuna hektara zemlje drže stranci putem prikrivenog vlasništva, od kojih je mnogo iz Austrije, koja je uspjela uzeti značajan dio nacionalnih i EU poljoprivrednih poticaja. Zemlja se uzimala i kroz autoceste, golf terene, privatnu imovinu...

RUMUNJSKA

Glede Rumunjske, zemlja se grabi radi poljoprivrede, rudarstva, energetike, turizma, vodnih resursa, te radi preprodaje. Smatra se kako

Na svijetu su zabilježene nezamislive transakcije u kojima se kupuje zemlja u do sada neslućemim razmjerima. Nešto se događa i u novim članicama EU, za Hrvatsku još nemamo podatke

je oko 800 tisuća hektara, tj. oko 6 posto već u rukama transnacionalnih kompanija. Idealistička slika ulaska Rumunjske u EU prikriva da je najveći dio te zemlje uzet od strane novih europskih vlasnika – navodi se u izvješću. Ruralna područja bivaju napuštena, a stari i onemoćali postaju napušteni kojima jedino preostaje prodati zemlju velikim investitorima, kojima idu naruku i zakoni. Jedan posto tih farmera s preko 500 hektara uspjeli su u 2012. godini preuzeti polovicu poticaja.

SRBIJA

U tekstu *Milenka Srećkovića* navodi se kako je ovaj proces u Srbiji počeo privatizacijom, a da sada četiri najveća vlasnika zemlje drže više od 100 tisuća hektara ukupno. Uvjeti EU adhezije uključuju liberalizaciju ovog tržišta za strane kupce, što se očekuje u 2014. godini. Očekuju se tržišne spekulacije jer je zemlja mnogo jeftinija u Srbiji nego u europskim zemljama.

Privatizacija je u ovom sektoru, prema navodima Srećkovića, koji je ustanovio nevladinu udrugu Pokret za slobodu, od 253 poduzeća

dovela do otpuštanja 65.000 radnika, te oko 50 trgovaca.

Prema *Branislavu Gulanu*, značajnom aktivistu iz ovog područja, najveći domaći posjednici imaju više zemlje od pojedinih gradova. Veliku četvorku po njemu čine *Dordije Nicović* s Irva grupom s oko 30 tisuća hektara, *Miroslav Mišković* i Delta 25.000, *Miodrag Kostić* i MK Commerce 24.000, te *Predrag Matijević* s 16 tisuća hektara zemlje. Zatim slijede *Milija Babović*, *Zoran Mitrović*, *Stanko Popović* s Viktorija group s oko 6 tisuća hektara. U Srbiji, slično Rumunjskoj, Mađarskoj i Ukrajini, zakon priječi prodaju zemlje strancima, no to je premošćeno registriranjem tvrtki kao domaćih i investiranjem kapitala u poljoprivredne kompanije.

Branislav Gulan pojašnjava kako je to način na koji je hrvatski tajkun *Ivica Todorović* došao do Frikomovih tisuću hektara, te još 4.200 zrenjaninskog Dijamanta. Mađarski Avis iz Debrecina je pak kupio Slobodu iz Perleza s 1.500 hektara i nakon četiri godine je preprodao uz dobar profit. Irski fond Baltic Property Investments kupio je svoj jedobno farme Panonija,

PIK Feketić i Vojvodinu iz Bačkog Brestovca, te su upravljali s preko 10 tisuća hektara. Prvim strancem koji je otkrio kako se registriranjem tvrtke u Srbiji može doskočiti zabrani kupnje zemljišta neslužbeno se smatra *Andrew Hunter*, koji je 2005. godine putem tvrtke Cornwall kupio Jakšićevo iz Srpske Crnje, tisuću hektara za 245 milijuna dinara.

Pokret za slobodu posebice pazi na predugovor Srbije s Ujedinjenim Arapskim Emiratima kojim bi im se preko 16 tisuća hektara zemlje dalo na dugi rok u zamjenu za investiciju za sustav navodnjavanja. Zasebna tema je da eksperti procjenjuju kako se vodno blago Vojvodine ubrzano troši te da bismo za određeno vrijeme mogli ostati i bez vode za piće, a kamoli navodnjavanje.

Oni koji iole prate ovu situaciju znaju kako se u oglasima non-stop pojavljuju ponude za kupnju isključivo većih parcela po odličnim cijenama. Domaće osobe se šalju da zaključuju ugovore, a zna se kako ta zemlja čeka svog krajnjeg vlasnika iz inozemstva. Trud više generacija se na taj način prodaje, a novac ulaže u prolazne vrijednosti.

BEREZOVSKI U SRBIJI

Kao bomba je pukla vijest proteklog tjedna da je na zahtjev ruskih vlasti zamrznuta imovina nedavno preminulog ruskog oligarha *Borisa Berezovskog* u Srbiji. Kako je priopćio ruski državni tužitelj *Aleksandar Zvjagincev*, imovina Berezovskog u Srbiji vrijedna je oko 300 milijuna dolara, a kako piše *Danas*, radi se o imovini kompletne Danube foods group, čiji je vlasnik investicijski fond Salford. *Slobodan Petrović*, direktor Danube foods group u Srbiji, izjavio je u prvi mah za *Danas* da »nema informaciju« o uspostavljanju zabrane raspolaganja imovinom, te da »Salford nema veze s Berezovskim«, jer je u pitanju »konzultantska kuća koja upravlja fondom«. No, prema odluci Višeg suda zaustavljen je promet akcijama osam poduzeća iz sastava Danube foods group, riječ je o tvrtkama: Imlek, Mlekara Subotica, Bambi Banat, Knjaz Miloš, Bambi park Požarevac, Knjaz Miloš natura, Belosavac iz Smederevske Palanke i Sekopak.

Nikola Perušić

MANDA PRIŠING, MIROVNA AKTIVISTICA

Važno je prijeći na drugu stranu

Razgovor vodila: Zlata Vasiljević

Ima se još puno raditi, jer to silno nasilje koje smo imali 90-ih još je tu. Kao nasilje u obitelji, nasilje među mladima, nasilje na ulici, nasilje na poslu, kaže Manda Prišing, mirovna aktivistica, predsjednica UG »Ravangrad«

Do početka 90-ih godina Manda Prišing, po struci elektroinženjerka, radila je kao projektantica u poduzeću »Rade Končar« u Somboru i kao i svaka majka i supruga skrblila o obitelji. No, onda se promijenilo sve. Dok je većina ljudi mirno gledala rat, ubijanje, nacionalističku histeriju, Manda je znala kako sve to ne može mirno promatrati već da mora nešto poduzeti. I tako je počelo njeno aktivno angažiranje u mirovnim procesima. Zahvaljujući i njenom angažiranju Sombor je 20 godina dobivao pomoć od švicarske organizacije »Općine zajedno«, gotovo tisuću mladih iz Sombora prošlo je kroz

mirovne kampove i interkulturalnu razmjenu...

HR: Da se prisjetimo tih 90-ih i početka vašeg angažiranja u vremenu kada na mirovne aktiviste nisu blagonaklono gledali ni službena politika ni ekstremne skupine, kojih je bilo i u Somboru.

Kada je počeo rat za mene je bilo nezamislivo samo promatrati što se događa. Mislila sam kako svaki odgovoran čovjek mora na to reagirati. Što uraditi u takvoj situaciji kada vidiš da je velika nepravda, da se sve urušava, a pri tome ovdje prolaze vojske, tenkovi. Na nesreću ili sreću, imala sam školsku prijateljicu u Osijeku. Jest, bile

smo mi prijateljice, ali je tek taj rat pokazao koliko smo jedna drugoj važne. Nismo htjele dopustiti da nas razdvoje politika, naši predsjednici, i počele smo se sretati u Mađarskoj u Baji. Bilo je to proljeće 1992. godine. Počele smo nas dvije, ali krug prijatelja na susretima sve se više širio. Posljednja subota u mjesecu je bila naša i to nas je držalo. Nije bilo ni malo lako prijeći granicu, jer nekada se i po 11 sati čekalo u koloni. Dogodila se jedna subota da moja prijateljica nije mogla doći iz Osijeka i ja sam te posljednje subote u listopadu 1992. odlučila poći u Osijek. Bio je to put autobusom od Sombora do Baje, zatim do Pečuha, Harkanja, pa do Osijeka, da bi navečer stigla u zamračeni grad. To je u mom mirovnim radu, pa rekla bih i u mom životu, jako bitan datum i pothvat.

HR: Tada ste imali priliku pratiti mirovni seminar u Osijeku, kao jedina sudionica »s one strane«. Kako su reagirali na vaše prisustvo?

Seminar su za osječki Centar za mir, nenasilje i ljudska prava držali mirovni aktivisti i aktivistice iz Njemačke. Na seminar me je odvela pri-

jateljica Spasena koja je bila prevoditeljica. Možete zamisliti, među 40 sudionika i sudionica iz Hrvatske ja jedina iz Srbije. Atmosfera je bila doista teška! Nitko nije htio, a ni smio sa mnom razgovarati. Ni prići mi. Ali, poslije pet sati mog prisustva i sudjelovanja u procesu seminara, meni je svatko prišao pozdraviti me i svatko mi je šapnuo, da ne čuju drugi, koga ima s ove strane. Vjerujte, na kraju svi su sjedili u krugu i pjevali pjesmu »U tom Somboru«. Taj moj doživljaj, te subote, meni je otvorio oči za to što trebam činiti – put pod noge i prijeko. Ja na tom seminaru nisam mnogo govorila, osim što sam rekla – evo me. Za te ljude i to je značilo puno, ali značilo je puno i meni. Vidjela sam kako postoje neki ljudi koji se bave mirom, postoje neki ljudi u svijetu koji žele pomoći. Shvatila sam kako je to put kojim i ja moram ići. Već početkom ožujka 1993. imali smo posjet troje mladih novinara iz Dresdena, a 20. ožujka već tjedni seminar u Somboru o izgradnji mira. Već idućeg mjeseca u Sombor je došao Arne Engeli iz švicarske humanitarne organizacije »Općine zajedno«. Znali

su tada već kako u Somboru postoje neki Prišingovi i možda je to bila jedna od prednosti Sombora u odnosu na druge multietničke gradove u Vojvodini.

Da bih sve ovo mogla raditi morala sam puno učiti na seminarima, konferencijama, studirala... ali imala sam sreću surađivati i postati prijatelj s najvećim mirovnjacima s područja bivše Jugoslavije. To je bio izazov, veliki privilegij i konačno bilo je to jedno časno društvo.

HR: Tih 90-ih događalo se svašta. Jeste li strahovali za svoju sigurnost, je li bilo prijetnji?

Vjerujte mi da sam se jedino istinski bojala u vrijeme bombardiranja. Nas koji smo se bavili mirovnim procesima bilo je malo i za nas su svi znali. U slučaju bilo kakve prijetnje imali smo kome se obratiti i znalo se da će ukoliko se nama nešto dogodi netko reagirati. Ili smo bar tako vjerovali.

Dolazila nam je policija kući, bilo je informativnih razgovora, prisluškivali su nas, skidali faksove, ali ja sam bila otvorena, govorila što mislim i čini mi se da su to negdje svi respektirali.

Dobro, godinama su nas željeli utjerati u neki od »torova«, svakodnevno se raspitivali mijenjamo li ili prodajemo kuću, selimo li se... Strašno je to što je to prihvaćano skoro pa normalno! Ali za vrijeme bombardiranja je bilo baš sve otvoreno i sve moguće. Vrijeme za strah. Tada je bilo i otvorenih prijetnji našoj udruzi »Ravangrad«.

HR: Udruga građana »Ravangrad« potiče građane, a naročito mlade na aktivno sudjelovanje u izgradnji građanskog društva i mira, kako u svojoj zajednici tako i u regi-

ji. Sudjelovanje mladih u mirovnim kampovima važan je dio vašeg rada. Koliko ste tu uspjeli uraditi?

Samo ove godine 75 mladih iz Sombora će otići, ili je već bilo, na mirovnim kampovima ili u interkulturalnoj razmjeni. U Dječje selo Pestalozzi u Švicarskoj u interkulturalnu razmjenu otići će njih 20. U Neumu u mirovnom kampu zajedno s mladima iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske bilo je njih 28. Trenutačno je njih 20 u mirovnom kampu u Tuzli, gdje su i mladi iz Gornjeg Vakufa-Uskoplja, Srebrenice, Tuzle i Vukovara. Ugostili smo u srpnju desetero mladih iz Gornjeg Vakufa-Uskoplja, a naših sedmero

godina u kamp u Dječjem selu Pestalozzi oni nisu uspjeli nikada dovesti nikoga od mladih Hrvata. Uvijek se pred polazak nešto uskomeša, vrši se pritisak ili iz škole, općine, jer nekome je ta podjela u interesu.

HR: Hoće li i dalje biti takvih projekata?

To je krupno pitanje, jer mnogi su se umorili. Ne mislim pri tome na sebe. Organizacija »Općine zajedno« poslije 20 godina zatvara svoj program u Somboru, jer su se i sami umorili i prestali raditi kao udruga. Tako i mi gubimo jednu veliku potporu. Još sljedeće godine trajat će devetogodišnji projekt »Multiplikacija – živjeti tolerantno«, koji radimo u surad-

upliva politike sve srozalo. Stalno su tu neki podobni i snižava se kriterij stvarnih kvaliteta i znanja. Manipulira se ljudima, naročito mladima. To proizvodi zavist, ljubomoru i lažnu moć.

S druge strane, tema nasilja je jako nepopularna. Prošle i ove godine moje suradnice i ja napisale smo pet projekata na temu nasilja za natječaje Grada Sombora i drugih fundacija, ali nitko ih nije podržao, što govori da je to ozbiljan problem kojim se nitko neće ili ne smije baviti, a nasilje je svugdje oko nas i svi se boje za sebe. Ili svoje.

HR: Može li se reći kako je danas strah kod ljudi veći nego što je bio 90-ih?

Jest, jer je prikriven. Onda je bilo sve vidljivo, jasno. Danas je sve prikriveno i zamuljano. Kod nas je sve dopušteno. Dopušteni su krađa, manipulacija, mito, korupcija... Običan čovjek ne zna kako se u svemu tome snaći i kao da ljudi čekaju da se stvari razbistre, a opet kao da nikome to nije u interesu.

HR: Ima li civilni sektor svoju budućnost?

Danas ni civilni sektor nije ono što je bio 90-ih godina. Ta se priča također srozala. Samo na primjeru Sombora možete vidjeti kako je većina tih organizacija danas vezana za političke stranke, vjerske zajednice, ili po nacionalnoj pripadnosti.

Za mene sadašnji civilni sektor nije ono što bi trebao biti. Čak ne volim izraz civilno društvo, želim društvo građana. A to, znate kada ćemo imati? Za 200 ili 400 godina ili nikada. Za mene građansko društvo znači da svatko brine o svom selu, o svojoj ulici, o budućnosti toga što imamo..., a mi smo još jako daleko od toga.

UDRUGA

Manda Prišing predsjednica je Udruge građana »Ravangrad«. Nekoliko desetina tisuća djece, mladih i odraslih sudjelovalo je u više od 35 projekata »Ravangrada«. Programe je vodilo više od 150 suradnika. Udruga surađuje s drugim nevladinim organizacijama u Somboru i Srbiji, s organizacijama balkanske regije i Europe. Udruga je članica FENS-a (Federacije NVO Srbije), partner Gewaltfrei handeln – OeD iz Njemačke i mreže projekta Multiplikacija – Živjeti tolerantno u Vojvodini.

mladih ovog su mjeseca bili njihovi gosti. Taj je grad podijeljen na dio u kome žive Bošnjaci i na dio u kome žive Hrvati. Naša uloga u tom gradu je značajna, jer mladi ovdje dolaze u jednu mješovitu sredinu i ne znaju hoće li im domaćin biti Mađar, Srbin ili Hrvat. Tako se može dogoditi da neki mladi Bošnjak bude ovdje u Somboru (ili u Monoštoru, Stanišiću...) gost u obitelji hrvatske nacionalnosti. Indirektno to je kao da je ušao u Uskoplje. Na taj način pomažemo njima da se međusobno upoznaju i približe. Koliko su oni podijeljeni grad ilustrira i to što za pet

nji sa srednjom Ekonomskom školom u Somboru. Mislim da je to jedan od dobrih načina, jer radimo kroz institucije i edukacijom, malim koracima pridonosimo promjenama i tako utječemo i na teme koje se obrađuju u školi, na metodologiju kako se to radi, ali i na nastavnike i učenike.

Ima još puno za raditi, jer to silno nasilje koje smo imali 90-ih još je tu. Kao nasilje u obitelji, nasilje među mladima, nasilje na ulici, nasilje na poslu. Ono što mi sada jako zvoni na uzbunu je to silno nasilje radnim mjestima. Većina onih koji rade trpe veliko nasilje, jer se zbog

Glavni uvjet – dosljedno provođenje zakona

Dosljedno provođenje propisa glavni je uvjet rješavanja manjinskih i statusnih pitanja Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj, kao i boljeg zajedničkog života, zaključeno je, među ostalim, na skupu pod nazivom »Prava nacionalnih manjina - borba protiv diskriminacije« u Golubiću (Obrovcu) u Republici Hrvatskoj.

U ovom mjestu u zaleđu Zadra na južnom Velebitu, u kojem danas živi oko 100 stanovnika uglavnom povratnika iz izbjeglištva, a do kojeg se stiže dobrim suvremenim cestama, znanstvenici, stručnjaci i političari raspravljali su na trima panelima o rješavanju statusnih i manjinskih pitanja Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji, nacionalizmu kao izvoru mržnje i predrasuda, te o edukaciji o Holokaustu.

DVIJE MANJINE U DVJEMA DRŽAVAMA

Skup su šesti put zaredom organizirali Udruga za povijest, suradnju i pomirenje (CHDR) iz Golubića i Centar za istoriju, demokraciju i pomirenje iz Novog Sada. Organizaciju skupa pomažu i Srpsko narodno vijeće iz Zagreba, Zajedničko vijeće općina iz Vukovara, Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji, Ured za dijasporu i Srbe u

Namjera prethodnih pet skupova i ovogodišnjeg skupa je stvaranje građe za unapređenje odnosa između dvaju naroda i dviju država. Promocije zbornika s dosadašnjih skupova održane su u Zagrebu, Novom Sadu, Beogradu, Vukovaru, Subotici, Somboru, Obrovcu, ali i na nekoliko inozemnih skupova

regiji, Komesarijat za izbjeglice Republike Srbije i Fond za pomoć izbjeglicama Vlade Vojvodine.

Skup su otvorili predstavnici organizatora, prof. dr. Darko Gavrilović i dr. Davor Pauković, te gradonačelnik Obrovca Ante Župan, a zatim su o položaju dviju manjina u dvjema državama govorili predstavnici hrvatske nacionalne manjine u Srbiji – predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Petar Kuntić i predsjednik

Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. Slaven Bačić, zatim glavni organizator skupa dr. Janko Veselinović, predstavnik srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj Dragan Crnogorac i na koncu predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH Aleksandar Tolnauer.

ŠTO JE NOVO U POLOŽAJU MANJINA?

Dr. Janko Veselinović, koji je podrijetlom upravo

iz Golubića, danas zamjenik zastupničke skupine Demokratske stranke u Skupštini Srbije, istaknuo je kako djeca širom svijeta znaju što je Holokaust, te je postavio pitanje znaju li djeca u Srbiji i Hrvatskoj pravu istinu o ratnim sukobima 40-ih, 90-ih i stvaraju li možda novu iskrivljenu sliku o drugom narodu.

»Što je ispod Velebita novo, što je novo ispod Fruške gore i Avale kad je u pitanju položaj manjina? Malo toga je novo. I dalje Srbi u Hrvatskoj i Hrvati u Srbiji nemaju riješeno pravo na uporabu jezika i pisma, pitanje dvojezičnih ploča je komunalno pitanje, a ne pitanje poštovanja prava nacionalnih manjina... Mi sada živimo relativno mirno, ali to ne znači da smo ova pitanja riješili. U odnosu na prije 15 godina nitko te ne pita jesi li Srbin ili Hrvat, ali ostvaruješ li ti sva svoja prava kao pripadnik tog manjinskog naroda, e to je veliko pitanje. Imaš li pravo zaposliti se u policiji u Subotici ili Osijeku ako si pripadnik srpskog ili hrvatskog naroda, e to je veliko pitanje«, rekao je Veselinović te je pozvao na veću kritičnost spram aktualnih vlasti u dvjema državama ističući kako oni ne mogu šutjeti na skidanje ploča ili pisanje i uzvikivanje uvredljivih povi-

ka prema jednoj ili drugoj manjini.

KONTINUITET STRAHA

Petar Kuntić je istaknuo kako niti nakon dva desetljeća hrvatska manjina u Srbiji još uvijek ne ostvaruje prava iz korpusa nacionalno-manjinskih prava i kulturne autonomije poput drugih nacionalnih manjina – Mađara, Slovaka, Rusina i Rumunja, te je istaknuo kako Hrvati ne traže ništa više, ali ni ništa manje od toga.

»Strah je kod nas jedini kontinuitet, pogotovu u Srijemu, kao i u velikim gradovima poput Beograda i Novog Sada, te u rubnim dijelovima Vojvodine. Strah je bio prisutan 40-ih, 50-ih, 70-ih i na koncu 90-ih godina dvadesetoga stoljeća. Čitave generacije su živjele u strahu i zato možda nije slučajno da sad kad smo dobili dobru zakonsku osnovu za rješavanje naših problema, u vrijeme provođenja posebnog biračkog popisa dobijemo kamen u prozore HNV-a, pljuske u Bođanima, a pogrdne napise na našim prostorijama više i ne brojimo«, istaknuo je Kuntić, te je zaključio kako su tijekom dvadesetog stoljeća Hrvati živjeli u različitim sustavima koji nisu u potpunosti poštovali njihova prava na očuvanje vlastite kulture i identiteta i da je i danas tako.

Predsjednik HNV-a dr. Slaven Bačić istaknuo je kako se, kada se govori o odnosima dviju država, Hrvatske i Srbije, i položaju nacionalnih manjina u njima, najčešće misli i govori o položaju srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj, mada postoji i hrvatsko pitanje u Srbiji koje je istina posve drugačije nego što je pitanje srpske zajednice u Hrvatskoj zbog povije-

snih, demografskih i drugih razloga. »U svakom slučaju pozdravljam što se prvo počelo sa skromnim prisustvom predstavnika Hrvata, da bismo danas postali punopravni sudionici cijelog ovog skupa, počevši od političkog pa do stručnog dijela. U najvećem dijelu pitanje manjina je demokratsko i simboličko pitanje i odražava spremnost države da određenim skupi-

NACIONALIZAM I NACIONALNE MANJINE

Na panelu posvećenom nacionalnim manjinama i nacionalizmu kao izvoru predrasuda, o ostvarivanju prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji govorili su dr. Slaven Bačić, dr. *Jasminka Dulić*, *Tomislav Žigmanov* i *Mario Bara*, a na panelu o Holokaustu sudjelo-

generalno nepovoljnog okruženja, za Hrvate je karakteristična visoka podzastupljenost u odnosu na druge nacionalne manjine kada su u pitanju sredstva koja imaju na raspolaganju za svoje kulturne programe. Kultura Hrvata u Vojvodini 2012. godine raspolagala je s oko 200.000 eura + 50.000 eura iz RH – po 4, tj. 5 eura po glavi«, rekao je Žigmanov.

Politički predstavnici Hrvata iz Srbije – predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Petar Kuntić i predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća *Darko Sarić Lukendić* – sudjelovali su na posebnom panelu političkih predstavnika. Politički predstavnici Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske pozdravljaju napore koje vlade Hrvatske i Srbije čine u pravcu unapređenja međusobnih odnosa, ali traže da supredsjedatelji Međuvladina mješovitog odbora za manjine hitno sazovu sjednicu ovog tijela, koje se nije sastajalo već gotovo dvije godine. Osim toga traže da vlade Hrvatske i Srbije osiguraju mehanizme provođenja zaključaka MMO te predlažu da se umjesto plenarnog načina rada MMO ubuduće radi tematski, po područjima manjinske samouprave. Također je zatraženo od vlada Hrvatske i Srbije da u radna tijela koja će se baviti programima prekogranične suradnje, ove dvije države uključi predstavnike Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske, te pozivaju predsjednike Nikolića i Josipovića da javno osude incidente kojih su, u posljednje vrijeme, ponovno žrtve Hrvati u Srbiji i Srbi u Hrvatskoj.

J. Dulić

Uručene su zahvalnice svima koji su pridonijeli organizaciji dosadašnjih skupova: Anti Županu, Petru Kuntiću, dr. Slavenu Bačiću, Draganu Crnogorcu i Milanu Veselinoviću

nama stanovništva, koje su u manjinskom i inferiornom položaju u odnosu na većinu, da određeni stupanj zaštite prava kako bi i na takav način vlasti pokazale da su uistinu demokratske. Danas se manjine u dvjema državama ne osjećaju ravnopravnim po nizu pitanja a ovaj skup je mjesto gdje se mogu iznijeti ovi problemi«, kazao je Bačić.

vao je ravnatelj subotičkog Povijesnog arhiva *Stevan Mačković*.

Žigmanov je istaknuo kako u Srbiji ne postoji konzistentna, na načelima pravednosti utemeljena i prema potrebama projicirana politika financiranja kultura manjinskih zajednica i da istodobno manjka transparentnosti u svim aspektima, što pogoduje manipulaciji. »Osim ovako

Mašina

Ako je mašina (vršaća – kazan/trakor + kasla [dreš, vršalica] + elivator/rada + boda) privatna onda je sa njom i poslom zapovido gazda (vlasnik). Za to je pogodio (unajmio) bandaša (grupovođu) sa čeljadima pošto će mu radit. Obično je bandaš bio jedan od ranjača el mažaš, zapovido je čeljadima-mašinarima, rešavo prigovore na poso i

žavanju kasle pomagali mu ranjači.

Kaslu su u vršidbi dvorili (usluživali): 1 mažaš, 2 ranjača, po 6 (8) snopljara i 4 (8) koljara (na koljima [motkama] nosili su slamu po listvama na kamaru), 2 radojaša (sa ráde slamu su slagali na kolja) el 2 elevatoriste (ako je kasla s elivatorom), 4 (8) slamara, 2 (4) kazaloša, 1 (2) plivara, 4 (6) plivarki, 2 doboške (snop

su gepesima povirili najbolje traktore i kasle, da što više navršu i što prija ovršu žito, dragocinu porteku (robu) u vrime prinudnog otkupa – obaveze. Po takoj ocini je i Lazo Rudić posto brigadir (mašinar-poslovođa), još prija rata je izučio za mašinbravara i radit sa vršalicom. Dobio je jednu od nabolji kasli, nimačku Hofherr-Schranz (HSCS) osmicu s elivatorom i traktorom Minneapolis Moline. Upućen je vrć na Upravi Bikovo na imanju Stipić. Zauzimanjem mog šefa *Stipana Bašića - Pancike* raspoređen sam za snopljara u brigadu Laze Rudića.

Svečano smo ispraćeni na put dopodne. Išli smo lagano, brzinom koja priliči tromoj kasli, osobito kad smo već od Šandora išli ne baš ravnim prtenim (litnjim) putom do Stipićeva, do oko 4 sata

poslipodne. Najprija smo u isprašnjenu i krečom umazanu staju, doli sa debelo prostrtom slamom, uneli i ostavili bućur di ćemo noćivat. Oma smo se latili umišćanja i probe mašine med kamarama žita. Kuvarka je u kotlu na iskopanoj katlanki nastavila večeru.

S ranjačom i grupom snopljara radio sam na umišćanju kaslu med kamare. Potkopali smo i potkajlovali točkove, kaslu smo umistili po vodokaznim caklima uzduž i popriko. Vučnu rudu smo namistili na stražnju osovinu, koja je u vršidbi sprid i namišćena za vuču. Napravili smo požarni put kasli ako je tribalo nenadano izvuć i spasit od vatre. Ašove zabodene u zemlju ostavili smo nuz lopate, budak (pijuk, kramp), štrcaljku i bure s vodom.

Snopljar na vrvu kamare

razmirice med njima. Gepes (mehaničar) rukovodio je mašinama. Gazda el bandaš zapovido je kako će i koliko radit mašina. Radilo su u dvi smene tj. posli svakog el snakog drugog mereša (izmirenog ovršenog žita) minjali su se mašinari, otpočivali osim gepesa, mažaša (udžakovo je i izmirio vršaj) podigdi i kazaloša (sativa slamu u kamaru).

Na kasli je najodgovorniji ranjačov poso – spušto je snop žita u bubanj, (ránio je kaslu) da se med košarovima iz vlata (klasa) ovršu zrna žita. Neuk je počo radit najprostiji poso, dosta mu je bila snaga i da sluša upute ranjača. Pogonskom mašinom rukovo je gepes, a u čišćenju i odr-

dodavala ranjaču i prisikla uže), 1 gepes, 1 vodnar (vuko vodu u kazan), najčešće 1 kuvarka = najmanje oko 24 do 32-34 mašinara naspram veličine mašine. Radili su ujutru od oko 3-4 do uveče oko 9-10 sati, podešeno misečini, poslendanom do u subatu u podne, a na poso se vratili do ponediljka ujutru. Ako je Velika Gospojina (15. VIII.) padala (bila) poslendanom onda nisu radili. Počelo se vrć oko 1. srpnja, a vrlo se i početkom rujna, pokatkad i naritko malko duže.

UDEŠAVANJE KASLE ZA VRŠIDBU

U PMS (Poljoprivredna mašinska stanica) najboljim

SA ROGLJA

Veličina vršalice

U Poljoprivrednoj mašinskoj stanici naučio sam raspoznavat kasle (vršalice) i po veličini: (petorka – samo kadgod) šestica, osmica, desetka, dvanajstica (superiorka). Izdaljeg se dala uočiti razlika izmed šestice i osmice itd. Kad sam u Madžarskoj za izučavanje obalazio muzeje poljodilski mašina, tio sam i od upućeni doznat zašto su vršalice po broju drugačije. Nisam dozno odgovor, čak ni u Gödöllő-u.

Godinama sam goneto zašto? Odjedared puklo mi prid očima (poklopio sam mišalj) – odgonetnio sam. Zvanično se veličina vršalice određuje po širini bubnja npr. 1260 m/m., a s tim puk baš nije bio načisto. Zato su upućeni skontali veličinu vršalice obiluzit po tom koliko KS (konjski snaga) triba u parnoj mašini da tira (daje pogon) vršalici. Kazanima su zvanično KS određivali parnim brojevima, a eksplozivnim motorima neparnim brojevima. Npr.: vršalici širine bubnja 1260 m/m. (EMÁG) za pogon je tribo kazan od 6 KS (najstariji pogon), onda je ona šestica. Širina bubnja odstupa i po nekoliko cm. zavisno od fabrike, a šestica je sa bubnjom oko 1250/1350 m/m. itd.

Ovo je prva objava mog saznanja. Dok nisam odgonetnio ni je zabiluženo zašto se veličina vršalice označavala malim parnim brojom. I to je sačuvano od zaborava.

PROGRAM PROSLAVE DANA GRADA 2013.

PETAK, 30. KOLOVOZA

- 18,00 Moderna galerija »Likovni susret«
Otvorenje izložbe »Uokvireno« – 30 godina uramljivačkog obrta Mihály Buze
- 19,00 Plato ispred »Jadrana«
»Szegény csizmadia és Szélkirály« - predstava Dječjeg kazališta na mađarskom jeziku
- 19,00 Predvorje Gradske kuće
Otvorenje zajedničke izložbe likovnih radova umjetnika iz secesijskih gradova (Subotica-Gödöllő)
- 19,00 Tavankut
Otvorenje Smotre folklora
- 20,00 -02,00 Park Ferenc Raichla
»SU 4 SU«, nastupi mladih subotičkih sastava

SUBOTA, 31. KOLOVOZA

- 09,00 – 11,00 – Plava fontana
»Žikina šarenica« uživo iz Subotice (RTS 1)
- 10-17 Galerija »Dr. Vinko Perčić«
Multimedijalna izložba Uroša Đurića
- 19,00 Plato ispred »Jadrana«
»Siromašni čizmar i kralj vetra« - predstava Dječjeg kazališta na srpskom jeziku
- 19,00 Suvenirnica Gradskog muzeja u Gradskoj kući
Otvorenje izložbe fotografija Miklósa Hevéra »Zgrade i motivi«
- 20,30 Trg slobode
Koncert sastava »Perpetuum mobile« s gostima u povodu 15 godina postojanja
- 22,00 Trg slobode
Koncert Gorana Karana
- 23,30 Ulica Matije Korvina
»Orange party«

NEDJELJA, 1. RUJNA

- 08,00 Kuglana »Park sportova« Dudova šuma
Međunarodni turnir u kuglanju za slijepe i slabovide
- 9,00 Svečani ulaz Gradske kuće
Nastup puhačkog orkestra
- 9,30 Svečani ulaz Gradske kuće
Podizanje gradske zastave
- 10,00 Velika vijećnica Gradske kuće
Svečana sjednica Skupštine grada
- 13-18 Galerija »Dr. Vinko Perčić«
Multimedijalna izložba Uroša Đurića

- 18,00 Art kino »Aleksandar Lifka«
»Belle epoque« na filmu: »Zaljubljenik zemlje« (»A föld szeretője«), mađarski film (2010.)
- 20,00 Art kino »Aleksandar Lifka«
Otvorenje izložbe fotografija Edvárd Molnára »Blow up«
- 20,00 Trg slobode
Koncert Subotičke filharmonije
- 20,30 Art kino »Aleksandar Lifka«
Predstavljanje stripa Marka Božinovskog, Nebojše Jurčića i Darka Kovačevića
- 21,30 Trg slobode
»Vodič za lutanje kroz prapovijest, povijest, prošlost, sadašnjost i budućnost Subotice«
- 21,30 Trg slobode
Koncert Erike Zoltán sa orkestrom

PONEDJELJAK, 2. RUJNA

- 8,00 Školske ustanove
Obilježavanje početka školske godine
- 11,00 Radio Subotica
Svečano otvorenje novih prostorija u povodu 45 godina postojanja
- 18,00 Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika kulture
Predstavljanje spomenika istaknutih osoba Subotice (dvosatna šetnja kroz grad-okupljanje kod spomenika Ivanu Sariću)

UTORAK, 3. RUJNA

- 10,00 Eko centar Palić
Svečano otvorenje XX. znanstvenog skupa Tehnologija, kultura, razvoj: »Zapadni Balkan na putu ka EU«
- 18,00 Gradski muzej
Otvorenje izložbe »Pod tornjem«

SRIJEDA, 4. RUJNA

- 19,00 Eko centar Palić
Koncert »Harmonie universelle« dr. Svetlana Stojanović-Kutlača, čembalo, Beograd

NEDJELJA, 8. RUJNA

- 11,00 – 15,00 Trg žrtava fašizma
Prva subotička rolerijada – 2013.

BUNARIĆKO PROŠTENJE

Gospi od suza

Nekoliko tisuća vjernika pohrlilo je proteklog vikenda, 24. i 25. kolovoza, u svetište Majke Božje na Bunariću, kako bi se uteklo u pomoć svojoj Majci i zagovornici. Mnogi vjernici i hodočasnici iz cijele Vojvodine došli su moliti Gospin zagovor za svoje obitelji, za svoje nevolje. Donijeli su svoje brige i žalosti, ali i radosti. Uvijek ima i onih koji su došli zahvaliti na svim primljenim milo-

stima i svim uslihanim molitvama. Bilo iz kog razloga, svi su došli hodočastiti svojoj Nebeskoj majci.

»ČUDESNA BUNARIĆKA NOĆ«

Večernjim bdjenjem, službom riječi, zatim službom pokore i službom svjetla, u subotu 24. kolovoza započelo je proštenje na Bunariću. Svečano bdjenje predvodio je bjelovarsko-križevač-

ki biskup mons. *Vjekoslav Huzjak* u zajedništvu sa subotičkim biskupom mons. *Ivanom Penzešom*, zatim pomoćnim budimpeštansko-ostrogonskim biskupom *Jánosom Szekelyjem* i svećenicima Subotičke biskupije.

Službom riječi počelo je pokorničko bogoslužje, točnije priprema za sakrament svete ispovijedi, odnosno službu pokore, kada su vjernici imali priliku ispovijediti se i pomireni s Bogom sudjelo-

»Samo čovjek koji je siguran u sebe, samo čovjek koji zna tko je i što je, na ovoj zemlji može biti otvorena srca i otvorena duha. Samo takav čovjek može biti blagoslov i posvećenje svoga života i života svoje obitelji, svoga naroda i svih naroda s kojima živimo«, rekao je bjelovarsko-križevački biskup Huzjak.

vati u službi svjetla i na kraju u svetoj misi.

U prigodnoj homiliji prilikom službe riječi, gost-biskup mons. Vjekoslav Huzjak je naglasio: »U ispovijedi postajemo slobodni, oslobađamo se grijeha, jer nam Bog oprašta«, te se upitao: »Postoje li u našem životu osobe kojima mi nikako ne možemo oprostiti? Postoje li zapreke u našim međuljudskim odnosima preko kojih nikako ne možemo prijeći? Jer, ako tražimo oproštenje moramo znati oprostiti svakome«, naglasio je biskup Huzjak, te je dodao kako iskrena srca trebamo stati pred Boga i moliti za oproštenje.

Nakon osobne pomirbe s Bogom, mnoštvo vjernika u procesiji sa svijećama u ruci učinilo je ovu noć prekrasnom. Ispred slike Gospe od suza – Gospe Bunarićke, koju su nosile djevojke u bjelini, u procesiji su sudjelovali i oni najmlađi, ali i najstariji hodočasnici, te i na taj način iskazali čast Majci Božjoj. Svima je bila ista pjesma na ustima »Svi anđeli u nebu otvorite raj, da vidimo Mariju, taj nebeski sjaj«.

Bdjenje je završeno svetom misom, koju je predvodio mons. *Stjepan Beretić*, katedralni župnik, uz koncelebraciju braće svećenika. U svojoj propovijedi mons. Beretić je

rekao: »Dragi hodočasnici, lijepa je ova večer. Bog podiže i krijepi ovdje na Bunariću, a mnogo nas je koji ne možemo bez Bunarića. Ovdje se okupljamo oko dragog Gospinog lika, Gospe koja plače«, kazao je mons. Beretić i dodao: »Što ljudima današnjice govore Gospine suze? Je li naša zemlja zaista dolina suza, ili je samo trag mračnog srednjeg vijeka? Što nam govori Gospa od sedam žalosti? Žalosna gospa s probodenim srcem? Marija je tješiteljica žalosnih, a ima osoba koje nose preveliku bol u sebi. Osobe koje su neshvaćene od okoline, ali i od bližnjih. Oni skrivaju tugu, a nose osmijeh bez obzira na sve. Ta divna bića ne samo da su lijepa izvana, nego su božanstvena i iznutra. I vi znate takve ljude, koji jako pate, a uvijek imaju osmijeh na svome licu. Oni puno pate, nose težak križ, ali uvijek imaju nešto božansko na sebi. To je osmijeh...«, kazao je katedralni župnik Stjepan Beretić i završio riječima: »Sveta Majko Božja, molim za nas, da Bog večeras čuje našu molitvu. Umnoži nam vjeru. Marijo koja si vjerovala kad je bilo najteže, uvjeri nas u riječi svog Sina. 'Blago vama, kad vas zbog mene pogrde i proganjaju i sve zlo slažu protiv vas'. Neka nam dušu prosvijetli vjera, radost nade i zanos ljubavi.«

PROŠTENJE NA BUNARIĆKOM SVETIŠTU

Mnoštvo vjernika i hodočasnika okupilo se i na sam dan proštenja, u nedjelju 25. kolovoza, kada je sve-

čano euharistijsko slavlje na hrvatskom jeziku predvodio bjelovarsko-križevački biskup mons. Vjekoslav Huzjak, također u zajedništvu sa subotičkim biskupom mons. Ivanom Penzešom, i pomoćnim budimpeštansko-ostrogonskim biskupom Jánosom Szekelyjem i svećenicima Subotičke biskupije. Na misnom su slavlju, kao i

le. Možemo si zamisliti taj trenutak, kada majka gleda Sina koji umire na križu. Koliko suza je prolila prateći ga na križnome putu, kolike boli je proživjela gledajući kako i koliko se muči. Koliko jada je prošlo kroz Njegovo srce, da bi konačno Njegova smrt na oko izgledala kao propast, kao gubitak, ali sve je to zapravo bio put prema

Što imamo kao zajednica Božje obitelji. Što imamo kao pripadnici hrvatskog, mađarskog ili bilo kojeg drugog naroda. Da mogemo živjeti zajedno, da mogemo živjeti darivajući ono najveće što imamo i jesmo jedni drugima. Jer samo čovjek koji je siguran u sebe, jer samo čovjek koji zna tko je i što je, na ovoj zemlji može biti otvorena srca i otvorena duha. Samo takav čovjek može biti blagoslov i posvećenje svoga života i života svoje obitelji, svoga naroda i svih naroda s kojima živimo«, rekao je bjelovarsko-križevački biskup Huzjak.

Nakon misnoga slavlja vjernici su imali priliku poljupcem iskazati čast Gospi od suza čiji su lik nosili bandaš i

Služba svjetla

prethodnih godina, bili i predstavnici Srpske pravoslavne crkve.

Rektor svetišta Bunarić preč. *Slavko Večerin* na početku misnog slavlja pozdravio je biskupe, svećenike, bogoslove, časne sestre, hodočasnike, a napose bandaša i bandašicu *Marka Peića Tukuljca* i *Vedranu Cvijin*, te gradonačelnika Subotice *Modesta Dulića* i predsjednika OO »Dužijance 2013.« *Marinka Piukovića*.

Biskup Huzjak je u svom govoru na početku misnog slavlja naglasio radost što je u Subotici na Bunarićkom proštenju, te je u propovijedi rekao: »Evo nas na bunarićkom svetištu, okupljeni oko Krista Gospodina i Njegove Majke. U evanđelju smo u kratkoj slici gledali Krista Gospodina na križu i pod križem žene na čelu s Njegovom Majkom, koje su ga prati-

onome što je slijedilo, a to je Uskrsnuće i pobjeda nad grijehom i smrću«, kazao je mons. Vjekoslav Huzjak i dodao: »Ovo mjesto nama znači sigurnost, pokazuje nam da nas Bog nikada ne ostavlja i nikada ne napušta. I da je Marijin zagovor i Marijina suza koja potječe iz njezina oka, za nas uvijek tu. Nismo mi oni koji će doći, i reći, eto bili smo na Bunariću, pomolili se i sad možemo živjeti kako nas volja. Bunarić je mjesto na kojem nas Bog potiče neprestano da shvaćajući i razumijevajući Njegovu blizinu i ljubav, Njegovu požrtvornost, Njegov dar, gledajući u Mariju kao Majku svoju mi hranimo svoja srca i svoje živote da bismo mogli živjeti kao kršćani i kao vjernici. Na ovome mjestu Bog nam daje snage da mogemo sve ono što jesmo. I što imamo kao ljudi, kao osobe.

bandašica.

Ovome misnome slavlju prethodila je euharistija na mađarskom jeziku koju je predvodio pomoćni budimpeštansko-ostrogonski biskup János Szekely, kao i dvojezična sveta misa koju je predvodio vlč. *István Palatinus*, župnik župe sv. Jurja iz Subotice, čiji su vjernici pješice hodočastili na Bunarić. U poslijepodnevnim satima dvojezično misno slavlje za stare i bolesne predvodio je preč. *István Dobai*, ravnatelj Caritasa Subotičke biskupije.

Ovogodišnjoj proslavi proštenja prethodila je duhovna priprema, koja je bila u četvrtak i petak, kada je osim svete mise bilo upriličeno euharistijsko klanjanje i pobožnost križnoga puta.

Bunarićkim proštenjem službeno je završena i proslava »Dužijance 2013.«

Željka Vukov

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 30. kolovoza do 5. rujna

30. KOLOVOZA 1897.

Poslije višegodišnjih, ne malih teškoća okončana je izgradnja tramvajske pruge i električnih vodova od središta grada do Palića. Povjerenstvo u sastavu: izaslanik Ministarstva trgovine, veliki župan *András Schmaus* i gradonačelnik *Lazar Mamužić*, prošlo je i pregledalo prugu u cijeloj dužini.

30. KOLOVOZA 1920.

Utemeljeno je Hrvatsko prosvjetno društvo »Neven«, kojemu je prvi predsjednik bio vlč. *Ilija Kujundžić*, dopredsjednik *Ivan Vojnić Tunić*, tajnik *Ivan Malagurski Tanar* i rizničar *Remija Miljački*, a ostali članovi čelnictva bili su: *Lajčo Budanović*, *Matija Evetović*, *Matija Išpanović*, *Ivo Kujundžić*, *Mijo Mandić*, *Ivan Marcikić*, *Lazar Orčić*, *Josip Prčić*, *Kata Prčić* i *Kata Taubert-Sudarević*.

31. KOLOVOZA 1994.

Iznenada, u 48. godini preminuo je *Petar Krmpotić*, prof. geografije, dugogodišnji novinar i tehnički urednik tjednika »Subotičke novine«.

1. RUJNA 1779.

U nazočnosti visokih zemaljskih dužnosnika, gradskih čelnika i uglednika, zaslužnih prvaka, plemića i oko 12.000 stanovnika grada i okolice, kraljevski

komesar *Andrija Vlašić* proglasio je dotadašnji komorski grad Szent Mária, odnosno Suboticu, slobodnim kraljevskim gradom – Maria Theresiopolisom. Prema odredbama iz povelje od tada je »slobodni kraljevski grad Maria Theresiopolis podređen isključivo vladaru«. U sastavu grada je 12 okolnih pustara: Čantavir, Verušić, Tompa, Ludoš, Zobnatica, Žednik, Vamtelek, Đurđin, Bajmok, Tavankut, Šebešić i Kelebija, zatim potoci Jasenovac i Kireš, kao i jezero Palić sa svim koristima i prihodom. Sva ova prava grad dobiva temeljem svojih vojničkih i građanskih zasluga, a za iznos od 266.666 forinata i 40 krajcara na ime otkupnine. Svota koja se ima u obrocima, u roku od sljedećih šest godina, uplatiti Kraljevskoj riznici (Komori). Prema odredbama povelje grad je uključen u rad Zemaljskog sabora, gdje ima svoje zastupnike, nadalje potvrđeno mu je i pravo mača i pomilovanja, što će reći pravo života i smrti, kao oznaka najviše vlasti, te mu je dopušteno podizanje stupa srama i vješala. Među ostalim, grad je obvezan povećati broj stanovnika i obrtnika, napose korisnih zanata, a poveljom je također opisan i potvrđen grb grada.

2. RUJNA 1758.

Prema jednom poreznom popisu u Subotici su zabilježena 533 vinara koji su proizveli 7.025 akova (ili

oko 380.370 litara) vina. Početkom devedesetih godina XIX. stoljeća godišnja proizvodnja vina procijenjena je na oko 55.000 akova vina i bila je gotovo osam puta uvećana.

2. RUJNA 1928.

Na Paliću je izgorio hotel »Trščara«. Istragom je utvrđeno da je požar prouzročila raketa ispaljena iz zrakoplova tijekom vježbe. Premda je ovaj hotel obnovljen, zbog nebrige nadležnih kasnije je posve devastiran i zbog toga srušen.

3. RUJNA 1901.

Na jednom nogometnom susretu po prvi put su naplaćene ulaznice; za sjedenje jedna, a za stajanje pola krune. Sljedeće godine za 18. lokalni derbi između »Bačke« i »Športa« tiskano je 300 ulaznica, ali je prodano samo 77. Prihod od susreta »Bačke« i »Ferencvárosa« iznosio je 157 kruna i 20 filira, a rashod 210 kruna i 35 filira.

4. RUJNA 1928.

Preminuo je *Stipan Vojnić Tunić*, pravnik, agilni javni djelatnik i političar. Jedan je od utemeljitelja Bunjevačke školske zadruge 1913. godine, a po završetku I. svjetskog rata prvi dogradonačelnik Subotice, narodni zastupnik Ustavotvorne skupštine, veliki župan Baje i Pečuha, urednik »Nevena«, te istaknuti član novoosnovane Bunjevačko-šokačke stran-

ke. Rođen je 25. prosinca 1883. godine.

4. RUJNA 1992.

Tročlano izaslanstvo DSHV-a (*Bela Tonković*, *Ivan Poljaković* i *Josip Gabrić*), u svojstvu promatrača prisustvuje radu Londonske konferencije o sudbini zemalja bivše Jugoslavije, gdje je među ostalim formirana Radna skupina za manjine koja je dobila zadaću preporučiti nov pristup pitanjima manjina i podgrupama koje se bave Kosovom, Vojvodinom, Sandžakom i položajem Albanaca u Makedoniji.

5. RUJNA 1738.

Na mjestu gdje su odmetnici *Imrea Tekelije* pobili tridesetoricu muškaraca, mahom djece i staraca, u središtu Subotičkog vojnog šanca, položen je temeljni kamen kapele svetog Roka, zaštitnika od kuge. Kapela je završena i posvećena lipnja sljedeće (1739.) godine, a obnovljena 1773. kada postaje i privremenom župnom crkvom.

5. RUJNA 1944.

Poslije pet dana usiljenog marša kroz okupirani teritorij, u ilegalnu bazu na salašima *Đure* i *Nenada Stevanova* stigao je jedanaestočlani Subotički partizanski odred, s *Jovanom Mikićem Spartakom* na čelu. Odred je oformljen potkraj kolovoza u partizanskim bazama kod Bačke Palanke.

INTERETNO 2013

Šarolikost naroda i kultura

*Subotičani su od 22. do 26. kolovoza imali prilike
uživati u XII. etno festivalu koji
na sjeveru Bačke spaja kontinente*

O davno je poznato kako je Subotica grad multietničnosti i multikulturalnosti, a zahvaljujući Interetno festivalu, koji već dvanaestu godinu u organizaciji Mađarskog kulturnog centra »Nepkor«, uz podršku gradske samouprave, ugošćuje folklorne skupine sa svih kontinenata, tijekom proteklih nekoliko dana kolovoza Subotica je bila grad svjetske multietničnosti i multikulturalnosti. Jer, na pozornici

BOGATA I RAZNOVRSNA PONUDA

Osim svakovečernih nastupa folklornih skupina navedenih gostujućih nacionalnih delegacija, tijekom svih festivalskih dana svi posjetitelji Interetna mogli su uživati u bogatoj i raznovrsnoj ponudi domaće gastronomije, rukotvorina i proizvoda zasnovanih na etno motivima. Na glavnom gradskom trgu, na potezu Malog korza, oko Plave fontane i na platou ispred svečanog ulaza u Gradsku kuću, gdje se nalazila i svečana pozornica, bile su postavljene drvene, autentične kućice i tezge na kojima je svatko mogao pronaći nešto za sebe, razgledajući i kupujući uz zvuke egzo-

Petar Vidaković

pokraj Gradske kuće pjevali su i plesali gosti iz Južne Koreje, Indonezije, Paname, Poljske, Italije, Mađarske, Rumunjske, Turske...

tičnih instrumenata koje baš nemamo često prilike slušati na našim prostorima. A kada su se noge zamorile, grla ožednjela i gladni trbusi oglasili, ponuda domaće

kuhinje i kvalitetnih vinarskih kuća subotičkog okruženja mogla je zadovoljiti svačiji okus. Bilo da se jela ovčetine s kupusom, domaći grah, kortos kalacs (transilvanski), ili gumene i svilene bombone, šećerna vata ili pila kadamka, pinot, graševina, točena piva ili domaći sokovi. Ili kušali domaći džemovi od ovogodišnjih jagoda, spravljani na tradicionalni način naših baka, koje je na svom štandu izložila obitelj Petra Vidakovića iz Subotice.

»Plantaža jagoda Vidaković predstavila je na Interetno festivalu svoju raznovrsnu ponudu domaćih džemova od jagoda obogaćenih nekolici- nom također prirodnih domaćih dodataka. Uz klasičan džem od ovogodišnjih jagoda, u ponudi imamo i džemove u kombinaciji jagode s narančom, kokosom, bananom, vanilijom i snickers varijantom«, kratko nam je predstavio svoj etno proizvod Petar Vidaković.

A svoju zemlju u kratkom razgovoru s vašim izvještajem predstavilo je i nekoliko Indonežanki, koje su nedjelj-

no prijedodne iskoristile za mali šoping i razgledanje središta grada.

»Subotica nam se jako dopada i sretno smo što smo bile gošće na ovom lijepom festivalu. Niti daleki put od 22 sata leta zrakoplovom nije bio prepreka za naš dolazak, a voljele bismo ponovno doći. Drago nam je što smo imale priliku nastupiti pred posjetiteljima Interetna i prikazati dio našeg folklornog u kulturnog naslijeđa«, rekle su uglas nasmijane gošće iz Jakarte u središnjici jednog od sunčanih festivalskih dana koji je bio ometen kasnijom kišom i nevremenom.

SVEČANO ZATVARANJE

Impresivnom povorkom svih sudionika festivala i njihovim pojavljivanjem na svečanoj pozornici navečer u ponedjeljak 26. kolovoza Interetno je svečano zatvoreno. Uslijedio je i prigodni vatromet, uz »doviđenja« do iduće godine i novog tradicionalnog etno festivala koji Suboticu spaja s cijelim svijetom.

Dražen Prčić

TRAGOVI STARIH VODOTOKOVA OSTAJU ZA SVA VREMENA (9): RADANOVAC

Zašto mlake treba čuvati

Kanal kroz Prokešovu mlaku

Radanovačke mlake s više od

50 specifičnih udolina različitih

veličina, jedinstvene su u subo-

tičkoj regiji, ali od važnosti i

*u europskim razmjerima * Po*

čemu su mlake drugačije od

ostalih vodenih površina?

Područje Radanovca, od terena gdje se susreće s Malim Radanovcem, pa se prostire prema naseljima Radanovac i Makova sedmica, lokacija je nesvakidašnjeg značaja i u europskim razmjerima: tu se nalazi više od 50 mlaka različitih veličina.

»Mlake u Europi nalaze se samo između Dunava i Tise, od Budimpešte do Subotice. One su rijetkost i interesantan turistički potencijal. Treba ih sačuvati nedirnite i zaštititi«, kaže dr. Lajos Hovány, profesor hidrotehnike na Građevinskom fakultetu u Subotici i istraživač starih subotičkih tokova i vodenih površina.

U obilazak jednog dijela radanovačkog područja, osobenog u subotičkoj regiji po mlakama i njihovim karak-

teristikama, polazimo od Kireškog puta uz koji se nalaze tri manje mlake. Na obodu prve je salaš tradicionalnog izgleda.

»Mlaka i salaš na njenom obodu, prizori kakvi su još zadržani na ovom području,

su prirodne zaokružene cjeline«, dodaje dr. Hovány.

Pojedine mlake u Radanovcu nose imena vlasnika imanja na kojem su se nalazile, te tako postoji Mukićeva mlaka, ona je među najvećima, zatim Prokešova u blizi-

ni Paličkog puta, i mnoštvo bezimernih.

KAO VELIKI LAVORI

»Na Radanovcu postoji više od 50 mlaka čija je ukupna površina četvorni kilometar

Od čerpića iz mlake zazidan je prozorski otvor

30. kolovoza 2013.

Pogled na jednu od manjih mlaka: prostor gdje se oči i duša odmaraju, a nadomak gradu

i pol. Međutim, prema zapisima, njihova površina može iznositi i do tri četvorna kilometra, što je jednako površini Ludoškog jezera! Različitost u iskazivanju površine radanovačkih mlaka ovisi o tome što se podrazumijeva pod mlakom: samo onaj dio u kojem ima vode, ili čitava površina udoline mlake. No, i po jednom i po drugom pristupu jasno je kako je riječ o velikom području pod mlakama i vrijednoj prirodnoj ljepoti«, iznosi dr. Hovány niz podataka o ekološki i turistički vrijednom području koje se nalazi između grada i Palića.

Kraj radanovačkih mlaka vode atarski putovi i njima se prolazi, ali je samo malobrojnima i dobro upućenima poznato na koji ih način treba »gledati« kao prirodno blago i kakvu ljepotu one sadrže. O karakteristikama mlake u odnosu na druge vodene površine, dr. Lajos Hovány kaže:

»Ispod dna doline mlake je vodonepropusan materijal pun vapna, što ga odvaja od podzemnih voda. U mlaku se slijeva voda iz okruženja, ali ako je puno vode, zbog ove karakteristike tla ona

iz mlake može se i preliti. Taj mehanizam da se voda može izlijevati i ulijevati u mlaku odvojeno od okolne vode, čini mlaku različitom od jezera ili bare.«

Jednostavno rečeno: mlake su kao doline – lagori između dvaju pješćanih brežuljaka.

»Za mlake je karakteristično da se stvaraju u pijesku«, pojašnjava dr. Hovány.

MUKIĆEVA MLAKA I KANAL

Među brojnim radanovačkim mlakama jedna od najvećih je Mukićeva. S njenog oboda »puca« pogled u daljinu, preko travnatog područja prema obližnjim šumarcima, i mir je svuda, kao da na svega nekoliko kilometara udaljenosti ne »bruji« grad. Presijeca je glavni kanal sustava radanovačkih kanala koji s ove i drugih mlaka odvodi vodu u

istočni krak potoka Petreševa česma i odatle prema palićkom Pročistaču. Sustav kanala danas prolazi kroz mnoge radanovačke mlake. U ranijim razdobljima su povremeno kopani kanali za odvođenje vode, pa i zatrpavani, ali je 1950-ih godina kanal ostao, a dva desetljeća kasnije napravljen je ovaj sustav radanovačkih kanala.

Vrlo je zanimljivo ući u mlaku (ova je bila bez vode) i upoznati njezino karakteristično tlo sivo-bijele boje. To je taj debeo sloj vodonepropusnog materijala punog vapna, po kome su mlake osobene. Ljudi su od ovog materijala nekada pravili čerpiće, što dovoljno govori koliko je čvrst materijal s dna mlake. Izvan subotičke općine (kod »Rodinog gnijezda«) nekada je postojalo mjesto gdje je priroda od ovakvog vodonepropusnog sloja načinila još tvrdi materijal – jednu vrstu kamena. Zanimljivo je da je upravo tim kamenom fundirana pruga u drugoj polovici devetnaestog stoljeća, kada je željeznica stigla u Suboticu. Jer, priroda pruža mnoštvo darova kada čovjek živi u skladu s njom.

»Radanovačko područje s više od 50 mlaka je rijetkost i treba ga zaštititi«, kategoričan je dr. Hovány, ističući kako se zbog sastava ovakvo zemljište svakako ne može koristiti za zemljoradnju, ali je pogodno za pašnjake, kako ga uobičajeno i upotrebljavaju mještani. Veće mlake valjalo bi adekvatno obilježiti informativnim pločama. Tako bismo, primjerice, znali da se početak Prokešove mlake nalazi u Ulici muškatla!

Katarina Korponaić

Radanovačke mlake i sustav kanala izgrađen prije četiri desetljeća

»ELANOVA« LIKOVNA KOLONIJA U SOMBORSKOM ZATVORU

Boje kao terapija

Domaćini, Kazneno-popravni zavod Sombor, ove godine slave punoljetstvo svoje likovne kolonije, pa dobro znaju kako ugostiti sudionike kolonije i druge goste, koji uopće nemaju dojam da zapravo borave u zatvoru. Od samog ambijenta, do uslužnih, ali nenametljivih osuđenika koji se trude da nikome niša ne manjka. A oko »salaša«, kako se zove objekt na kraju zatvorske ekonomije, u šumarku pokraj kanala raštrkani slikari. Rame uz rame akademski slikari s osuđenicima predano stvaraju svoja umjetnička djela. Tako je bilo i ove godine, prošlog tjedna, kada je kolonija ugostila tridesetak slikara i 14 osuđenika.

RIJEČ OSNIVAČA

Sve je počelo prije 18 godina, kada je tadašnji upravitelj KPZ Sombor *Petar Trbojević*, inače po obrazovanju psiholog, odlučio oplemeniti zatvorski prostor. »Problem u kazneno-popravnim ustanovama uvijek je bio disciplina osuđenih, znači njihovo agresivno ponašanje. Uređen prostor, a najbolje ga je urediti slikom, utječe na ponašanje ljudi, pa je tako nastala i ideja da se kroz ovu koloniju dođe do umjetničkih slika za naš kazneno-popravni zavod«, kaže Trbojević o počecima »Elanove« kolonije. Mijenjali su se ministri i upravitelji somborskog zatvora, ali na sreću nikome od njih nije palo na pamet ugastiti ovu koloniju. Ne samo da kolonija nije ugašena, već

je dobila i nove sadržaje, pa se prije 11 godina u sklopu ove kolonije počela organizirati i slikarska kolonija osuđenih osoba. *Aleksandar Hinić*, načelnik Službe za tretman u KPZ-u, kaže kako je uključivanje osuđenika iz

RIJEČ OSUĐENIKA

Nekoliko osuđenika bilo je spremno na razgovor. »Radio sam 15 dana po četiri sata dnevno da bih napravio ovu drvenu maketu mosta 'Tower bridge', poznatog mosta u

što će ostati iza njega, razgovarati s akademskim slikarima, osuđenicima iz drugih zatvora. Naš sljedeći sugovornik srednjih je godina. Radi kao stolar, pa ne iznenađuje što je za svoj umjetnički izričaj u zatvoru također oda-

zatvora širom Srbije u likovnu koloniju jedinstven projekt somborskog zatvora. Po »somborskom modelu« neke su kulturne aktivnosti u svoje zatvorske prostore uveli i drugi zatvori, ali slikarska kolonija ostala je jedinstveni projekt Sombora.

Londonu. To ispočetka nije ni bio most već zatvor, pa sam zato i odabrao baš taj objekt«, pojašnjava detalje o mostu mladi elektro-inženjer koji zatvorsku kaznu izdržava u Somboru. Zadovoljan je kolonijom, jer je dobio mogućnost nešto napraviti,

bravo drvo. Radi duboreze, ali kaže kada izađe iz zatvora za tako nešto pored stolarskog posla na izradi namještaja neće biti vremena. Pozornost slikara na koloniji privukao je rad jednog mladog osuđenika. »To je 'street art', tehnika koja je nastala iz grafita. Sve je popularnije kod nas i puno se kod nas kombinira s dizajnom. Iskreno da vam kažem nisam očekivao da mi prilaze akademski slikari i hvale moj rad«, kaže ovaj osuđenik i dodaje kako sada ne razmišlja o tome hoće li

KOLONIJA U BROJKAMA

Na »Elanovoj« slikarskoj koloniji do sada je sudjelovalo više od 200 umjetnika koji su ostavili zbirku od oko 850 umjetničkih djela. U radu kolonije do sada je sudjelovalo i više od stotinu osuđenih osoba iz 18 kazneno-popravnih zavoda.

se slikarstvom baviti poslije izlaska iz zatvora.

RIJEČ SLIKARA

Zanimalo nas je i kakvi su dojmovi samih slikara. S kakvim su očekivanjima došli u zatvor i je li pri tome bilo i malo nelagode. »Ne idem često na kolonije, ali na ovaj sam se poziv odazvao. Znao sam za ovu koloniju, ali sam se iznenadio koliko je ovdje lijepo, koliko su dobri domaćini. Ako me budu ponovno pozvali, rado ću se odazvati«, kaže *Stipan Periškić* iz Bača. *Ištvanu Kosou* iz Beča ovo je bilo drugo sudjelovanje na »Elanovoj« koloniji. »Okružen sam kolegama slikarima, ne razmišljam o tome da sam u zatvoru i uopće nisam došao s nekim predrasudama«, kaže Koso i dodaje kako je šire gledajući u općem odgoju djece važno uvesti što više aktivnosti, jer vrlo često kriminal proizlazi iz dosade. *Milorad Rađenović-Đene* sudjelovao je na desetak kolonija. »Za ovih desetak godina na mene su dojam ostavile izjave dvojice osuđenika. Jedan od njih je trebao nekoliko dana prije kolonije biti pušten, ali je zamolio da ostane još nekoliko dana, kako bi sudjelovao na još jednoj koloniji. Drugi, osuđenik koji nas je posluživao kavom i sokovima, gledajući naše slike samo je rekao: »E, da sam ja za ovo ranije znao nikada ne bih dospio ovdje. To su velika priznanja za ovu koloniju i time je rečeno da je ova kolonija postigla cilj«, kaže Rađenović.

Ostavili smo slikare da nastave u miru rad na svojim umjetničkim djelima. A sljedeće godine, nova kolonija i neka nova lica ponovno s istim ciljem – pokazati pozitivan utjecaj umjetnosti.

Zlata Vasiljević

30. kolovoza 2013.

LIKOVNA KOLONIJA U HRVATSKOM DOMU

Umjetnici na »Coloritu«

Likovna zbirka Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« svake je godine bogatija za dvadesetak umjetničkih djela. Ove radove stvaraju umjetnici na Likovnoj koloniji »Colorit«. Slikarska kolonija, 13. po redu, ove je godine održana 24. kolovoza u Hrvatskom domu. Pozivu se odazvalo oko 15 umjetnika iz Sombora, Subotice i Hrvatske.

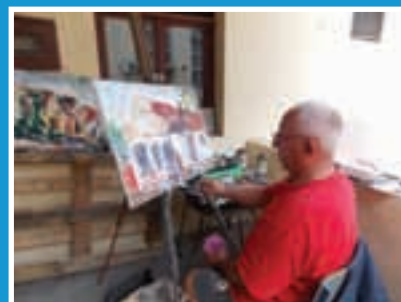
Andelka Dulić

Jedan od redovitih sudionika kolonije je somborski slikar *Stipan Kovač*. Kaže kako mu je ovo deveto sudjelovanje na »Coloritu« i uvijek se rado odazove pozivu na ovu koloniju usprkos brojnim obvezama. Primjećujemo u njegovu slikarstvu izričaj i neke promjene, pa se tako osim motiva Monoštora i bačke ravnice sada pojavljuju i slike s prepoznatljivim motivima Sombora. Vjerna motivima Sombora ostala je i slikarica iz Subotice *Andelka Dulić*. »Ovo je moj treći dolazak na ovu koloniju. Uvijek se trudim uraditi neku temu koja je vezana za Sombor. Ovoga sam se puta opredijelila

slikati ulazni dio

crkve svetog Trojstva. Prošle sam godine obišla središte Sombora, fotografirala nekoliko glavnih objekata, ali i osim njih ima zanimljivih detalja, kao što su stare kapije i pasaži. Ipak, od svih fotografija odlučila sam da to bude crkva svetog Trojstva. Volim doći u Sombor radi dobrih domaćina i predivnog grada i nadam se da će me pozivati i na sljedeće kolonije«, kaže Andelka Dulić.

Somborki *Branki Panić* ovo je treće sudjelovanje na likovnoj koloniji HKUD-a »Vladimir Nazor«. »Nekoliko godina nisam sudjelovala na ovoj koloniji, jer sam u međuvremenu počela raditi enkaustiku, prva

Andrija Bošnjak

u Somboru. Volim druženje i malo sam se zaželjela rada na platnu i evo me ponovno na »Coloritu«, ovoga puta odlučila sam se za jednu vazru s cvijećem, jer i to je na neki način obilježje Sombora«, kaže Branka Panić. *Duška Raduka*, također iz Sombora, redovita je sudionica kolonije. I ovoga je puta ostala vjerna svom izričaju, a to su pejzaži. Zadovoljstvo mi je što i ja dajem svoj doprinos umjetničkoj zbirci »Vladimira Nazora«, kaže Raduka.

Andrija Bošnjak iz Branjinog Vrhra iz Hrvatske također se rado odaziva pozivu iz »Nazora«, pa je tako bilo i ovoga puta iako su ga tog dana čekale brojne

obveze. »Suradnja je počela preko naših KUD-ova, tako sam čuo za ovu koloniju, zainteresirao sam se, a vrlo brzo slijedio je poziv za koloniju. Moji motivi oslikavaju prošlost Bačke i Baranje. Želim na platnu ostaviti tragove te naše prošlosti koja nam je tako brzo iščezla«, kaže Bošnjak, koji je ponosan na to što je jedna njegova slika iz »Nazorove« zbirke darovana konzulici *Vesni Pečkaj-Njikoš* prilikom njenog ispraćaja iz Sombora.

Nisu slikari samo radili, već su se i družili tijekom kolonije. Da im ništa ne manjka, od materijala za rad do hrane i pića, potrudili su se domaćini HKUD »Vladimir Nazor«.

Z. Vasiljević

Duška Raduka

OLIMPIJADA STARIH SPORTOVA U BROĐANCIMA

Gibaračko olimpijsko srebro

41. olimpijada starih sportova okupila je rekordnih 1.133 natjecatelja svrstanih u 452 ekipe iz desetak hrvatskih županija

Na 41. olimpijadi starih sportova u Brođancima Gibarčani su već 14. puta, a ovogodišnji nastup okrunili su nastup s dvije olimpijske medalje, srebrnim, u disciplinama ringlanje i kozana, odnosno bacanje potkove u cilj i rušenje džege s čulama, kako smo to zvali u Gibarcu. Kako nam se pohvalio voditelj gibaračkih natjecateljskih ekipa *Mata Kopic*, prijavili su 6 ekipa u 8 disciplina, 4 pioniri i 4 seniori, a Gibarčana je na olimpijskom stadionu u Brođancima bilo 50-ak. Gotovo uvijek su bili među najbrojnijim skupinama i do sada su osvojili desetak medalja. I dok su prvih godina osvajači bili seniori *Snježana Milanović* i *Ilija Andrić*, u posljednje vrijeme obraz Gibarčanima osvijetlili su mališani *Domagoj Adamović*, *Matej Kopic* i *Ivan Petar*, zaslužni ove godine za dvije srebrne medalje, dok su prije dvije godine osvojili olimpijsko zlato, također u disciplini kozana, ali je tu bio i *Mario Tomić*.

Najsvečanije je bilo u nedjelju 25. kolovoza. Započelo je

budnicom brođanačkim sokacima, a nastavljeno svečanim mimohodom više od tisuću natjecatelja, od središta sela do olimpijskog stadiona. I mora se reći i to da nitko nije bio pozitivan na doping-testu, mada je primijećeno da su

mnogi konzumirali pečenog vola s raznja, ukusno praseće pečenje i čuvene slavonske savijače.

Predsjednik olimpijskog odbora *Veljko Gudelj* rekao je kako je ova 41. olimpijada starih sportova okupila

Počelo u četvrtak 22. kolovoza otvorenjem likovne kolonije koja je vjerni pratitelj olimpijade u Brođancima, a kako je rekao akademski kipar *Mato Tijardović*, okupila je 6 slikara i 4 kipara, pa su brojni umjetnici koji su do sada kroz ovo prošli, organizatora darivali brojnim umjetninama, a prostore organizacijskog odbora resit će duborez, stol s prepoznatljivim simbolima olimpijade starih sportova. Tu je još pregršt lijepih događanja, poput revijalnog kuhanja slavonskog čobanca, ljetnih olimpijskih večeri na kojima je nastupilo desetak KUD-ova i društava i isto toliko tamburaških sastava i nezaboravna grmljavina kubura iz Predrage.

rekordnih 1.133 natjecatelja svrstanih u 452 ekipe iz desetak hrvatskih županija, koje su se natjecale u 22 starinske discipline poput ringlanja, kozane, bange, čule, bacanja kamena, potezanje mosora i potezanje konopa, utrke sa šinjama, utrke na štulama, utrke u vrećama, gađanje strijelom i još puno toga. Kao i na pravoj olimpijadi, i ovdje je upaljen olimpijski plamen, a tu je čast završio *Tomislav Marković*, višestruki pobjednik Svjetskog kupa u gimnastici, a pomoćnik mu je bio dječarac iz Brođanaca, pobjednik kadetskog prvenstva Hrvatske u stolnom tenisu.

Olimpijadu je otvorio u ime pokrovitelja dožupan Osječko-baranjske županije *Dragan Vulin*, pozdravio sve natjecatelje i sudionike i odao zahvalnost organizatorima, čija je ljubav prema tradiciji, prema starom, urodila plodom pa ova olimpijada bilježi 41. godišnjicu i vremenom prerasla je taj sportski karakter i za ovu županiju i čitavu Slavoniju ima veliku vrijednost, jer uveliko pridonosi očuvanju izvornih slavonskih običaja, prikazuje svakodnevicu življenja naših starih, a obveza novih naraštaja je da to uspješno nastave.

Slavko Žebić

RESTAURACIJA SUNČANOG SATA U SOMBORU

Original u muzeju, replika na fasadi

U mjesto originalnog sunčanog sata iz 1852. godine na južnoj fasadi župnog dvora župe Presvetog Trojstva u Somboru ubuduće će stajati replika, a original će poslije restauracije biti izložen u muzeju. Tako će biti sačuvano jedno od kulturno-povijesnih obilježja Sombora.

Poslije skoro 160 godina na fasadi župnog dvora više nema sunčanog sata. Na sreću, to je samo privremeno, jer će sunčani sat uskoro biti vraćen tamo gdje je i postavljen polovicom XIX. stoljeća. Doduše, bit će to samo njegova replika, dok će original poslije kompletne restauracije biti izložen u Gradskom muzeju u Somboru. Bio je ovo posljednji trenutak da se od propadanja očuva sunčani sat, jer je zbog višegodišnje nebrige i nestručnih ranijih restauracija jedan njegov dio već propao.

OD INICIJATIVE GRAĐANA DO RESTAURACIJE

Da se pod hitno mora nešto poduzeti ukazali su sami Somborci još 2010. godine kada su pokrenuli inicijativu za obnovu sunčanog sata. Jedino što su tada uradili oni čija je obveza briga o kulturno-povijesnom naslijeđu grada jest to da su u Sombor doveli *Zorana Barišića*, slikara konzervatora iz Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, koji je tada konstatirao da je sunčani sat s pratećim ilustracijama originalno nastao u varijanti fresko tehnike, a

naknadne intervencije napravljene su vodenim fasadnim bojama, na što upućuje struktura bojenih ostataka. Barišić je i ovih dana u Somboru, ali sada na konkretnom poslu - restauraciji sunčanog sata. Zatekli smo ga u Gradskom muzeju u Somboru. »Stanje žbuke kao nositelja slike bilo je takvo da je bilo krajnje vrijeme da se nešto poduzme. Žbuka je postala porozna i prilikom svake zime led je erodirao površinsku strukturu. Donji natpis na satu na mađarskom jeziku više nismo ni zatekli. Za nekoliko godina propala bi cijela slika. Sat je skinut

tehnikom strapiranja, što praktički znači da je bojeni sloj s dijelovima žbuke skinut sa zida u potpunosti. Bilo je ranijih intervencija na slici i to je uglavnom rađeno molerskim bojama«, kaže za »Hrvatsku riječ« Barišić. On ističe da je jedini način da se sunčani sat očuva njegova restauracija i daljnje čuvanje u muzeju.

GOTOVO POLA POSLA

Kompletan posao zajedno s izradom replike na fasadi župnog dvora treba biti urađen za 60 radnih dana. Pola posla na restauraciji Barišić je već završio. »Na licu mjesta fiksirani su zatečeni ostaci. Nakon toga je kompletna slika skinuta s fasade i prenijeta u muzej. Sada pripremam sliku za stalnu prezentaciju u muzeju. Što se tiče replike sata, ona će biti urađena kada se prosuši žbuka na fasadi, a po građevinskim propisima to je minimum 21 dan. Replika će u smislu crteža i funkcije biti vjerna originalu. Što se tiče stilizacije to ćemo još dogovoriti na stručnom vijeću«, kaže Barišić i dodaje da je za njega, kao konzervatora, bitno da definira konzervatorsku problematiku, ali ističe da se do sada nije susreo sa sunčanim satom takvih dimenzija kao što ih ima somborski.

Na kraju još i podatak da se posao na restauraciji sunčanog sata plaća iz gradskog proračuna, preko Direkcije za izgradnju grada, a izvođač radova je »Novogradnja« iz Bezdana.

Sunčani sat, koji je jedno od obilježja Sombora, dao je načiniti *Jovan Čakor*, tadašnji direktor Učiteljske škole. Sat je jedinstven po tome što u njegovom dnu stoji duhovito-sarkastičan natpis na latinici i mađarskom jeziku – Jedan od ovih ti je posljednji.

Z. Vasiljević

Protjeran iz Sombora

Jovan Čakor došao je u Sombor 1843. godine i u Učiteljskoj školi predavao je mađarski, pedagogiju, metodiku, matematiku i povijest. Od 1847. do 1852. godine bio je upravitelj Učiteljske škole. Iako je bio obrazovan čovjek, zbog svoje teške naravi nije bio popularan u Somboru. Učenike je surovo maltretirao i kažnjavao batinanjem, što je izazvalo pobune i štrajkove. Zbog toga je morao je napustiti Sombor 1852. godine.

AKTIVAN RAD FOLKLORNOG ODJELA HKC »BUNJEVAČKO KOLO«

Uspješne ljetne turneje mladih folkloraša

Nakon povratka iz Pule, mladi folkloraši HKC »Bunjevačko kolo« nastupili su na Dužijanci, odmorili se i ponovno krenuli, ovoga puta na turneju Livno – Neum – Korčula, koja je trajala od 15. do 22. kolovoza. Njih 35, folklorci i tamburaši skupa, družili su se tjedan dana, uživali u zajedništvu, nastupima, moru i razgledanju znamenitosti određenog mjesta. »Jedan od posebnih razloga za radost je bila i osvojena nagrada u Vidošima kod Livna na Međunarodnoj ocjenjivač-

koj smotri folklora 'Gospojina 2013', gdje smo osvojili I. mjesto«, kazao je voditelj folklornog odjela *Andrija Bašić Palković* i dodao kako su svi mladi doista uživali na ovoj turneji. »Ovo im je bila velika nagrada za sve ono što su godinama radili, a nisu putovali i imali priliku pokazati svoj rad drugima«. U Livnu smo boravili 2 dana, gdje smo imali i revijalni nastup.

Sljedeća dva dana mladi su proveli u Neumu, gdje su sudjelovali na XVIII. hrvatskom glazbenom festivalu

»Etnofest Neum 2013.« pokraj kulturno-umjetničkih društava iz Hrvatske, Slovenije i domaćina iz Bosne i Hercegovine. U sklopu ove manifestacije održana je i glazbena večer na kojoj su nastupili popularni izvođači kao što su *Mate Bulić*, *Zorica Kondža*, »Gustafi«, *Dalmatino*, klapa »Ragusa«, *Dražen Žanko*, »Trio gušt« i drugi, a prisustvovali su i mladi folkloraši Centra.

Sljedeće odredište je bila Korčula, gdje su članovi HKC »Bunjevačko kolo« na oduševljenje mještana ali i turista

imali dva nastupa. Prvu večer priredili su cjelovečernji koncert skupa s domaćinima, dok su druge večeri imali samostalni nastup u turističkom naselju gdje su bili smješteni.

Tijekom ove turneje, kako nam je rekao voditelj folklornog odjela *Andrija Bašić Palković*, sklopljena su mnoga poznanstva i uručeni su im pozivi za razne nastupe i smotre folklora.

Za ove mlade nema puno odmora, već danas 30. kolovoza nastupit će u Tavankutu na Smotri folklora koja je pri-

IZLET ČLANOVA »MATIJE GUPCA« IZ RUME

Tradicionalno druženje na Borkovcu

Tradicionalno godišnje druženje članova i prijatelja HKPD »Matija Gubec« iz Rume održano je i ove godine u poznatom rumskom izletištu Borkovac. Uz organiziran doručak i ručak proveden je predivan dan u prirodi, a lijepo vrijeme je samo upotpunilo cijeli ugođaj. Ovogodišnje druženje organizirano je u nedjelju 25. kolovoza, a nazočno je bilo blizu 100 članova i prijatelja udruge. Događaj ne bi bio potpun da i ovoga puta nije bilo tamburaške glazbe uz koju je dan proletio za tren.

N. Jurca

ređena povodom Dana grada Subotice, a sljedeći im je nastup, kako je najavio Bašić Palković, na Vinkovačkim jesenima. »Ove godine imamo čast otvoriti Vinkovačke jeseni 12. rujna, a nastupit ćemo i na folklornoj večeri koja se organizira u sklopu ove manifestacije, kao i u svečanom mimohodu kroz grad.«

Ljetni je odmor za članove folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo« bio itekako radan, a u jeseni koja dolazi, osim nastupa, očekuju

primanje novih članova koje pozivaju na upis.

»HKC 'Bunjevačko kolo' je prolazilo kroz teške trenutke, no ipak uspjeli smo sve postaviti na svoje noge«, kaže Bašić Palković i dodaje: »Želja nam je da ovaj Centar ponovno bude na radost djeci i mladima, da naša vrata budu otvorena svima. Stoga ovom prilikom pozivamo svu djecu i mlade koji žele plesati i družiti se, da dođu, da se upišu i budu dijelom ove naše velike obitelji.«

Ž. V.

KAMP MLADIH SKAUTA

Talijani u posjetu Bezdanu

Mladi skauti pri katoličkoj crkvi iz Italije i ove su godine izabrali Bezdán kao postaju u proputovanju kroz Srbiju, a boravili su ovdje od

19. do 23. kolovoza. U Srbiju su stigli iz Vukovara, prešavši pješice dio puta do Erduta. U Bezdanu i Apatinu proveli su četiri dana, nakon čega su svoje putovanje nastavili put Beograda, gdje su se susreli s predstavnicima pravoslavne crkve.

Kamp se održava na Kanalskoj obali, kod Lovačkog doma, a mladi su kamperi za svoje domaćine pripremili različite sadržaje za svaki od dana koje provode ovdje. U ponedjeljak je tako u središtu sela održan program

za djecu, uz igru, ples, akrobacije, skečeve. Utorak je bio obilježen druženjem i večerom koju su za predstavnike Mjesne zajednice i Udruge građana pripremili mladi skauti. Tom ih je prilikom pozdravio tajnik Mjesne zajednice *Robert Horvat*, kao i predstavnici »Pulsa«, »Ozona«, »Crne šume« i Lovačkog društva iz Bezdana. U srijedu su domaćini iz sela predstavili svoje specijalitete gostima, a u četvrtak skauti su podijeljeni u skupine obilazili obitelji u Bezdanu, s ciljem upoznava-

nja ovog sela i načinom života njegovih mještana.

Inače, svakoga dana od 9 pa do 19 sati za djecu su organizirane radionice tijekom kojih se radi oslikavanje lica, izrada predmeta od perlica, balona, igranje nogometa..., dok je druga skupina posjećivala Dom za stare osobe u Apatinu.

Posjetom i novim iskustvima zadovoljni su i gosti i domaćini, pa je i za sljedeću godinu dogovoreno novo druženje.

Z. Mitić

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

Što je vladavina Sigismunda Luksemburškog donijela dobroga Srijemu?

Piše: dr. Zsombor Szabó

»Srijemski otok« (kako su neki dokumenti spominjali teritorij između Dunava i Save u srednjem vijeku) u svojoj je povijesti čini nam se najviše imao svoje uzlete i padove. Tako je Sirmium »skoro« postao sjedište istočnog dijela carstva, kada je *Konstantin Veliki* razmišljao o preseljenju sjedišta carstva. (Ipak, izabrao je Carigrad-Konstantinopolis.) Narodi s istoka su Srijem potpuno devastirali zajedno s »čluvenim« vinogradima, u toj mjeri da ni imena rimskih naselja nisu sačuvana, kamoli »tračak rimske kulture« (izvjesni krugovi vole naglašavati »rimske korijene« svoje civilizacije). Dolazak Mađara i njihovi neprekidni ratovi s Bugarima i s Bizantskim Carstvom nisu baš pogodovali razvoju »bogatog Srijema«. Kada je Mađarska Kraljevina konačno zavladała Srijemom 1180. godine, naišla je na totalno razrušenu Dimitrovicu (nekadašnji Sirmij). Teritorij se počeo taman oporavljati, npr. naseljenički grad Franca Villa, kada su naišle tatarske horde i sve ponovno spalile. Dolazak Anžuvina na hrvatsko-ugarsko prijestolje ponovno je otvorio neku perspektivu promatranom prostoru, ali tek vladavina *Sigismunda Luksemburškog* je omogućila ubrzan, mogli bismo reći spektakularni razvoj Srijema.

Miniatura iz XV. stoljeća, poljoprivredni radovi

Miniatura iz XV. stoljeća, žetva

SRIJEM »NAJURBANIZIRANIJI« DIO JUŽNE UGARSKE

Ako Hrvatsko-Ugarsku Kraljevinu Sigismunda promatramo kao cjelinu, pojedini njeni dijelovi su bili različito razvijeni (Dalmacija i Primorje su bilo izgubljeni). Najrazvijeniji dijelovi su bili zapadna, zatim gornja Mađarska, gdje su bili rudnici zlata i srebra. Erdelj (Transilvanija) je bio posebna priča, kao i Srijem. U Srijemu su bila sjedišta triju veleposjednika-baruna: Ilok, Morović i Kupinovo. Slankamen, Zemun i Srijemska Mitrovica su bili značajni trgovački centri, a Petrovaradin i Vrdnik značajni gradovi u vlasništvu Kaločko-bačke nadbiskupije. U Srijemu je postojao još jedan »tajanstveno išče-

zli grad«, sjedište Srijemske biskupije – Sancto Yrineo (ili Sirmium Vetus) o kojem ćemo još pričati. Sve u svemu devet gradova na jednom relativno malom prostoru. Srijemska su vina bila najtraženija roba na europskom tržištu kraljeva i veleposjednika. Turska opasnost je bila privremeno otklonjena, zahvaljujući Sigismundovim pograničnim utvrdama i postojanosti saveznika.

KRATKA PRVA VLADAVINA HABSBURGOVACA

Sigismund se ženio dva puta, ali i njega je sustigla »kletva« prijašnjih vladara Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva, nije imao muškog potomka. Iz drugog braka s *Barbarom Celjskom* (Cillei Borbála) rodila mu se jedina kćer *Elizabeta* (Erzsébet), koja je

kao dvogodišnja djevojčica udana za *Alberta Habsburškog* (*Habsburg Albert*) i time je on postao službeni Sigismundov nasljednik. Za hrvatsko-ugarskog kralja okrunjen je koncem 1437. godine, ali je nepune dvije godine kasnije, u listopadu 1349. godine umro. Za sobom je ostavio dvije kćerke i jednu trudnu ženu. »Oblaci nevolje« ponovno su se skupljali nad kraljevstvom koje ponovno nije imalo službenog kralja. Već više puta spominjani baruni, među njima i srijemski, ponovno su stupili na »pozornicu povijesti« birajući novog kralja. Rezultat njihova izbora bit će ratovi, razaranja, ali to ostavljamo »za kasnije« i zato ćemo ovaj nastavak feljtona ilustrirati slikama vrijednih seljaka koji ne znajući što im spremaju njihovi čelnici, mirno i veselo siju i žanju.

FELJTON: CRKVE SRIJEMA (IV. DIO)

Župa Irig i crkva Svih svetih

Jedno od najvećih fruškogorskih naselja je Irig, koji se nalazi na križanju cesta Novi Sad-Ruma-Šabac. O katolicima u Irigu 1735. skrbe franjevci iz petrovaradinskog samostana. U tom razdoblju u Irigu nije postojala nikakva crkva ili bogomolja, nego se bogoslužje obavljalo u kućnoj kapelici ili sobi vlastelinske kurije (reprezentativne kuće). U toj su se kapelici nalazili pozlaćeni bakreni kalež s patenom, tj. pozlaćenim plitkim tanjurićem na kojega se stavlja hostija, misnica, alba i ostali misni pribor koji i sada služi svojoj svrsi. Kako u Irigu nije postojala župna kuća, franjevac koji je dolazio iz Petrovaradina odsjedao je kod upravitelja čija je obitelj bila jedina katolička obitelj u Irigu.

OSNIVANJE ŽUPE

Godine 1776. u Irigu je bilo oko 110 katolika i tada je pred vlastima pokrenuto pitanje osnivanja župe. Sami katolici nisu mogli izgraditi župni dvor i crkvu, a uprava vlastelinstva nije bila za to iako je kraljica Marija Terezija podržavala katolike i bila za izgradnju crkve. Vlastelinstvo je tvrdilo kako katolici neće naseljavati više Irig zbog oskudice zemljišta i velikog broja Srba obrtnika koji su na katolike gledali kao na sirotinju koja nema stoke i koja ne bi mogla obrađivati svoje zemljište. Nekoliko godina kasnije, točnije 1779. godine iriški katolici mole đakovačkog i srijemskog biskupa Mateja Franju Krticu da se u Irigu osnuje župa, ali do osnivanja nije došlo. Za vrijeme kuge tijekom 1795.

i 1796. godine župnik Ivan Kovačević je savjesno vršio svoje dužnosti među iriškim katolicima, a pomagao je i cjelokupnom stanovništvu bez obzira na vjersku pripadnost. Nakon kuge, koja je prilično smanjila broj katolika, opet je pokrenuto pitanje osnivanja župe. Uprava vlastelinstva je obećala isplaćivati ugovorenu svotu za gradnju župne crkve, ali je nagovijestila kako do gradnje ne može početi dok ne dođu bolja vremena.

ŽUPNA CRKVA SVIH SVETIH

Iz dokumenata saznajemo kako je još 1803. godine materijal za gradnju crkve bio pripremljen, te da je na proljeće započela gradnja, a da je završena 1805. godine. U spisama o Kanonskoj vizitaciji iz 1811. godine saznajemo kako je crkva zidana od pečene cigle i žbuke, da je dugačka 19 metara i široka 10. metara. Crkva je bila samo blagoslovljena, a blagoslovio ju je mitrovački župnik Ivan Matizović. U crkvi postoji oltar koji je pozlaćen, a na njemu se nalazi također pozlaćeno svetohranište. Na oltaru se nalaze dva anđela, jedan s lijeve, drugi s desne strane. Slika Svih svetih se također nalazi na oltaru i uokvirena je drvenim pozlaćenim okvirom. Crkva ima i propovjedaonicu, 12 klupa, kor i male orgulje, a u tornju su dva zvona. Godine 1817. u Irigu je utemeljena župa Svih svetih u vrijeme biskupa Emerika Raffaya. Od te se godine počinju pisati matične knjige krštenih, vjenčanih i umrlih. Pod ovu novo-

nastalu župu spadaju naselja Vrdnik, Šatrinci i Maradik. O župnoj crkvi se 1819. godine kaže kako se sada već morala omalati i da je za broj vjernika koji se povećava ova crkva malena. Župna crkva posjeduje i relikvije svetog Ivana Nepomuka, koje se čuvaju u relikvijaru od mesinga, dok se u sakristiji čuva Božji grob od drveta.

OBNOVA CRKVE

Crkva je 1939. godine popravljena i prvo je stavljen novi lim na zvonik crkve. Tijekom Drugog svjetskog rata, kao i većina crkava, i ova je bila oštećena, 1968. godine postavljena je ograda od pletene žice između župne crkve i župnoga dvora. Kako su sva crkvena vrata bila tamno obojena, vremenom su postala još tamnija zbog starosti i prljavštine, tako da je i to trebalo urediti. Crkva je iste godine, odnosno 1968. ponovno iznutra obojena, kao i sva drvenarija žutom bojom koja je i prelakirana.

Kako je jak vjetar 1969. godine iskrivio križ postojala je opasnost da križ padne, te se i to moralo popraviti već sljedeće godine. 1979. godine slijedi nastavak radova na župnoj crkvi. Dovršena je staza oko crkve, križ pred crkvom je popravljen i obojen, kao i lik Raspetoga. Župna je crkva obnavljana i 1987. godine, tada su na stropu crkve izrađene tri slike: Presveto Trojstvo i Srijemski fruškogorski klesari, mučenici. Župna crkva Svih svetih u Irigu svoju 200. obljetnicu postojanja proslavila je 5. studenoga 2005. godine na dan Svih svetih srijemskih mučenika. I tada je bila obnavljana, tj. obnovljen je krov s novim crijepom i fasada crkve je oličena u dvije boje.

A. Dujić i D. Španović

DAN BISKUPA IVANA ANTUNOVIĆA U KALOČI

Iz prošlosti za budućnost

U mađarskom gradu Kaloči u nedjelju 25. kolovoza održana je tradicionalna proslava Dana Ivana Antunovića. Organizator proslave bila je Hrvatska samouprava grada Kaloče. Sudionici proslave su u nadbiskupskoj riznici mogli pogledati izložbu u čast biskupa Ivana Antunovića, koja je ondje postavljena o 125. obljetnici njegove smrti. U Visokoj školi »Pal Tomori« priređen je kulturno-umjetnički program u kojem su sudjelovali ženski zbor »Ružice« i muški zbor »Dobri prijatelji« iz Kaloče, zatim KUD »Vodenica« iz Bačina, ženski pjevački zbor iz Kačmara, te tamburaški orkestar »Zabavna industrija« iz Dušnoka.

I SUBOTIČANI NA PROSLAVI

U okviru programa predstavljena je i knjiga *Marinka Piukovića* »Blago iz dolafa«, te su prikazane bunjevačke nošnje iz bogatog »dolafa« obitelji *Grge Piukovića*. Knjigu »Blago iz dolafa« predstavio je sam autor, a u mini modnoj reviji bunjevačkih nošnji sudjelovali su članovi HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, a nošnje je predstavila na hrvatskom i mađarskom jeziku *Anastazija Piuković*.

Program je nastavljen molitvom krunice i svetom misom u crkvi sv. Josipa, koju je predvodio pomoćni banjalučki biskup mons. dr. Marko Semren u zajedništvu s mons. dr. Andrijom Anišićem i mađarskim svećenicima koji vode brigu o vjernicima Hrvatima u

mons. Andrija Anišić pred spomen pločom

Mađarskoj. Na misi su sudjelovali i predstavnici hrvatskih županijskih i lokalnih samouprava, te veleposlanik i generalna konzulica R. Hrvatske u Mađarskoj.

U prigodnoj propovijedi biskup Semren je pozivajući se na geslo biskupa Antunovića rekao: »Sve za vjeru, riječ i narodnost svoju« u svjetlu Godine vjere i nove evangelizacije, naglasio je kako je to geslo važno i danas, osobito za Hrvate u Mađarskoj i drugdje gdje su oni manjina. Poslije svete mise bilo je prisjećanje na biskupa Ivana Antunovića ispred tzv. »Antunovićeve kurije« u kojoj je on živio i radio najveći dio svoga svećeničkog i kanoničkog odnosno biskupskog djelovanja. U toj je kući sada smještena nadbiskupska riznica, a u njenom predvorju nalazi se spomen-ploča s likom Ivana Antunovića.

NISMO NESTALI, IMA NAS

Svečani govor kod spomen-ploče biskupa Ivana Antunovića održao je mons. dr. Andrija Anišić, pročelnik izdavačkog odjela Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« iz Subotice. U svom je govoru dr. Anišić među ostalim rekao: »Dragi biskupe Ivane, nismo nestali. Ima nas. Tu smo i naše srce kuca za sve ono što je naše, premda i mi, kao i Ti nekoć, za to moramo često voditi tešku borbu. Ponosni smo i zahvalni za sve što si učinio za nas. U svemu što danas imamo prepoznajemo svijetle tragove Tvoga rada i Tvoje ljubavi prema rodu i narodu. Danas smijemo ustvrditi tako, imamo puno više i učinili smo puno više nego što si Ti uspio u Tvoje vrijeme, ali svemu tome si Ti postavio čvrste temelje. Mi radi-

mo i gradimo na stijeni Tvoje vjere, nade i ljubavi. Hvala Ti, biskupe Ivo, što si nam svojim djelima zacrtao jasan put kojim trebamo ići. Stvorio si, iako bez izričite namjere, jasan model za opstanak i napredak svog naroda. Puno toga iz tog modela trebali bismo primijeniti i danas, ako hoćemo opstati i napredovati i kao hrvatski narod i kao pripadnici Crkve u Hrvata na ovim prostorima. I zato danas ovdje pred Tvojim likom želimo osluhnuti Tvoju poruku iz prošlosti za našu budućnost.«

U završnom dijelu svoga govora dr. Anišić je kao poruku biskupa Ivana Antunovića našem vremenu odabrao tri njegova teksta koji govore o značaju vjere, obitelji i molitve za budućnost naroda.

Nakon govora dr. Anišića kod spomen-ploče Ivana Antunovića vijence su položili predstavnici Kaločko-kečkemetske nadbiskupije, zatim predstavnici Hrvatske državne samouprave, županijskih i lokalnih samouprava u R. Mađarskoj, te predstavnici hrvatske diplomacije, a dr. Andrija Anišić je u ime Katoličkog društva »Ivan Antunović« i HKC »Bunjevačko kolo« kod spomen-ploče, umjesto vijenca, stavio svoju, nedavno objavljenu knjigu »Vjersko-moralna obnova braka i obitelji – model opstanka i napretka naroda u djelima Ivana Antunovića«.

Slavlje je nastavljeno druženjem svih sudionika tog svečanog obilježavanja Dana biskupa Ivana Antunovića o organizaciji Hrvatske manjinske samouprave u Kaloči.

A. A.

Spomen ploča

Na spomen-ploči s likom Ivana Antunovića piše na hrvatskom i mađarskom jeziku: »U ovom domu je živio i starao se za svoj, mili, dragi, nikad zaboravljeni rod', duhovni vođa i preporoditelj svih podunavskih Hrvata, biskup Ivan Antunović. Ovo obilježje podižu povodom 125. obljetnice njegovog biskupskog imenovanja, 8. svibnja 2001. godine, zahvalni bački Hrvati.«

Godišnja skupština UG »Tragovi Šokaca« iz Bača

BAČ – Prošloga petka, 23. kolovoza, održana je godišnja skupština UG »Tragovi Šokaca« iz Bača. Poslije financijskog izvješća koje je iznijela predsjednica udruge *Stanka Čoban* i koje je jednoglasno prihvaćeno, članovi udruge su se najviše interesirali za plan rada u sljedećoj godini. Istaknuto je da se osim dosadašnjih aktivnosti, najviše pozornosti pokloni tribinama i pjevačkoj skupini koja je u proteklom razdoblju imala nekoliko zapaženih nastupa, te njegovanju starih zanata. Stara kovačnica je kompletno opremljena i, kako je Čoban objasnila, čeka se početak školske godine da počnu s radom radionice sa školskom i predškolskom djecom iz općine Bač, a zlatovez rade samo članice udruge pojedinačno, budući da za tečajevе nije bilo niti sredstava, a ni odgovarajućeg prostora.

Uz ove aktivnosti najavljena je i prezentacija šokačkog ruha i nastup pjevačke skupine u sklopu predstojećih »Dana europske baštine« u Baču. Isto tako, početkom listopada je organizacija dočeka hodočasnika iz Tuzle, kao i tribina o *Josipu Pašiću* i *Aleksi Kokiću* u sklopu obilježavanja Godine hrvatskih velikana iz Vojvodine, a u suradnji sa ZKVH-om.

»Glede urađenog u protekloj godini moramo biti zadovoljni. I pokraj nedostatka novca koji muči sve udruge, pjevačka skupina je imala nekoliko zapaženih gostovanja - u Somboru, Vinkovcima, Osijeku, Topolju u Baranji, Vajskoj. Isto tako nedavno smo organizirali odlazak u Tuzlu, gdje smo hodočastili na Gradovrh. Uz pomoć Tajništva za gospodarstvo, rad i ravnopravnost spolova i Veleposlanstva Republike Hrvatske, ostvarili smo projekt 'Stara kovačnica' i kompletno opremili staru kovačnicu u kojoj će se održavati radionice, a i tečajevi zlatoveza su u pripremi. Od Općine Bač dobili smo prostoriju, doduše samo na uporabu, u kojoj možemo održavati probe pjevačke skupine, tako da nam je donekle i taj problem riješen«, kazala je Stanka Čoban.

H. R.

Jasna Melvinger na novosadskom književnom festivalu

NOVI SAD – Na ovogodišnjem, osmom po redu Međunarodnom književnom festivalu u Novom Sadu sudjelovala je i *Jasna Melvinger* iz Petrovaradina. Ona je, prema najavama, jučer (četvrtak, 29. kolovoza) kazivala svoju poeziju u okviru večernjeg programa koji se održava na Trgu mladenaca.

Manifestacija, čiji je organizator Društvo književnika Vojvodine, ove je godine trajala četiri dana, a pjesničke riječi bile su izgovarane na petnaestak jezika.

U fokusu festivala bila je suvremena rumunjska poezija. »Međunarodnu nagradu Novi Sad« dobio je rumunjski književnik *Mircea Cărtărescu*, a u okviru festivala održan je i simpozij na temu »Književnost otpora - autonomija, subverzija, ironija«.

Smotra hrvatskih tamburaških sastava u Ljutovu

LJUTOVO – Peta po redu, Smotra hrvatskih tamburaških sastava bit će održana u iduću nedjelju 8. rujna u Domu kulture u Ljutovu, s početkom u 20 sati. Na smotri će

sudjelovati šest tamburaških sastava: KPZH »Šokadija« iz Sonte, HKPD »Matija Gubec« iz Rume, Ženski tamburaški sastav »Golubice« iz Subotice, TS »Šokadija« iz Mohača u Republici Mađarskoj, te domaćini - HKUD »Ljutovo« iz Ljutova. Specijalni gosti bit će ansambl »Hajo« iz Subotice. Ulaz je slobodan.

Tribina »Milanski edikt i kršćanski korijeni Europe«

SUBOTICA – Peta tribina u okviru ciklusa »Izazovi Milanskog edikta danas« pod nazivom »Milanski edikt i kršćanski korijeni Europe« bit će održana u četvrtak 5. rujna s početkom u 19 sati u Pastoralnom centru Augustinianum u Subotici. Uvodničari su: dr. sc. *Ivica Ivanković Radak*, teolog iz Subotice i prof. dr. sc. *Alpár Losoncz*, filozof iz Novog Sada, a moderator je *Tomislav Žigmanov*.

Poziv za slanje rukopisa!

SUBOTICA – Nakladničko vijeće Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« iz Subotice poziva književne autore i autorice iz Republike Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili na dijalektalnim govorima Hrvata da šalju

svoje neobjavljene rukopise. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs.

O objavi nekog od naslova temeljem pristiglih rukopisa odlučuju članovi Nakladničkog vijeća NIU »Hrvatska riječ«.

III. SAZIV MEĐUNARODNE UMJETNIČKE KOLONIJE »STIPAN ŠABIĆ 2013.«

Inspiracija u secesiji

Dvanaest slikara iz pet država stvaralo je pet dana na salašu Paje Đurasevića nadomak Subotice

sudjelovanje na ovoj umjetničkoj koloniji koje je realizirano zahvaljujući susretu s Josipom Horvatom na koloniji u Čapljini i pozivu koji sam sa zadovoljstvom prihvatio. Radim u tehnici akrilik i predstaviti ću se s motivima rijeke i pejzaža.«

DOBRO OZRAČJE

Dubravko Mokrović iz Zagreba oduševljen je boravkom u Subotici i sudjelovanjem na ovoj koloniji. »Ljepota vašega grada je velika inspiracija za stvaranje. Radim ulje i akril na platnu prenoseći na platno osobni doživljaj ukomponiranja ljudi u suvremeno okruženje, pa će moje djelo predstavljati ljudski lik u jednoj subotičkoj građevini. Nadam se da ću ponovno biti pozvan.«

Tamas Török iz Nagykorosa je prvi put u Subotici. »Predajem na Visokoj umjetničkoj školi u Szolnoku, a svoja djela slikam u tehnici ulje na platnu. Istaknuo bih dobar osjećaj koji me prožima

Hrvatska likovna udruga »Cro art« organizirala je prošloga tjedna III. saziv međunarodne umjetničke kolonije »Stipan Šabić 2013.«. Kolonija je trajala četiri dana, a okupila je dvanaest slikara iz Hrvatske, Češke, Mađarske, Rumunjske i Srbije. Tema kolonije bila je subotička secesija, a svoju su inspiraciju slikari i slikarice pretvarali u umjetnička djela u ugodnom ozračju salaša Paje Đurasevića, dugogodišnjeg domaćina brojnih umjetničkih okupljanja.

»Treći saziv međunarodne umjetničke kolonije Stipan Šabić 2013. organizirali smo na radnu temu secesije u Subotici i stoga dišnjice završetka radova na Gradskoj kući. Na naš radni poziv odazvali su se likovni stvaraoci iz nekoliko zemalja, što ovoj slikarskoj koloniji daje respektabilnu umjetničku kvalitetu. Zahvalio bih ovim putem Paji Đuraseviću na pruženom gostoprimstvu na njegovu salašu gdje su i

nastala sva vrijedna djela«, kazao je predsjednik HLU »Cro art« Josip Horvat.

KVALITETNI UVJETI

Kako su doživjeli sudjelovanje na ovoj slikarskoj koloniji u Subotici upitali smo likovne umjetnike. Prvenstvo smo dali Ireni Cakirpaloglu iz Olomouca u Češkoj.

»Prvi put sam bila u Subotici sudjelujući na slikarskoj koloniji Bunarić još 2005. godine, ostajući u kontaktu s organizatorima, pa sam s velikim zadovoljstvom prihvatila poziv

i ponovno došla na sjever Bačke. Kako mi je već sve poznato od prije, znala sam dobro kakvi me kvalitetni uvjeti za rad očekuju i stoga sam se potpuno posvetila stvaranju svojih dvaju djela s kojima ću se ovdje predstaviti. Prvo je motiv jezera Palić, gdje smo i smješteni, dok je drugi rad na zadanu temu secesije tj. jedan gradski prizor, a tehnika je ulje na platnu«, kaže gošća iz Češke.

Ivica Mareković iz Siska kaže sljedeće: »Prije dvadeset godina sam gostovao u Subotici, ali mi je ovo prvo

Ivica Mareković

Tamas Török

Program za zatvaranje

Kolonija je zatvorena u subotu 24. kolovoza prigodnim glazbenim programom u kojemu su sudjelovali *Franjo Vojnić Hajduk* (violina) i *Viktor Molnar* (violončelo) i tamburaški sastav »Golubice«, uz završne riječi organizatora.

Dubravko Mokrović

u ovom umjetničkom okruženju, te pohvaljujem domaćine koji govore mađarski jezik pa nemam nikakvih problema u komunikaciji, što je još jedan plus ovom umjetničkom sazivu. Poput mojih kolega i kolegica slikara, volio bih

se vratiti u Suboticu, jer je ovaj grad velika inspiracija, a domaćini izuzetni.«

Inače, na koloniji je nastalo 31 slikarsko djelo koje će biti prikazano na izložbi koncem godine.

Dražen Prčić

EUROPSKI TAMBURAŠKI KAMP ODRŽAN OVE GODINE U ŠIDU

Prilika za usavršavanje i povezivanje

Tijekom prošloga tjedna u Šidu je boravilo pedeset mladih tamburaša iz nekoliko zemalja, okupljenih u Europskom tamburaškom kampu. Kamp je svečano otvoren 16. kolovoza na Trgu kulture u Šidu, izvedbom nekoliko skladbi polaznika tamburaškog kampa iz Šida, Osijeka i Slavonske Požege.

»Ove godine imamo 51 sudionika u kampu, iz Austrije, Češke, Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije. Europski tamburaški savez je asocijacija nastala kao izraz tamburaškog pokreta i obuhvaća sve nacionalne saveze i tamburaške orkestre. To je amaterska organizacija i okuplja amatere koji sviraju iz ljubavi«, istaknuo je *Branko Davidović*, direktor Europskog tamburaškog saveza.

Europski tamburaški kamp otvorio je predsjednik Općine Šid *Nikola Vasić*: »Iznimna mi je čast i zadovoljstvo što mogu pozdraviti goste iz više

europskih zemalja gdje je tamburaška glazba dio kulturne baštine. Ovo je jedinstvena prilika da svatko od njih nauči nešto novo, da sklope nova prijateljstva i razmijene iskustva s vršnjacima iz drugih sredina«, rekao je *Nikola Vasić*.

Tijekom sedmodnevnog boravka polaznici kampa bili su smješteni u Vladičanskoj rezidenciji Ruski dvor, gdje su skupa sa svojim profesorima iz Šida, Osijeka, Požege i Subotice vrijedno radili i spremali završni koncert.

»Ima nas petorica dirigiranih i skupa s djecom pripre-

mamo iznimno teške skladbe, što je i djeci veoma naporno jer oni za ovih sedam dana moraju uvježbati repertoar za dva sata programa. Sve je u kampu posvećeno vježbanju, unapređivanju tehnike sviranja instrumenta i čitanju nota, ali vjerujem da su oni pronašli vremena i za slobodne aktivnosti«, izjavio je domaćin dirigent *Jovan Travica*.

A koliko su mladi talentirani tamburaši bili vrijedni i radni, predstavili su šidskoj publici u subotu 24. kolovoza na završnoj manifestaciji Kulturnog ljeta, kada su najprije u prvom dijelu programa

predstavili svoj rad i uvježbane skladbe, a u drugom dijelu skladbe uz pratnju popularne pjevačice *Merime Njegomir*.

Podsjetimo, prvi po redu Europski tamburaški kamp održan je 2008. godine u Banjaluci, zatim u Pljevljima, pa u Češkoj, Banji Vrućici i u Požegi, da bi ove godine domaćini bili općina Šid i Kulturno obrazovni centar. Jedan od glavnih ciljeva Europskog tamburaškog saveza je reafirmacija tamburaške glazbe kroz školovanje mladih glazbenika.

S. Darabašić

U SUSRET BLAGDANU

Blažena Majka Tereza

Blažena Majka Tereza rođena je u Skoplju 26. kolovoza 1910. godine, a preminula je 1997. godine u Kalkuti. Časna sestra je albanskog podrijetla, te indijskog državljanstva. Rođena je pod imenom Agnes Gonxha Bojaxhiu. Osnovala je katoličku redovničku zajednicu Misionarke

ljubavi u indijskoj Kalkuti 1950. godine. Preko 45 godina služila je siromašnima, bolesnima, siročadi i umirućima. Misionarke ljubavi od početne male zajednice vremenom su prerasle u zajednicu koja broji 5.000 redovnica u oko 600 misija, škola i skloništa u 120 država svijeta. Od 1970. godine međunarodno je prepoznata kao humanitarka i pomoćnica siromašnih i nemoćnih. Dobitnica je Nobelove nagrade za mir 1979. godine, te mnogih drugih međunarodnih nagrada, među kojima se ističu najviše indijsko civilno odličje »Bharat ratna« iz 1980. za njen humanitarni rad, počasno državljanstvo SAD-a, nagrada Albert Schweitzer itd. Skupština grada Zagreba 19. srpnja 1990. proglasila ju je počasnom građankom grada Zagreba. Papa Ivan Pavao II. proglasio je Majku Terezu blaženom 19. listopada 2003. godine.

Župnik njene župe u rodnom Skoplju bio je hrvatski svećenik *Franjo Jambreković*, koji je utjecao na nju, a u Indiji je surađivala s hrvatskim svećenikom *Antom Gabrićem*.

Svete mise na Marijanskom svetištu »Bunarić«

Blagdan blažene Majke Tereze iz Kalkute – 5. rujna, sveta misa je u 18 sati

Prva subota – 7. rujna, sveta misa je u 9,30 sati

Mala Gospa – 8. rujna, svete mise u 8 sati na mađarskom jeziku i u 10 sati na hrvatskom jeziku

Ime Marijino – 12. rujna, sveta misa je u 18 sati

Hodočašće u Niš

»Za slobodu oslobođenici«

313. – 2013.

Prigodom 1700. obljetnice Milanskog edikta organizira se veliko regionalno hodočašće, koje će predvoditi papin izaslanik kardinal Angelo Scola. Hodočašće u Niš će biti održano 20. i 21. rujna 2013.

Program:

Petak 20. rujna – u 19 sati večernje i klanjanje križu

Subota 21. rujna – od 8 do 10 sati pobožnost križnoga puta
11 sati svečano euharistijsko slavlje – stadion Čair
ostavljena je i mogućnost za razgledanje arheološkog nalazišta i posebne izložbe

Svi zainteresirani vjernici – hodočasnici mogu se prijaviti u svojoj župnoj zajednici. Cijena puta je 500 dinara.

Duhovna obnova

(NE)PLODNA SMOKVA

mjesto:	župa sv. Roka, Subotica
predavač:	don Damir Stojić, Zagreb
vrijeme:	5.-7. 09. 2013.

Četvrtak	- 20.00 - 22.00 - večernja molitva i uvodno predavanje
Petak	- 9.30 - 11.00 - predavanje - 14.00 - 15.30 - predavanje - 18.30 - 19.30 - predavanje - 20.00 - 21.00 - misa za mlade
Subota	- 9.30 - 11.30 - završno predavanje i pitanja - 12.00 - 13.00 - sv. misa

prijave i informacije na:

Mladi Subotičke biskupije
e-mail: mladisb@gmail.com
Telefon: župa sv. Roka: 024/254-800
mobitel: 064/2101248

MEDITACIJA

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

U svom javnom nastupu Isus se često služio prispodobama. Prispodobe su uvijek bile slike iz svakodnevnog života kojima je Isus predstavljao stvarnost kraljevstva Božjeg. Tako prispodoba koju Isus priča u evanđeoskom odlomku dvadeset i druge nedjelje kroz godinu (Lk 14, 1.7-14) nastaje kao rezultat ljudskog ponašanja koje Isus zamjećuje prilikom prisustvovanja na jednoj farizejskoj gozbi.

PONIZNOST KAO VRLINA

Ono što Isus vidi na farizejskoj gozbi, vidi i u našoj svakidašnjici – borba za prva mjesta. Ljudi svih vremena teže biti na što boljim položajima, u društvu uglednika, da im se iskazuju što veće počasti. Svjedoci smo ponekad da se neki služe neistinama i raznim neprihvatljivim sredstvima kako bi se domogli što bolje i uglednije pozicije u društvu. Ljudi imaju potrebu sebe prikazati u što ljepšem svjetlu, pa nekada čak i pretjerati s isticanjem svojih vrlina i sposobnosti kako bi ispali veći i važniji nego što jesu. Promatrajući takve ljude svoga vremena Isus savjetuje: »Kada te tko pozove na svadbu, ne sjedaj na prvo mjesto da ne bi

možda bio pozvan koji časniji od tebe, te ne dođe onaj koji je pozvao tebe i njega i ne rekne ti: 'Ustupi mjesto ovome!'« (Lk 14, 8). Nije tu riječ samo o izbjegavanju moguće neugodnosti, nego o pravom stavu u kraljevstvu Božjem. Kada Isus kaže na drugom mjestu da je kraljevstvo Božje sakriveno mudrima i umnima, a objavljeno malenima (usp. Lk 10, 21), postaje jasno da se ono može baštiniti jedino u duhu poniznosti.

Osvrnemo li se oko sebe možemo se zapitati gdje je poniznost. Ima li danas poniznih? Svakako da ih ima, ali se oni nigdje ne ističu kao dobar primjer i uzor, nego kao primjer lošeg stava o samom sebi. U našim društvenim prilikama vlada zakon jačeg. Zato se treba znati laktati, nametati i isticati. Tko nema takve sposobnosti ostaje negdje u pozadini, neprimijećen i necijenjen. No, kraljevstvo Božje ne traži samohvalu, aroganciju i oholost, nego suprotno, poniznost i ispravan stav o sebi, bez lažnih pohvala i časti.

Isus prispodobu o svadbi zaključuje riječima: »...svaki koji se uzvisuje, bit će

ponižen, a koji se ponizuje, bit će uzvišen« (Lk 14, 11). Dakle, poniznost je vrlina koju posjeduju baštinitelji kraljevstva Božjeg. Ali, treba imati u vidu da se tu na misli na poniznost kao neko samoponižavanje, nego na realnu svijest o sebi u odnosu na svog Stvoritelja. Kao ilustracija toga može nam poslužiti Isusova prispodoba o dvojici molitelja u hramu, kada se farizej hvali svojim djelima, a carinik se ponizno kaje za svoje grijeh. I ovu prispodobu Isus zaključuje riječima: »Svaki koji se uzvisuje, bit će ponižen; a koji se ponizuje, bit će uzvišen« (Lk 18, 14). Jer, sve što imamo i jesmo dobili smo kao dar od Boga. Svijest o tome poziva nas da pred njim zauzmemo stav poniznosti i zahvalnosti. Sva ovozemaljska čast i ugled, osobito ako su stečeni na pogrešan način, varljivi su i nestalni, a u kraljevstvu Božjem nemaju nikakvu vrijednost.

DAVATI BEZ NAPLATE

Druga slika iz evanđelja dvadeset i druge nedjelje tiče se izbora uzvanika na gozbe: »Nego kad priređuješ gozbu,

pozovi siromahe, sakate, hrome, slijepe. Blago tebi jer oni ti nemaju čime uzvratiti. Uzvratit će ti se doista o uskrsnuću pravednih« (Lk 14, 13-14). Korist i računica često su vodilja međuljudskim odnosima. Čovjek se uvijek radije stavlja na raspolaganje onom od kojeg i sam može imati koristi. Tako su uglednici i bogataši uvijek poželjno društvo, a siromasi nepoželjni. Međutim, kršćanin u svom odnosu prema drugima ne bi smio biti vođen koristoljubljem. Davati i pomagati a ne očekivati uzvrat jedino je ispravno. Stoga u našim zajednicama ne smije biti marginalizacije, niti tužnih i očajnih koji trebaju ljubav i pomoć, a ne dobivaju je jer nemaju čime uzvratiti, osim zahvalom i radosnim licem. Iako je koristoljublje zavlдалo ovim svijetom, kršćani su pozvani biti ti koji će rušiti nepisane zakone suvremenog društva i svojim stavom pokazati da za njih takvi zakoni ne vrijede, nego zakon ljubavi kojem nas uči Isus. To je zakon besplatnog darivanja, darivanja koje ne traži naplatu u prvoj prilici. Isus sebe daruje u euharistiju čovjeku besplatno, te onaj koji živi od i iz euharistije ne može drugačije nego da sebe daruje Bogu i drugom čovjeku, isto tako besplatno. Jer, među pravim kršćanima mora biti suosjećanja za slabe i napuštene, za siromašne i nemoćne, suosjećanja koje podrazumijeva djelovanje. Uz kršćansko ime ne ide površnost, oholost niti koristoljubivost.

ŠTO VOLITE KUhati, PODIJELITE S NAMA!

Đenkin recept za dugovječan brak

srdačnost ovih ljudi. A takva je i obitelj *Okrugić*, i to je bio razlog našeg posjeta njima. *Đenka Okrugić* živi u sretnom braku sa svojim suprugom *Jakobom* već 48 godina. Kaže da je sretna s njime i da kada bi morala ponovno birati, opet bi izabrala njenog Jašu, jer boljeg ne bi našla. Ovo dvoje starijih ljudi desetljećima žive u sreći i ljubavi i iako je bilo i uspona i padova, kao i u svakoj obitelji, opet ih je održala ta velika ljubav, ali i tolerancija i razumijevanje. Kako kaže *Đenka*, ne može se ni sjetiti kada je *Jakob* povisio ton na nju, sve se u njihovoj kući rješava na miran način.

DOBRA KUĆANICA

Ali ipak djed *Jakob* kaže da je osim svega za dobar brak potrebno i da je žena dobra domaćica, a njegova *Đenka* je upravo takva. S obzirom da žive sami, kćer im živi u Njemačkoj, a sin *Petar* u

istom selu u svom domaćinstvu s obitelji, ovaj bračni par svakodnevno udovoljava i pomaže jedno drugome. *Jakob* pomaže *Đenki* u kućanskim poslovima, hrani perad i radi u vrtu, dok *Đenka* održava domaćinstvo i redovito kuha. A kuhanje joj je omiljen posao i tijekom cijelog prijedpodneva sprema svom suprugu raznovrsna jela. *Đenka* je i članica Udruga žena u Moroviću, tako da je i u toj udruzi posebno aktivna, pogotovo kada se po selima šidske općine održavaju etno dani. Tada ova vrijedna žena priprema slane i slatke slastice i izlaže ih zajedno sa svojim drugaricama na štandovima. Za te prilike ona sprema kolače prema starim receptima svoje bake i majke, a trudi se da osim dobrog okusa i lijepo izgledaju. Djeca su otišla svojim putem, žive sa svojim obiteljima i vode svoj život, ali ih redovito posjećuju. Zdravlje ih za sada dobro služi, tako da im pomoć nije

Ljepota mjesta, kulturna dešavanja, ali i priča da u mjestu šidske općine na dvije rijeke Bosutu i Studvi žive srdačni i gostoljubivi ljudi, ponovno nas je odvela u Morović. Za mještane ovog mjesta, pogotovo katoličke obitelji, kruži priča da su jako složni i solidarni, pogotovo kada se u selu organiziraju hodočašća i kada u Morović dolaze gosti iz cijele Srbije i Republike Hrvatske. Mještani tada u svom ljetnikovcu u dvorištu župne kuće pripremaju ručak i svatko tko je do sada bio u Moroviću ima samo riječi hvale za gostoljubivost i

ĐENKINI TOPIĆI

Potrebni sastojci:

250 g masti
300 g šećera
2 jajeta
6 žlica mlijeka
4 žlice meda
cimet i soda bikarbona po okusu
brašna po potrebi

Priprema:

Zamijesiti smesu od svih sastojaka, praviti male topiće i peći u pećnici na 180 stupnjeva dok ne porumene. Kada su pečeni, odgore premazati pekmezom od marelica.

MEDENJACI

Potrebni sastojci:

pola kilograma brašna
250 g masti
4 žlice meda
1 jaje
malo cimeta
žličica sode bikarbone

Priprema:

Sve sastojke zamijesiti, oblikovati medenjake, a zatim peći u pećnici dok ne porumene.

S. Darabašić

potrebna, ali su najsretniji kada im kćer dođe s obitelji iz Njemačke, kada teta Đenka napravi trpezu s pregršt raznih đakonija. Obično to bude u kolovozu.

KAD UNUCI DOĐU

I kada smo posjetili teta Đenku gosti su bili tu, a to se vidjelo i na njenom licu. Užurbano je trčala po dvorištu ozarenog lica: »Sve kolače sam sama pripremila i jedva sam čekala trenutak da vidim kćer i unuke. Živim za

dan kada su mi oni tu i kuham s velikim zadovoljstvom, jer oni najviše vole moju kuhinju«, kazala je Đenka.

Za ovakve svečane prilike ona kuha po starim receptima, jela poput valjušaka s krumpirom, obiteljski kompletan ručak – juhu, umak, kuhano meso, pohano i kolače. Iako njen Jaša najviše voli slatku štrudlu sa sirom, ne buni se kada mu supruga umijesi slatke kolače, poput topića, medenjaka, listića i slatkih pita s medom. Njeni ukućani ne vole kupovne kolače,

nego samo one koje ona već godinama sprema. Zato nam je Đenka otkrila upravo takve

recepte kolača, koji se u njevoj kući godinama spremaju.

S. Darabašić

Privatna stomatološka ordinacija

Opće stomatološke i specijalističke ortodontske usluge

dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert

24000 SUBOTICA Đure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

Novo U PONUDI!

Tijekom cijele godine J.P. »Subotica trans«, nudi svim putnicima pogodnosti korištenja široke lepeze usluga jednog od najljepših vodenih parkova u centralnoj Europi, nadaleko poznatog Aquapolis-a

Noćno kupanje u Szegedinu
5.7.2013. - petak
19.7.2013. - petak
cijena: 1.250,00 po osobi

Jednodnevni izlet u Szegedin
13.7.2013. - subota
27.7.2013. - subota
cijena: 1.500,00 po osobi
djeca do 12 g. 1.200,00 din

Turistička agencija
»Subotica - Trans«
Segedinski put 84,
24000 Subotica

telefon: +381 24/555-466
fax 556-448
www.sutrans.rs,
turtzam.sutrans.rs

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 0600/553-774, 0600/567-465

Badawi

Ponedjeljkom i petkom **POPUST 20%**
na pedijatrijski, ginekološki i opći pregled!

od 1991 sa vama!

Poliklinika za vašu obitelj

MUKE MONOŠTORACA

Tri godine bez valjanog mosta

Monoštorci već godinama muče muku s drvenim pontonskim mostom preko kanala Dunav-Tisa-Dunav, koji spaja selo sa Specijalnim rezervatom prirode Gornje Podunavlje i dijelom koji nosi naziv Šmaguc. Izgrađen je osamdesetih godina prošloga stoljeća i u stalnoj je uporabi od strane JP Vojvodinašume ŠG Sombor, kao i građana Bačkog Monoštora i okolice, obrtnika i mnogobrojnih turista iz zemlje i inozemstva.

Višegodišnjom eksploatacijom mosta od strane JP Vojvodinašume za potrebe izvoza drveta iz šume, te u manjoj mjeri privatnih osoba,

došlo je do velikih oštećenja. Most nije u upotrebi za prelazak motornih vozila već tri godine, a tijekom tog vremena na različite načine Mjesna zajednica pokušava riješiti ovaj problem.

»Mještani Bačkog Monoštora, članovi udruga i organizacija koji svoje djelovanje vezuju za Specijalni rezervat prirode Gornje Podunavlje i turisti ostali su uskraćeni za obavljanje redovitih aktivnosti u tom dijelu katastarske općine. Zbog nemogućnosti prelaska mosta, prinuđeni su kanal prelaziti uz pomoć skele, što uzrokuje stvaranje predugačkih redova – od ranog jutra formiraju se

kolone traktora s prikolicama i kamiona, pa nije rijetkost da ljudi dolaze u 4 h ujutro (dnevna frekvencija je oko 100 traktora mještana pored vozila upravljača). Ova situacija izaziva mnogobrojne verbalne i fizičke sukobe zbog tenzije izazvane čekanjem na red da se pređe skela«, objašnjava vd tajnik Mjesne zajednice *Mladen Vakoš*.

Upravljač je tijekom svibnja, u trajanju od mjesec dana, osigurao pontonski most na

ovom mjestu uz pomoć vojske, za potrebe velike sječe i izvoza drveta. Kad je završen posao, pontoni su sklonjeni i situacija je ponovno kaotična.

Do sada je JP Vojvodinašume sprovodila nekoliko javnih nabava za rekonstrukciju mosta od kojih nijedna nije sprovedena do kraja i nije zaključen ugovor s ponuđačima. Po svemu sudeći, iz neobjašnjivih razloga, neko me nije u interesu da most bude popravljen.

Z. Mitić

SURADNJA EKOLOGA SOMBORA I OSIJEKA

Od »zelenog otpada« biopeleti

Zahvaljujući suradnji somborske udruge »Ekologica« i »Zelenog Osijeka« iz Osijeka, u Somboru će uskoro početi proizvodnja biopeleta za zagrijavanje rasadnika i plastenika u JKP »Zelenilo«. Do sudjelovanja u projektu je došlo kada je ostvaren kontakt s udrugom »Zeleni Osijek«, kojoj su predstavnici Sombora nedavno bili u gostima. »To je veoma ozbiljna organizacija, ne samo na razini regije Slavonije i Baranje, već i cijele Hrvatske, s odličnim rezultatima i

timom vrhunskih stručnjaka«, kaže *Dijana Bačko*, predsjednica Udruge građana »Ekologica« Sombor. UG »Ekologica« Sombor nastupat će kao nositelj projekta,

dok će JKP »Zelenilo« biti partner. Ukupan proračun projekta će biti oko 200.000 eura. Od »zelenog otpada« sakupljenog s ulica bit će izrađivane biopelete, koje će biti korištene u rasadniku, nakon što se ugrade kotlovi na biomasu. U specijalnoj drobilici drobit će se grane, a potom će se tako dobivena masa dopremiti na rasadnik gdje će se proizvoditi biopellet. Time će biti riješen problem zagrijavanja rasadnika i staklenika, koji su nedavno dovedeni u funkciju.

Z. V.

Vršidba u Hrtkovcima

Sijanjem pšenice (žita), odvajanjem sazrelog zrnavlja i njegovom meljavom čovjek se bavio od pamtivijeka i bio je to svagdašnji sveti posao koji mu je donosio kruh njegov nasušni. Način na koji je to činio kroz vrijeme se mijenjao razvojem tehnologije, ali je proces ostao isti. Ovdje, povodom fotografije koja je pred nama, govorimo o Hrtkovcima u vremenu između dvaju svjetskih ratova.

STROJ OBITELJI HARAK

Spremanje sazrelog zrnavlja s njive u hambar, odakle bi se tijekom godine nosilo na meljavu, bio je ogroman i težak posao za svakog ratara. A s beskrajnih vojvođanskih polja, pa tako i s hrtkovačkih, trebalo je sve, od kosidbe do vršidbe, obaviti u roku od samo petnaestak dana, jer bi se prezrelo zrnavlje osipalo iz klasja, snopovi i krstine koje bi dugo ležale na njivi mogli bi prokisnuti ili se također osuti, a morao se ugrabiti i red za vršidbu.

Samo obitelj *Harak* imala je tada u Hrtkovcima kompletnu garnituru strojeva za vršidbu. To su traktor (kasnije lokomobil - parnjača, zvana jednostavno »mašina«), dreš (u Hrtkovcima »dob«) i elevator.

U prvom planu je (okrenut leđima) vlasnik imanja *Marko Cakić*, zvani *Maraš*, djed pisca ovih redova.

Dolazak i postavljanje lokomobila, dreša i elevatora na guvnu u položaj u kojem su činili cjelinu koja, kada se pusti u pogon, odvajala zrnavlje žita od pljeve i slame, bio je pravi uzbudljivi događaj u selu. Demontaža na jednom guvnu, beskrajno spora vožnja kroz selo i postavljanje garniture u sljedećem guvnu trajalo je cijelo poslijepodne, često i duboko u noć. S obzirom da je, kako smo rekli, to moglo biti samo u nekoliko kuća s velikim guvnom, na jednom se guvnu vršilo nekoliko dana zaredom i za to su vrijeme svi ratari tu donosili zaprežnim kolima snopove žita sa svojih njiva. Na kola su se za te prilike postavljale pomoćne drvene dugačke pritke tako da je na jedna kola moglo stati i po dvjesto snopova. Tako natovarena kola nazivala su se »voz« i samo veliki majstori su mogli složiti voz, a da se on ne prevrne. Voz bi stao na guvnu tik uz dreš i s njega su se snopovi bacali na platformu dreša na kojoj je moralo biti najmanje troje ljudi. Jedan bi čovjek prihvaćao snop s voza i dodavao ga drugom koji

Vršidba na Cakića guvnu (27.7.1927.)

je nožem rezao slamno užu snopa i dodavao tako razvezan snop trećem čovjeku koji je vješto »hranio« dreš, odnosno postupno ubacivao slamke s klasjem između dvaju suprotno rotirajućih valjaka u drešu. Valjci su se okretali velikom brzinom i pojedina zrna su iskakala iz dreša tolikom silinom da je ovaj čovjek morao nositi zaštitne naočale.

CJELODNEVNI RAD

Iz komplicirane utrobe dreša ispod bi vijala pljeva, naprijed bi ona bljuvala slamu u podnožje elevatora, a sa strane prema lokomobilu je na nekoliko lijevkova curilo zrnavlje žita. Pljevu su sakupljale najmanje dvije osobe, često i djeca, i odnosile ih u pljevaru. Pljeva je služila za spravljanje čerpića, blatne žbuke i izradu blatnih podova u pojedinim prostorijama kuće, štala, šupa

i sl. Jedan je čovjek morao kontrolirati izlazak slame iz dreša na elevator, kao i visinu elevatora, kako ne bi došlo do zagušenja, a pet, šest ljudi je slagalo ogromnu i visoku kamaru. Na punjenju džakova i mjerenju na velikom kantar, koji je tu stajao u neposrednoj blizini dreša, moralo je raditi bar troje ljudi i isto toliko na odnošenju punih džakova i njihovom pražnjenju u hambar. Rad lokomobila kontrolirao bi sam njegov vlasnik stari Harak, a imao je i pomoćnika koji je, između ostalog, sve vrijeme ložio lokomobil slanom.

Ovaj teški rad, u kojem je sudjelovalo najmanje tridesetak ljudi na smjenu, započinjao je oko pet ujutro i trajao je se sve dok se vidi, u to doba godine oko devet navečer, a često i cijelu noć uz svjetla s lokomobila.

M. B. Cakić

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Zašto? Kako? Molim?

Zašto su izumrli dinosauri?

Još uvijek se ne zna potpuno točan odgovor na ovo pitanje. Nekad se mislilo da je

za nestanak dinosaura odgovoran pad velikog asteroida na Zemlju, koji je prouzročio ledeno doba. Ali, novija istraživanja pokazuju kako je asteroid udario u Zemlju 300.000 godina prije početka izumiranja dinosaura. Prvi dinosauri nisu bili veći od guske, ali su se razvijali u sve veće životinje. Jedan od divova tog doba zvao se brontosaur. Bio je dugačak 25 metara i težio je oko 38 tona! Dinosauri su se razvijali na različite načine, ali mozak im se nije razvijao. Jedna od pretpostavki njihovog izumiranja je upravo ona koja kaže kako nisu bili u stanju svladati teškoće na koje su nailazili.

Mnogi znanstvenici tvrde kako su dinosauri bili žrtve pregoleme vlastite težine i nastalih promjena u temperaturi. Naime, bare i močvare su počele nestajati, nicalle su planine, a mnogi dinosauri nisu mogli bez života u vodi. Kad je nastupilo smjenjivanje godišnjih doba, kad su vruća ljeta slijedile snježne zime, dinosauri se nisu mogli prilagoditi tim promjenama i postupno su nestajali. Sigurno je bilo tužno biti posljednji dinosaur.

Jeste li čuli? Smotra dječjih pjevača i zborova

Dragi prijatelji, vjerujem kako veliki broj vas ne da zna za ovaj događaj, nego i sudjeluje u njemu. Upravo zbog toga moramo upoznati i pozvati i druge naše prijatelje. Smotra dječjih pjevača i zborova Festivala bunjevački pisama bit će održana 13. kolovoza u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Na ovogodišnjoj smotri će biti 16 izvođača iz osnovnih škola iz Subotice, vrtića »Marija Petković«, Đurđina, Starog Žednika, Tavankuta i Lemeša. Sve izvođače pratit će dječji tamburaški orkestar Hrvatske glazbene udruge »Festival bunjevački pisama« pod ravnanjem prof. Mire Temunović.

**Početak je u 20 sati.
Svi ste pozvani!**

Piše i uređuje: Željka Vukov

Etno kamp

Dragi prijatelji, ukoliko niste na etno kampu, propustili ste veliki događaj ove godine!

Na ovogodišnjem VI. po redu Etno kampu, koji organizira Hrvatska čitaonica u Subotici na čelu s Bernadicom Ivanković, sudjeluje oko 70 djece iz Subotice, Starog Žednika, Tavankuta, Đurđina, Male Bosne, i po jedno dijete iz Beograda, Lemeša i Plavne. Kamp je započeo u ponedjeljak 26. kolovoza i traje sve do danas, petka 30. kolovoza. Na kampu je veoma veselo, tako da ni loše vrijeme nije smetalo djeci u uživanju. Prvi uratci su urađeni, plesni koraci se uče, glumci pripremaju predstavu, svi su užurbani i rade s velikom radošću. Posjetili su salaš u Maloj Bosni kod obitelji Pelhe, pogledali obnovljenu župu Presvetog Trojstva u Maloj Bosni, posjetili su pekara i pravili lakumiće, te radili u raznim kreativno - manualnim radionicama, kao i u etno i suvremenim radionicama, gdje su stvorene mnoge zanimljivosti koje će se moći vidjeti danas posljednjeg dana kampa kada će biti upiličena završna priredba.

30. kolovoza 2013.

Kako bi ovaj kamp izgledao i bio zanimljiv potrudili su se mnogi. »U realizaciji kampa sudjelovalo je puno volontera, njih oko 20, koji su pomagali, svaki iz svog područja i u svojim mogućnostima. Posebno bih pohvalila učiteljice iz OŠ »Ivan Milutinović« koje su se i ove godine priključile, kao i odgojiteljima. Bilo je i nekoliko sponzora, koji su nam pomogli u robi i usluzi.

»Veliko je interesiranje za ovakvim vidom rada s djecom, te valja razmisliti o proširenju kapaciteta i programa«, rekla je voditeljica kampa i ravnateljica Hrvatske čitaonice Bernadica Ivanković, te dodala: »Jako je bitno da djeca u kampu govore svojim materinjim hrvatskim jezikom i bunjevačkom ikavicom, te da se razvija zajedništvo među njima. Organizator ovog kampa je kako smo već spomenili Hrvatska čitaonica, a Gradska knjižnica u Subotici je pružila logističku potporu. Ove godine po prvi puta Grad Subotica je financijski pomogao ovaj kamp, a moram reći i kako imamo odličnu suradnju s tjednikom 'Hrvatska riječ' i s dječjim podlistkom 'Hrcko',« koji nas je posjetio i počastio.

S djecom s kojom smo razgovarali i pitali ih kako im je na Etno kampu, svi si imali samo riječi hvale i onako kao i sva djeca odgovorili su kratko i jasno: Ovdje je super!

**PETAK
30.8.2013.**

06:10 Trenutak spoznaje (R)
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:01 Vijesti
07:06 Dobro jutro, Hrvatska
07:30 Vijesti
07:35 Dobro jutro, Hrvatska
09:02 Gorski liječnik, serija
09:54 Putovanja jednog gurmana, dokumentarna serija
10:22 Lemurov blues, dokumentarni film (R)
11:12 Zavolite svoj dom (1), dokumentarna serija (R)
12:00 Dnevnik 1
12:35 Nasljednica s Vendavala, telenovela
13:20 Dr. Oz (3), talk-show
14:00 Jelovnici izgubljenog vremena:
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:42 Zlatna volja: Priča o Solken Laumann, film (R)
16:22 Skica za portret
16:38 Čuvari tišine, dokumentarni film
17:00 Vijesti
18:22 Heartland (3), serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:05 Prosjaci i sinovi, dramska serija
21:00 Zemlja je stroj, dokumentarni film (R)
21:55 Putovanje u Vučjak, dramska serija
23:00 Dnevnik 3
23:20 Vijesti iz kulture
23:35 Filmski maraton: Traffic, američko-njemački film
01:55 Filmski maraton: Zlatna volja: Priča o Silken Laumann, američki film (R)
03:30 Dr. Oz, talk-show (R)
04:10 Skica za portret
04:15 Jelovnici izgubljenog vremena:
04:35 Globalno sijelo (R)
05:00 Kratki susreti (R)
05:25 8. kat: Zagreb, tak imam te rad - talk-show (R)

06:10 Najava programa
06:15 Nasljednica s Vendavala, telenovela
07:00 Mala TV
07:30 Grčka mitologija, crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Papreni detektori 2, serija za djecu

08:45 Život s Derekom, serija
09:10 Razotkrivene tajne Machu Picchua, dokumentarni film (R)
10:03 Dolina sunca, serija
10:45 Globalno sijelo (R)
11:15 Kratki susreti
11:40 Traumatologija: Natali Dizdar
12:05 Šaptač psima (5), dokumentarna serija
13:15 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
14:00 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
14:45 Degrassi 6, serija
15:10 Dnevnik jedne plavuše: U potrazi za princom
15:17 Muška posla: Samci
15:25 Superžena: Celulit
15:32 Početnica: Ragbi
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 8. kat: Zagreb, tak imam te rad - talk-show
17:20 Dolina sunca, serija
18:05 Novi klinici s Beverly Hillsa 4, serija za mlade
18:55 Kriške sira (5), dokumentarna serija
19:20 Tom i Jerry, crtana serija
19:50 Glee (3), serija za mlade
20:35 Nogometni Superkup: Bayern M - Chelsea, prijenos
22:40 Nijemi svjedok (16), mini-serija
23:30 Nijemi svjedok (16), mini-serija
00:20 Završni udarac, serija
01:10 Retrovizor: Bez oduševljenja, molim! (8), humoristična serija
01:40 Retrovizor: Monk, serija
02:25 Noćni glazbeni program

06:45 In magazin R (od srijede)
07:20 Fun with Flupe
07:30 Štrumpfovi
07:55 TV izlog
08:10 Kako vrijeme prolazi, R
09:10 TV izlog
09:25 Djevojka imena Feriha, serija R
11:10 Sutkinja Maria Lopez, serija
12:05 Ninja ratnici, serija R
13:05 Zauvijek susjedi, R
14:10 In magazin R
14:50 Ninja ratnici, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Djevojka imena Feriha
21:06 Djevojka imena Feriha
22:00 Specijalist, igrani film
00:05 Karantena, igrani film
01:45 Lakeview Terrace, igrani film R

03:40 Ezo TV, tarot show
05:10 Dnevnik Nove TV R
06:00 In magazin R
06:35 Kraj programa

05.25 RTL Danas, (R)
06.05 Ekkluziv Tabloid, R
06.25 Krv nije voda, serija (R)
07.25 Ben 10: Ultimate Alien
07.50 Moji džepni ljubimci
08.10 Virus attack
08.45 Divlja ruža, telenovela
09.35 TV prodaja
09.50 Obitelj Rey, telenovela
10.40 Avenida Brasil, (R)
11.35 TV prodaja
11.50 Miješani brak, serija
12.40 Odmetnuta porota, igrani film, triler
15.00 Heroji iz strasti, serija
16.00 Heroji iz strasti, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Krv nije voda, serija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Avenida Brasil, serija
20.00 Tesna koža 3, igrani film, komedija
21.45 Policajac s Beverly Hillsa 2, igrani film, akcijska komedija
23.05 Eurojackpot
23.20 Policajac s Beverly Hillsa 2, igrani film, akcijska komedija (nastvak)
23.50 Faktor kaosa, igrani film, akcijski
01.45 RTL Danas, (R)
02.25 Kraj programa

**SUBOTA
31.8.2013.**

06:10 Drugo mišljenje: Očuvanje zdravlja mozga (R)
06:40 Najava programa
07:00 Kratki susreti (R)
07:25 Hrvatska kronika BiH
07:40 Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Tragom velike karavane, američki film
10:05 Vijesti iz kulture
10:20 Kućni ljubimci
11:00 Normalan život, emisija
12:00 Dnevnik 1
12:35 Prizma
13:20 Ekumena: Vjerske zajednice pred izazovima Europske unije, religijski program (R)
13:55 Jett Jackson, američki film (R)
15:20 Popuna
15:30 Reporter: Pod paljbom - novinari u borbi (R)

16:25 Forske pisme i tonci, emisija pučke i predajne kulture
17:00 Vijesti
17:15 Kulturna baština
17:35 Na prvom kolosijeku, dokumentarni film
18:05 Lijepom našom: Križevci 2
19:10 Ezopovo kazalište
19:20 Dim, dam, dum
19:30 Dnevnik
20:05 LOTO 7/39
20:10 Junaci u kamionima, dokumentarna serija
21:00 Namještajka, američki film
22:30 Dnevnik 3
22:50 Vijesti iz kulture
23:10 Zločinci u odijelima, serija
23:50 Filmski maraton: Kralj gubitnika, američki film
01:30 Filmski maraton: Tragom velike karavane, američki film (R)
03:50 Skica za portret
04:00 Reprizni program
04:45 Kulturna baština
05:05 Na prvom kolosijeku
05:30 Prizma
06:15 Lijepom našom: Križevci 2

06:00 Najava programa
06:05 Turistička klasa
06:35 Crtana serija
07:00 Moj mali planet
07:05 Wot wot's, crtana serija
07:15 Matkova čudovišta
07:30 Rimske tajne, serija
08:00 Novi klinici s Beverly Hillsa 4, serija za mlade
09:10 Mala TV
09:40 Teletubbies
10:05 Majstori svirači: Big Band Požega (3. dio)
10:35 Sportske igre mladih
10:55 Udbina: Dan hrvatskih mučenika, prijenos mise
13:05 Strana igrana serija
14:25 Zaljubljena Booky, kanadski film
15:50 Evergreen
17:30 Briljanteen (R)
18:15 Top Gear 18
19:05 Kriške sira, dok. serija
19:30 Tom i Jerry, crtana serija
20:00 Glee (3), serija za mlade
21:00 Glazbeni festival Slavonije - Požega 2013., prijenos
22:35 Opasna metoda, britanski film
00:15 Retrovizor: Bez oduševljenja, molim!
00:35 Retrovizor: Monk
01:20 Noćni glazbeni program

06:35 Muškarci u krizi, serija
08:10 TV Izlog
08:25 Lego Chima
08:50 Winx club, crtana serija
09:15 Štrumpfovi, R
09:40 Power Rangers samurai
10:05 Ninja ratnici, serija R
11:05 Zauvijek susjedi, R
12:10 Nad lipom 35 R
13:20 Revolveraši iz Lareda, igrani film
14:40 Dan u New Yorku, film
16:30 Štrumpfovi
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Zauvijek susjedi, serija
18:20 Lud, zburjen, normalan
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Bjegunac, igrani film
22:30 Zmije u avionu, film
00:30 Blade igrani film
02:40 Specijalist, film R
04:40 Ezo TV, tarot show
06:00 Dnevnik Nove TV R
06:45 Kraj programa

05.50 RTL Danas, informativna emisija (R)
06.30 Divlja ruža, telenovela (R)
07.15 Krv nije voda, serija (R)
08.10 Virus attack, animirana serija
08.30 Uvrnuti čupavci, animirana serija
08.55 Aladdin, animirana serija
09.20 Timon i Pumbaa, animirana serija
09.50 TV prodaja
10.05 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
10.35 TV prodaja
10.50 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
11.45 TV prodaja
12.00 Gol!, igrani film, sportska drama
14.20 Lassie, igrani film, avanturistički
16.10 Krv nije voda, serija
17.10 Smrtonosnih 60, dokumentarna serija
17.50 Smrtonosnih 60, dokumentarna serija
18.30 RTL Danas, informativna emisija
19.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
20.00 Sumrak, igrani film, romantični/ fantazija/ avanturistički
22.20 Izigrati smrt, igrani film, triler
00.20 Osveta za smrt, igrani film, akcijski
02.15 Astro show, emisija uživo
03.15 RTL Danas, informativna emisija (R)
03.50 Kraj programa

**NEDJELJA
1.9.2013.**

07:15 Najava programa
07:35 Ekumena: Vjerske zajednice pred izazovima Europske unije, religijski program (R)
08:10 Zlatna kinoteka: La ciociara, talijanski film
09:50 Vijesti iz kulture
10:00 Vinkovačke jeseni - prijenos svečanog mimohoda
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Ruševine modernog doba: Detroit - Nada za Motor City, dokumentarni film
15:05 Mir i dobro
15:40 Divlji u srcu 7, serija
16:30 Vrtlarica (R)
17:00 Vijesti
17:15 Modni atelijer Fontana - svijet visoke mode, mini-serija
18:45 Popuna
19:10 Ezopovo kazalište, crtani film
19:20 Dim, dam, dum - crtani film
19:30 Dnevnik
20:05 LOTO 6/45
20:10 Holding, TV serija
21:00 Ciklus europskog filma: Najljepša, talijanski film
22:50 Dnevnik 3
23:10 Vijesti iz kulture
23:25 Zločinci u odijelima (2), serija
00:10 Prljavi poslovi, britanski film
01:50 Deseta postrojba s Navaronea, američki film
03:50 Divlji u srcu 7, serija
04:40 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:50 Reprizni program

06:35 Najava programa
06:40 Alpe Dunav Jadran
07:10 Pipi Duga Čarapa, crtana serija
07:35 Corto Malteze, crtana serija
08:00 Koncert ozbiljne glazbe
08:55 Animacijaci, crtana serija
09:20 Feliksova pisma, crtana serija
09:45 Pripovjedač, serija
10:10 Biblija
10:20 Portret Crkve i mjesta
10:30 Ludbreg: Misa na čast Krvi Kristove, prijenos

12:35 U potrazi za sinom, američki film
14:15 Strani igrani film
16:10 Evergreen
18:00 Magazin LP
18:25 Faros maraton - reportaža
18:40 Top Gear 18, dokumentarna serija
19:30 Tom i Jerry, crtana serija
20:00 Deseta postrojba s Navaronea, američki film
22:05 Ciklus kulturnih filmova: Profesija: Reporter, američki film (R)
00:05 Gregorian, snimka koncerta (R)
01:27 Retrovizor: Bez oduševljenja, molim!, humoristična serija
01:57 Retrovizor: Monk, serija
02:42 Noćni glazbeni program

06:45 Revolveraši iz Lareda, igrani film R
07:50 TV Izlog
08:05 Zauvijek susjedi, R
09:05 Lego Chima, crtana serija R
09:30 Winx club, crtana serija
09:55 Štrumpfovi, crtana serija R
10:20 Power Rangers samurai
10:45 Ninja ratnici, serija
11:40 Zauvijek susjedi, serija
12:45 Vještice iz Eastwicka
14:30 Vruće igre, igrani film
16:30 Štrumpfovi
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 In magazin vikend
18:00 Nad lipom 35
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
21:05 Batman: Početak, igrani film
23:40 BjeGUNAC, igrani film R
02:05 Meera nije tu, igrani film
04:10 Vještice iz Eastwicka, serija R
05:45 Dnevnik Nove TV R
06:30 Kraj programa

06:20 RTL Danas, (R)
06:55 Krv nije voda, serija (R)
07:45 Aladdin, (R)
08:10 Timon i Pumbaa, (R)
08:40 Virus attack
09:00 Uvrnuti čupavci, animirana serija
09:25 TV prodaja
09:40 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
10:50 Smrtonosnih 60, (R)
11:25 Smrtonosnih 60, (R)
12:00 TV prodaja
12:15 Izigrati smrt, igrani film, triler (R)

**HTV2 31.08.2013 21.00
GLAZBENI FESTIVAL SLAVONIJE
- POŽEGA 2013., prijenos**

Sa središnjeg gradskog Trga sv. Trojstva u Požegi HTV prenosi Večer tamburaške pjesme Glazbenog festivala Slavonije. Čut ćemo šesnaest novih skladbi, a izvođači su: Stjepan Jeršek Štef, Slavonski dukati, T.S. Rav-nica, Patria, Zoran Jelenković, Adalbert Turner Juci feat. San-dra Kulier, Šokci, Fijaker, Arteš-ki bunar, MVS Bečarine KUD-a

»Tena« - Đakovo, Katarina Grujo, Zvona, Željko Witovski, Širok šor, Cecilija i Pero Fešta.

Voditelj: Uršula Tolj i Branko Uvodić

Redatelj: Vladimir Košćević

Producent: Darko Vulić

Urednik: Branko Uvodić

14.15 Gol!, igrani film, sportska drama (R)
16.35 Krv nije voda, serija
17.40 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
18.30 RTL Danas
19.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
20.00 Na putu za Montevideo, dramska serija
21.00 Pink Panther 2, igrani film, komedija
22.55 CSI: Miami, serija
23.50 CSI: Miami, serija
00.45 CSI: Miami, serija
01.40 Astro show
02.40 RTL Danas, (R)
03.15 Kraj programa

**PONEDJELJAK
2.9.2013.**

06:10 Mir i dobro
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:01 Vijesti
07:06 Dobro jutro, Hrvatska
07:30 Vijesti
09:01 Gorski liječnik (4), serija
09:45 Vijesti iz kulture
09:53 Putovanja jednog gurmana, dokumentarna serija
10:21 Ne krivite psa, dokumentarna serija (R)
11:12 Zavolite svoj dom (1), dokumentarna serija (R)
12:00 Dnevnik 1
12:35 Nasljednica s Vendavala, telenovela
13:25 Dr. Oz (3), talk-show (R)
14:05 Jelovnici izgubljenog vremena:
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Osumnjičena, američki

film
16:25 Domaći dokumentarni film
17:00 Vijesti
18:15 Heartland (3), serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:05 TV Bingo
20:30 Nulta točka, politički talk-show
21:35 Downton Abbey (3), serija
22:40 Dnevnik 3
23:00 Vijesti iz kulture
23:20 Chiko, njemački film
00:50 Osumnjičena, američki film
02:25 Braća i sestre (5), serija
03:10 Dr. Oz (3), talk-show (R)
03:50 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:05 Reprizni program
05:30 8. kat, talk-show (R)

06:10 Najava programa
06:15 Nasljednica s Vendavala, telenovela
07:00 Mala TV
07:30 Grčka mitologija, crtana serija
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Papreni detektivi 2, serija za djecu
08:45 Život s Derekom
09:10 Vrtovi svijeta (1), dokumentarna serija (R)
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Globalno sijelo (R)
11:15 Holding, TV serija
12:00 Šaptač psima (5), dokumentarna serija
12:50 Glazba, glazba... novi singleovi
13:15 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
14:00 Nebesko plavetnilo

14:45 Degrassi 6, serija
15:10 Život s cvijećem
15:22 Ljetnikovci
15:28 Ljetnikovci
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 8. kat, talk-show
17:20 Dolina sunca, serija
18:05 Do zvijezda zajedno, glazbena emisija
18:50 Mistični Tibet: Kailash
19:05 Kriške sira (5), dokumentarna serija
19:30 Tom i Jerry, crtana serija
20:00 Glee (3), serija za mlade
20:50 Konzerva
20:53 Konzerva
21:00 Divlja meta, američki film
22:35 Braća i sestre (5), serija
23:20 Dva i pol muškarca (8), humoristična serija
23:45 Završni udarac, serija
00:35 Retrovizor: Bez oduševljenja, molim!, humoristična serija
01:05 Retrovizor: Monk, serija
01:50 Noćni glazbeni program

07:00 Monsuno, crtana serija
07:25 Fun with Flupe
07:35 Štrumpfovi
08:00 TV izlog
08:15 Kako vrijeme prolazi, serija R
09:15 TV izlog
09:30 Djevojka imena Feriha, serija R
11:30 Sutkinja Maria Lopez, serija
12:00 Ninja ratnici, serija R
13:00 Zauvijek susjedi, serija R
14:05 In magazin vikend R
14:50 Ninja ratnici, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi

19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Djevojka imena Feriha
21:06 Djevojka imena Feriha, serija – nastavak
22:30 Večernje vijesti
22:50 Pobješnjeli Max, film
00:35 Posjetitelji, serija
01:25 Sutkinja Maria Lopez, R
01:50 Muškarci ih vole glupe
02:25 Ezo TV, tarot show
03:35 Posjetitelji, serija R
04:20 Muškarci ih vole glupe, serija R
05:05 Dnevnik Nove TV R
05:55 Kraj programa

05.30 RTL Danas, (R)
06.05 RTL Extra Magazin, showbiz emisija (R)
06.55 Krv nije voda, serija (R)
07.45 Ben 10: Ultimate Alien
08.15 Moji džepni ljubimci
08.30 Virus attack
08.50 TV prodaja
09.05 Miješani brak, (R)
09.55 Divlja ruža, telenovela
10.45 TV prodaja
11.00 Obitelj Rey, telenovela
11.55 Avenida Brasil, serija
13.10 Miješani brak, serija
14.00 Na putu za Montevideo, dramska serija (R)
15.00 Heroji iz strasti, serija
16.00 Heroji iz strasti, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.05 Krv nije voda, serija
18.10 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Avenida Brasil, serija
20.00 Osveta, serija
21.00 Osveta, serija
22.00 Krvavi novac, igrani film, akcijski
23.55 RTL Vijesti
00.15 CSI: Miami, serija (R)
01.05 CSI: Miami, serija (R)
02.00 Astro show
03.00 CSI: Miami, serija (R)
03.45 RTL Danas, (R)
04.20 Kraj programa

**UTORAK
3.9.2013.**

06:10 Znanstvena petica (R)
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:01 Vijesti
07:06 Dobro jutro, Hrvatska
07:30 Vijesti
09:01 Gorski liječnik
09:45 Vijesti iz kulture
09:53 Putovanja jednog gurmana, dokumentarna serija
10:21 Ne krivite psa, dokumentarna serija (R)

11:12 Zavolite svoj dom (1), dokumentarna serija (R)
12:00 Dnevnik 1
12:35 Nasljednica s Vendavala, telenovela
13:25 Dr. Oz (3), talk-show (R)
14:05 Jelovnici izgubljenog vremena:
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Kissinger i Nixon, američki film
16:25 Domaći dokumentarni film
17:00 Vijesti
18:15 Heartland (3), serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:05 Prosjaci i sinovi, dramska serija
21:05 Domaći dokumentarni film
22:00 Downton Abbey (3), serija
23:05 Dnevnik 3
23:25 Vijesti iz kulture
23:45 Ozbiljan čovjek, američki film
01:27 Kissinger i Nixon, američki film
03:02 Braća i sestre (5), serija
03:47 Dr. Oz (3), talk-show (R)
04:27 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:40 Reprizni program
05:25 8. kat, talk show (R)

06:10 Najava programa
06:15 Nasljednica s Vendavala
07:00 Mala TV
07:30 Grčka mitologija, crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Papreni detektivi 3, serija za djecu
08:45 Život s Derekom, serija
09:10 Vrtovi svijeta, dokumentarna serija (R)
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Globalno sijelo (R)
11:15 Split: More
11:45 Vrtlarica (R)
12:10 Šaptač psima (5), dokumentarna serija
13:15 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
14:00 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
14:45 Degrassi 6, serija
15:10 Lov na antikvitete
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 8. kat, talk-show
17:20 Dolina sunca, serija
18:05 Svirci moji, glazbena emisija
18:45 Atletika: IAAF miting Zagreb 2013
21:20 Hvala što pušite, američki film

22:50 Braća i sestre, serija
23:35 Dva i pol muškarca (8), humoristična serija
00:00 Završni udarac, serija
00:50 Retrovizor: Bez oduševljenja, molim!, humoristična serija
01:20 Retrovizor: Monk, serija
02:05 Noćni glazbeni program

07:10 Monsuno, crtana serija
07:35 Fun with Flupe
07:45 Štrumpfovi
08:10 TV izlog
08:25 Kako vrijeme prolazi, R
09:40 Djevojka imena Feriha, serija R
12:00 Sutkinja Maria Lopez, serija
12:30 Ninja ratnici, serija R
13:00 Zauvijek susjedi, R
14:05 In magazin R
14:50 Ninja ratnici, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, R
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Djevojka imena Feriha
21:06 Djevojka imena Feriha, serija – nastavak
22:25 Večernje vijesti
22:45 Maturalno putovanje, Igrani film
00:30 Posjetitelji, serija
01:20 Sutkinja Maria Lopez
01:45 Muškarci ih vole glupe
02:35 Ezo TV, tarot show
03:35 Posjetitelji, serija R
04:20 Muškarci ih vole glupe, serija R
05:05 Dnevnik Nove TV R
05:55 Kraj programa

05.40 RTL Danas, (R)
06.20 Ekkluziv Tabloid, (R)
06.40 Krv nije voda, serija (R)
07.35 Ben 10: Ultimate Alien
08.00 Moji džepni ljubimci
08.20 Virus attack
08.55 Divlja ruža, telenovela
09.45 Obitelj Rey, telenovela
10.35 TV prodaja
10.50 Avenida Brasil, (R)
11.50 Miješani brak, serija
12.55 Osveta, serija (R)
13.55 Osveta, serija (R)
15.00 Heroji iz strasti, serija
16.00 Heroji iz strasti, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.05 Krv nije voda, serija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Avenida Brasil, serija
20.00 Osveta, serija
21.00 Osveta, serija
22.00 Ljepotica i zvijer, film, romantična komedija

00.00 RTL Vijesti
00.25 Krvavi novac, igrani film, akcijski (R)
02.15 Astro show
03.15 RTL Danas, (R)
03.55 Kraj programa

**SRIJEDA
4.9.2013.**

06:10 Među nama: Znanost o šumama (R)
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:01 Vijesti
07:06 Dobro jutro, Hrvatska
07:30 Vijesti
09:01 Gorski liječnik, serija
09:45 Vijesti iz kulture
09:53 Putovanja jednog gurmana, dokumentarna serija
10:21 Ne krivite psa, dokumentarna serija (R)
11:12 Zavolite svoj dom (1), dokumentarna serija (R)
12:00 Dnevnik 1
12:35 Nasljednica s Vendavala
13:25 Dr. Oz (3), talk-show (R)
14:05 Jelovnici izgubljenog vremena:
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Kao kod kuće, američki film
16:25 Domaći dokumentarni film
17:00 Vijesti
18:15 Heartland (3), serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:05 LOTO 7/39
20:10 Prosjaci i sinovi, dramska serija
21:10 Ekstremni gradovi: Jakutsk, dokumentarna serija (R)
22:00 Downton Abbey (3), serija
23:05 Dnevnik 3
23:25 Vijesti iz kulture
23:45 Krv i meso, španjolsko-britanski film
01:50 Kao kod kuće, američki film
03:25 Braća i sestre (5), serija
04:10 Dr. Oz (3), talk-show (R)
04:50 Reprizni program
05:25 8. kat, talk-show (R)

06:10 Najava programa
06:15 Nasljednica s Vendavala
07:00 Mala TV
07:30 Grčka mitologija
07:55 Teletubbies
08:20 Papreni detektivi 3,

serija za djecu
08:45 Život s Derekom
09:10 Vrtovi svijeta (1), dokumentarna serija (R)
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Globalno sijelo (R)
11:15 Domaća dokumentarna serija / film
12:10 Šaptač psima (5), dokumentarna serija
13:15 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
14:00 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
14:45 Degrassi 7, serija
15:10 Putujmo svijetom
15:24 Škola mora
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 8. kat, talk-show
17:15 Košarka, EP (M), studijska emisija uoči utakmice
17:35 Košarka, EP (M): Hrvatska - Španjolska, prijenos
19:20 Košarka, EP (M) - studijska emisija nakon utakmice
19:40 Tom i Jerry, crtana serija
20:05 Glee (3), serija za mlade
20:49 Konzerva
20:52 Konzerva
21:00 Medeni mjesec u Las Vegasu, američki film
22:35 Braća i sestre (5), serija
23:20 Dva i pol muškarca
23:45 Završni udarac, serija
00:35 Retrovizor: Bez oduševljenja, molim!
01:05 Retrovizor: Monk
01:50 Noćni glazbeni program

07:00 Monsuno, crtana serija
07:25 Fun with Flupe
07:35 Štrumpfovi
08:30 Kako vrijeme prolazi, R
09:45 Djevojka imena Feriha, serija R
12:00 Sutkinja Maria Lopez
12:30 Ninja ratnici, serija R
13:00 Zauvijek susjedi, R
14:05 In magazin R
14:50 Ninja ratnici, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Djevojka imena Feriha
21:06 Djevojka imena Feriha, serija - nastavak
22:10 Večernje vijesti
22:30 Ružičasti Cadillac, film
00:45 Posjetitelji, serija
01:35 Sutkinja Maria Lopez
02:00 Muškarci ih vole glupe
02:45 Ezo TV, tarot show
03:45 Posjetitelji, serija R
04:30 Muškarci ih vole glupe, R
05:15 Dnevnik Nove TV R
06:05 Kraj programa

05.40 RTL Danas, (R)
06.20 Ekkluziv Tabloid, (R)
06.40 Krv nije voda, serija (R)
07.35 Ben 10: Ultimate Alien
08.00 Moji džepni ljubimci
08.20 Virus attack
08.55 Divlja ruža, telenovela
09.45 Obitelj Rey, telenovela
10.35 TV prodaja
10.50 Avenida Brasil, (R)
11.50 Miješani brak, serija
12.55 Osveta, serija (R)
13.55 Osveta, serija (R)
15.00 Heroji iz strasti, serija
16.00 Heroji iz strasti, serija
17.10 Krv nije voda, serija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Avenida Brasil, serija
20.00 Osveta, serija
21.00 Osveta, r serija
22.00 Sakrivene - TV premijera, film, triler
23.55 RTL Vijesti
00.15 Ljepotica i zvijer, film, romantična komedija (R)
02.15 Astro show, show
03.15 RTL Danas, (R)
03.55 Kraj programa

**ČETVRTAK
5.9.2013.**

06:10 Riječ i život (R)
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:01 Vijesti

07:06 Dobro jutro, Hrvatska
07:30 Vijesti
09:01 Kad srce zatreperi, telenovela
09:45 Vijesti iz kulture
09:53 Putovanja jednog gurmana, dokumentarna serija
10:21 Ne krivite psa, dokumentarna serija (R)
11:12 Zavolite svoj dom (1), dokumentarna serija (R)
12:00 Dnevnik 1
12:35 Nasljednica s Vendavala
13:25 Dr. Oz (3), talk-show (R)
14:05 Jelovnici izgubljenog vremena:
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Skok prema slobodi, američki film
16:25 Domaći dokumentarni film
17:00 Vijesti
18:15 Heartland (3), serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:05 Humoriistična serija
20:40 Turistička klasa
21:10 Kratki susreti
21:40 Downton Abbey (3), serija
22:45 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:25 Kurir, američki film
00:55 Skok prema slobodi, američki film
02:25 Braća i sestre (5), serija
03:10 Dr. Oz (3), talk-show (R)
03:50 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:05 Reprizni program

05:25 8. kat, talk-show (R)

06:10 Najava programa
06:15 Nasljednica s Vendavala, telenovela
07:00 Mala TV
07:30 Grčka mitologija
07:55 Teletubbies
08:20 Papreni detektivi 3, serija za djecu
08:45 Život s Derekom (1), serija za djecu
09:10 Vrtovi svijeta (1), dokumentarna serija (R)
09:55 Dolina sunca, serija
10:35 Globalno sijelo (R)
11:05 ni DA ni NE (R)
11:55 Sportske igre mladih
12:10 Šaptač psima (5), dokumentarna serija
13:00 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
13:45 Degraši 7, serija za mlade
14:10 Košarka, EP (M), studijska emisija uoči utakmice
14:20 Košarka, EP (M): Hrvatska - Gruzija, prijenos
16:10 Košarka, EP (M) - studijska emisija nakon utakmice
16:35 8. kat, talk-show
17:25 Dolina sunca, serija
18:10 City folk 2013: Ljubljana
18:35 Hi, jesi online?, dokumentarni film
18:55 Mistični Tibet: Sakaja
19:05 Kriške sira (5),

dokumentarna serija
19:30 Tom i Jerry, crtana serija
20:00 Glee (3), serija za mlade
20:50 Konzerva
20:53 Konzerva
21:00 Terminator, američki film
22:45 Braća i sestre (5), serija
23:30 Pa to je fantastično, humoristična serija
00:00 Završni udarac, serija
00:50 Retrovizor: Uvijek je sunčano u Philadelphiji, humoristična serija
01:10 Retrovizor: Monk, serija
01:55 Noćni glazbeni program

07:05 In magazin R
07:30 Monsuno, crtana serija
07:55 Fun with Flupe
08:05 Štrumpfovi
08:30 TV izlog
08:45 Kako vrijeme prolazi, R
09:45 TV izlog
10:00 Djevojka imena Feriha
12:00 Sutkinja Maria Lopez
12:30 Ninja ratnici, serija R
13:00 Zauvijek susjedi, R
14:05 In magazin R
14:50 Ninja ratnici, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Djevojka imena Feriha
21:06 Djevojka imena Feriha, serija - nastavak
22:05 Provjereno
23:10 Večernje vijesti
23:30 Nedokazana krivnja,

igrani film
01:45 Posjetitelji, serija
02:30 Sutkinja Maria Lopez, serija R
02:55 Muškarci ih vole glupe
03:40 Ezo TV, tarot show
04:50 Posjetitelji, serija R
05:25 Dnevnik Nove TV R
06:15 Kraj programa

05.40 RTL Danas, (R)
06.20 Ekkluziv Tabloid, (R)
06.40 Krv nije voda, serija (R)
07.35 Ben 10: Ultimate Alien
08.00 Moji džepni ljubimci
08.20 Virus attack
08.40 TV prodaja
08.55 Divlja ruža, telenovela
09.45 Obitelj Rey, telenovela
10.35 TV prodaja
10.50 Avenida Brasil, (R)
11.50 Miješani brak, serija
12.40 TV prodaja
12.55 Osveta, serija (R)
13.55 Osveta, serija (R)
15.00 Heroji iz strasti, serija
16.00 Heroji iz strasti, serija
17.10 Krv nije voda, serija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Avenida Brasil, serija
20.00 Osveta, serija
21.00 Osveta, serija
22.20 CSI, serija
23.00 CSI, serija
23.55 RTL Vijesti
00.15 CSI, serija
01.10 Astro show
02.10 Sakrivene, film, triler (R)
04.00 RTL Danas, (R)
04.35 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • Popularne melodije - zabavna glazba (ponedjeljkom) • Na valovima hrvatske glazbene tradicije - narodna glazba (utorokom) • Veliki majstori glazbe - ozbiljna glazba (srijedom) • Rock vremeplov (četvrtkom) • Minute za jazz (petkom)

19,30 - 20,00

• Europski magazin - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • Kulturna povijest (utorokom) • Znanjem do zdravlja (srijedom) • Razmišljanje dopušteno (četvrtkom) • Tjedni vodič (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorokom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

GORAN KARAN, PJEVAČ

**Popularni hrvatski glazbenik
za naše čitatelje opisuje
svoju strast prema specifičnoj
igri u moru**

Razgovarao: Dražen Prčić

Majstor pjesme i picigina

Za one koji nikada nisu čuli za picigin ovo je izvanredna prilika da nauče nešto o morskoj igri za veliki broj Splitsana, igri koja ne poznaje godine i životne statuse svojih igrača. Specijalni tumač pravila i promotor picigina je popularni hrvatski pjevač *Goran Karan*, koji svaki slobodan trenutak u svom Splitu koristi za izlazak na plažu Bačvice i nadmetanje sa svojim prijateljima, dugogodišnjim majstorima akrobacija za malom lopticom. Zanimljivo, baš sutra na proslavi Dana Subotice, upravo će kao glavni gost nastupiti Goran Karan, pa je ovaj razgovor vođen u plićaku glasovite splitske plaže svojevrsna najava njegova gostovanja na sjeveru Bačke.

»Picigin sam počeo igrati s jedno osam godina, kada sam počeo češće dolaziti na Bačvice i to moje bavljenje ovom igrom u morskom plićaku, uz određene stanke zbog posla i odsutnosti, traje sve do danas. Prije pet godina sam počeo redovito dolaziti i to je za mene, kako je rekao naš

profesor *Verčić*, najveće lječilište otvorenoga tipa, na koje mu se izbacuju svi stresovi i traume suvremenog načina življenja«, nekoliko minuta prije početka nove partije započeo je priču o piciginu Goran Karan.

IGRA A NE SPORT

Na moje laičko pitanje kako bi nama Vojvođanima pojasnio i približio picigin, popularni pjevač je odmah istaknuo:

»Odmah moram kazati kako picigin nije sport nego igra, u kojoj istovremeno sudjeluje pet osoba, neovisno o spolu i starosti, koje se pokušavaju što više puta dodavati lopticom, napravljenom od oguljene i obrušene teniske loptice. Poanta igre ogleda se u načinu dodavanja i glavnoj finesi dodavanja koje sadrži mnogo atraktivnosti u akrobacijama igrača koji se bacaju u plitkoj vodi nastojeći održati lopticu u zraku. Idealna dubina mora je tek nešto iznad gležnja, samo u ovakvoj minimalnoj dubini se mora znati padati, za što je potrebno određeno iskustvo

kroz godine igre, jer u suprotnom može doći i do ozbiljnijih ozljeda ruku, nogu, leđa i ostalih dijelova tijela. No, najljepša stvar u piciginu je okolnost kako nema rezultata, niti brojanja, nego svi sudionici daju maksimum od sebe, nastojeći što bolje igrati i čuvati lopticu što dulje u zraku. Zbog toga volim picigin i igrajući ga, uz naravno maksimalnu požrtvovanost i bacanje za svaku lopticu, pokrивam sve svoje potrebe za igranjem jer sam u sebi još uvijek jedno veliko dijete.«

SEZONA BEZ LIMITA

Opće je poznato kako se picigin igra gotovo tijekom cijele godine, bez obzira na vremenske uvjete i vanjsku temperaturu. Zanimalo nas je igra li ga i Goran izvan ljetne sezone.

»U biti picigin se igra bez prestanka, znao sam ga igrati i za Božić i za Novu godinu, a sjećam se jedne zgode kada je vani bilo baš prohladno, pa je jedan od igrača na upit dobro utopljenog prolaznika

je li hladno, lakonski odgovorio: Pa nije ni hladno, ni vruće, ali više nije vruće nego što nije hladno! Eto, takvi su vam piciginaši... More je tada bilo negdje maskimalno 12 stupnjeva, vani nešto toplije, a znam da su neki igrali i kada je prošle godine bio onaj snijeg u Splitu. To vam je tako, kada se dobro zagriješ više niti ne osjetiš hladnoću, picigin te jednostavno ponese. Baš kao što je sada za loptom ponio našeg *Ćiru*, koji vjerovali ili ne ima pune 82 godine i baca se kao mladić za svaku lopticu«, nasmijao se Karan, pokazujući na legendarnog veterana s Bačvice.

DOBAR IGRAČ

Na koncu zamolili smo našeg ekskluzivnog promotora da stručno objasni što čini dobrog igrača picigina.

»Spretnost, požrtvovnost, brzina, okretnost, ali i osjećaj za malo vica u igri i oko nje, jer bez toga nema niti prave i zabavne igre. Mi se svi ovdje pretvorimo u djecu, zaboravljajući na sve životne okolnosti i činjenice izvan igre, uživajući u piciginu. Jer ovdje nas ima svih profesija, svih starosnih uzrasta, ali sve to nije niti najmanje važno. Jedino je važno uživati i dobro se zabaviti«, konstatirao je popularni pjevač Goran Karan i pojurio u more na svoju redovitu partiju picigina, dobacivši:

»Vidimo se u Subotici 31. kolovoza!«

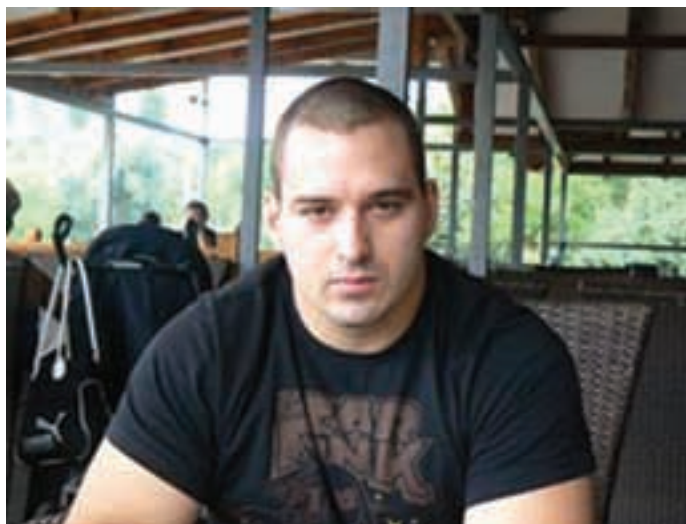
Majstori picigina

Poznati splitski novinar pokojni *Ćićo Senjanović* bio je veliki igrač, kao što su i tri njegova sina, potom *Paun*, *Ćiro* i još nekoliko igrača koji su zbilja veliki majstori.

DAVOR PETRIK USPJEŠAN U BENCH PRESSU

Cilj – titula prvaka Hrvatske

**Bio je i seniorski
prvak Srbije u kategoriji
natjecatelja do
90 kilograma,
kada je s 88 kilograma
podigao 162,5
kilograma i tih
162,5 kilograma
najbolji su
Davorov rezultat**

»Ja na natjecanjima ne jurim medalju već što bolji rezultat, a medalje već dođu same«, kaže Davor.

PROBLEMI

Jedan od razloga što Davor svoju sportsku karijeru želi nastaviti u Hrvatskoj je i bolji status tog sporta u Hrvatskoj nego u Srbiji.

Naš sugovornik kao problem ističe to što u Srbiji ne postoji jedinstven savez, za razliku od Mađarske ili Hrvatske. »Hrvatski savez osnovan je 2010. godine, a u Srbiji 1992. godine. Njihove sportaše poslije natjecanja u Slovačkoj primio je predsjednik Josipović. U Srbiji je sasvim dugačija priča. Postoji nekoliko saveza i sve je samo interes tko će više novca uzeti. Recimo, mi smo prošle godine nastupali za savez čije je sjedište u Knjaževcu i oni nam nisu dopustili da izađemo na natjecanje u Hrvatskoj, a uvjet je bio – ili ćete doći kod nas u Knjaževac ili ne možete nigdje drugdje natjecati se. Pri tome oni sudjeluju samo na natjecanjima koja se organiziraju na jugu Srbije. Mi smo pokušali lane napraviti jedan savez unutar Vojvodine, ali je od toga nastao jako velik problem i čak su nam prijetili suspenzijom«, priča Davor.

Drugi problem je i što za ovaj sport u Somboru nema financijske potpore Sporskog saveza Grada Sombora. Kako kaže Davor, u Viroviticu su otputovali zahvaljujući privatnim donacijama.

Zlata Vasiljević

Davor Petrik iz Sombora, član bodibilding kluba ABBA, aktivno trenira bench press, natječe se deset godina, a značajne rezultate ovaj dvadesetpetogodišnjak postiže od 2008. godine. Među njegovim uspjesima su titule juniorskog i seniorskog prvaka Srbije. Želja mu je da se uskoro natječe kao član hrvatskog saveza i reprezentacije. Dovoljno povoda za razgovor s njim.

U svoje najveće uspjehe Davor ubraja titulu juniorskog i seniorskog prvaka Srbije. Sve se to dogodilo u jednoj godini. Te 2010. godine je s 82,5 kilograma digao 145 kilograma. Bio je i seniorski prvak Srbije u kategoriji natjecatelja do 90 kilograma, kada je s 88 kilograma podigao 162,5 kilograma i tih 162,5 kilograma najbolji su Davorov rezultat. Želja mu je da sljedeće godine u svojoj kategoriji do 90 kilograma digne 170 kilograma. »To mi je cilj i poslije toga mogu u mirovinu«, u šali kaže ovaj sportaš.

Na početku razgovora Davora smo zamolili da nama

neupućenima pojasni što je to bench press. Odgovara da je to sport nastao od klasičnog dizanja utega. »Za dizanje utega potrebne su dvorane koje mnogi gradovi nemaju, a za bavljenje ovim sportom dovoljne su i teretane. Danas je ovaj sport masovniji od dizanja utega, postoji svjetska federacija, ali još nije priznat kao olimpijski sport. Kod dizanja utega utege se dižu s poda, dok kod bench pressa utege stoje na klupi i dižu se iz ležećeg stava s klupe, što je mnogo teže. Na komadu start utega se spuštaju na grudi, sačeka se dvije sekunde i onda se gura gore i na znak sudije vraća«, priča Davor i dodaje kako natjecatelji u ovom sportu značajnije rezultate mogu očekivati tek poslije 20. godine, jer su tek onda dovoljno jaki i mogu napredovati kao natjecatelji.

USPJEH U VIROVITICI

Razgovor smo dogovorili neposredno poslije njegova povratka s natjecanja u Viroviticu na Otvorenom kupu Hrvatske na kome je Davor

bio drugi. I on i prvoplasirani natjecatelj digli su po 162 kilograma, ali je presudila kilaža. »Ja sam to natjecanje iskoristio i za razgovore s predstavnicima hrvatskog saveza, jer sam predao zahtjev za hrvatsko državljanstvo kako bih idućeg proljeća mogao nastupiti na prvenstvu Hrvatske u Vukovaru. Nadam sam se da ću moći Hrvatsku predstavljati već na Europskom prvenstvu u rujnu u Mađarskoj. U Viroviticu sam prošao kvalifikacije, ali kako još nemam hrvatsko državljanstvo tražili potvrdu da sam predao zahtjev za hrvatska dokumenta, ali taj dokument nisam uspio dobiti, tako da će ovo europsko natjecanje proći bez mene«, priča nam Davor.

Na pitanje o daljnjim planovima Davor nam odgovara kako mu je želja da već sljedeće godine bude prvak Hrvatske u kategoriji do 90 kilograma. Prvo značajno natjecanje koje ga čeka je prvenstvo Hrvatske. Bit će to već na proljeće i Davor se nada da će već tada biti među troje najboljih natjecatelja.

POGLED S TRIBINA

Korak do sna

Nakon šokantnog domaćeg poraza protiv Austrije (0-2) u prvom susretu play offa za plasman u Ligu prvaka, Dinamo je zaigrao odlično u bečkom revanšu i nakon 70 minuta imao željeni rezultat (3-1) koji ga je vodio među 32 najbolje momčadi Europe. I tada je stao. Točnije, v.d. trenerski dvojac Zoran Mamić i Damir Krznar odlučili su se čuvati rezultat i načinjenim izmjenama posve otupili napadačku oštricu koja je mogla zabiti još jedan gol i riješiti cijelu stvar. Ali, dvojica nekadašnjih obrambenih igrača odlučila su se braniti i deset minuta kasnije, iz jedne posve nevezane akcije austrijski je prvak zabio još jedan pogodak i učinio povijesni uspjeh. Plasman u Ligu prvaka i euro elitu za sezonu 2013.-14. je izostao. Dinamo, koji je objektivno bio bolji i zaslužio je više od pirove pobjede (3-2), može samo žaliti za propuštenom prilikom i velikim financijskim kolačom (10 milijuna eura) od UEFA. Ostaje utješno natjecanje u Ligi Europe, gdje je novac mnogo, mnogo manji.

No, u svakom zlu mora biti i nečega dobrog. Ova momčad Dinama zrela je za napraviti nešto što nije drugim sastavima uspijevalo desetljećima. Dočekati proljeće u Europi. Na dan kada budete čitali ove redove bit će poznati i protivnici modrih u jednoj od skupina Lige Europe, pa će i sve biti mnogo jasnije. Novac je manji, ali su i protivnici slabiji. Pa neka utjeha bude europsko proljeće.

Evo novog sna...

D. P.

NOGOMET

Proboj Rijeke

ZAGREB – Gostujućom pobjedom protiv Hrvatskog dragovaljca (2-0), Rijeka je stigla na diobu drugog mjesta, dok je Dinamo slavljem u Koprivnici protiv Slavena (3-1) učvrstio svoju lidersku poziciju.

Ostali rezultati 7. kola: Istra 1961 – Hajduk 1:0, Lokomotiva – Zadar 2:0, Split – Osijek 4:0

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA SOMBOR – APATIN – ODŽACI – KULA

Nemoć Sonćana

SONTA – Iako pojačana nekolicinom nogometaša iz Apatina, u prvom ovosezonskom nastupu pred svojom publikom ekipa sonćanskog Dinama predstavila se u vrlo blijedom izdanju. Protiv OFK Šikara iz Sombora zabilježen je neočekivan poraz od 0 – 2 (0 – 1). Nogometaši plavih djelovali su poput raštimanog orkestra. Napadalo se jalovo, bezidejno, rijetki udarci završavali su van okvira protivničkih vrata, ili su bili lak plijen

vrataru, a obrana je pravila neshvatljive greške. Tako je došlo i do prvog zgoditka u mreži Sonćana. U 21. minuti gosti su nakon neuspjelog boksanja jedne ne tako opasne lopte od strane nove vratarske akvizicije Dinama loptu ubacili u mrežu domaćina za prednost od 1 - 0. U nastavku igre plavi su drastično pali u tempu, trčanje se svelo na minimum, a situacije koje su mirisale na opasnost po vrata Somboraca pokazale su kako Dinamo jednostavno nema igrača koji je u stanju zabiti zgoditak. Na to se nadovezala gruba greška jednoga od najiskusnijih obrambenih igrača, nakon koje su gosti postigli zgoditak za konačnih 0 – 2. U nedjelju slijedi teško gostovanje u Bačkom Monoštoru.

I. A.

TENIS

XLIV. memorijal Gavro Čović

PALIĆ – Ovoga je tjedna TK Palić 1878 domaćin XLIV. memorijala Gavro Čović, tradicionalnog teniskog turnira za igrače i igračice do 14 godina starosti. Najboljima u objema konkurencijama kao glavna nagrada pripast će bicikl.

VESLANJE

»Salašari somborski«
na maratonu Vukovar-Ilok

VUKOVAR – Veslačka ekipa »Salašari somborski« HKUD-a Vladimir Nazor sudjelovala je u nedjelju 25. kolovoza na 2. maratonu Vukovar - Ilok. Veslalo se 36 kilometara Dunavom. Sudjelovalo je devet ekipa, a »Salašari somborski« osvojili su treće mjesto. Loše vrijeme s velikim valovima na Dunavu bilo je veliki problem za sve natjecatelje. Organizator maratona je Udruga »Dunavska čikla« iz Iloka.

Z. V.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Izdajem jednosobni namješten stan, blizu Ekonomskog fakulteta, telefon, CATV, interfon, TA peć, priključak na ADSL. Tel.: 064 - 3285657.

Prodajem veću termoizolovanu kompletno završenu tehnički primljenu katnicu (13 x 11) sa suterenom, CG i svim infrastrukturnim priključcima (voda, kanalizacija, telefon, internet, gas) u centru Sombora. Tel.: 025-449-220; 064-280-84-32.

Prodajem traktor Torpedo tip TD 4506 izdanje 1979 god. Registriran, izvršena generalna popravka i u odličnom je stanju. Tel.: 061-1621820.

Prodajem sajle raznih dužina i debljina u Novom Sadu. Tel.: 063 8291-264.

Subotica - Centar, izdaje se poslovni prostor 96 m² - 4 prostorije pogodan za urede, predstavništva, agencije. Tel.: 024 529-745; 063 518-218.

Izrađujem hrastove čamce, 3 do 6 metara dužine i jasenova vesla. Prijevoz po dogovoru. Petar Okrugić, Morović Tel.: 064-3467056 www.okrugic-camci.co.rs

Prodajem Singer šivači stroj star preko 100 godina. Malo korišten, sačuvan s original papirima, za 100 eura. Tel.: 572-875; 0638838747; 0690094246;

Primila bih na dvorbu, spremanje ili druge kućne poslove. Tel.: 065/531-99-28.

Iznajmljivanje čokoladne fontane za rođendane, vjenčanja i razne druge prigode. Tel.: 069/524-7860.

Crikvenica - izdajem apartmane blizu mora. Tel.: +385 51 241-053.

Prodajem Renault CLIO 1,2 crvene boje, 3 vrata, decembar 2011, prešao 4500 km. Tel.: 063/516-300.

Prodajem kozje mlijeko i sireve u Subotici. Tel.: 064 2380088.

Prodajem vijetnamske svinje i švicarske patuljaste koze. Tel.: 064 2380088.

Nudim uslužno kuhanje domaćeg sapuna, sirovina osigurana. 50 posto gotovog sapuna nudim osobi koja poznaje tehnologiju. Tel.: 069 2887213.

Prodajem stan u Zagrebu - Gajnice, 52,80m² + ostava u podrumu. Stan ima 2 sobe, kuhinju, kupaoću, wc, predsoblje, terasu. Neposredna blizina vrtića, škole, ambulante, tržnice i ostalih sadržaja. Tel.: 064-3690680.

Izrađujem po narudžbi ručno šivene tradicionalne ženske bunjevačke, šokačke, mađarske i bizovačke papuče. Tel.: 064 0543720.

Povoljno dekoriranje dvorana za vjenčanja i rođendane, izrada perlica za zvanice, poklon korpe i dekorativno pakiranje darova. Tel.: 064 0543720.

Prodajem ulični dio obiteljske kuće. U jednom dijelu potrebna adaptacija. Postoji struja, voda, kanalizacija, kablovska. U najljepšem je dijelu Kertvaroša. Cijena 40.000 eura. Tel.: 024 572-875, 063 8838747, 069 0094246.

Prodajem salaš i 2 jutra zemlje kod željezničke stanice Ljutovo, Mažuranićeva 21. Tel.: 061 2358099.

Prodajem brašno TIP 500, TIP 400 meko i oštro od 1, 5, 25 kg. Tel.: 024562-415 ili 064 2779948.

Prodajem slamu - žitnu i zobnu s njive, i čutke. Tel.: 532-570 ili 060 0532570.

Crikvenica, izdajem apartmane blizu mora. Tel.: 385 51 241053.

Mijenjam 2 jutra zemlje i salaš u Ljutovu za garsonjeru u Subotici. Tel.: 061 2358099.

Prodajem brašno T-500 krušno, T- 400, čisto i T- 400 oštro. Po narudžbi pečem domaći kruh. Tel.: 024 562-415 ili 064 2779948.

Prodajem bojler 10 litara, aspirator i električnu biciklu malu. Tel.: 024 562-415 ili 064 2779948.

Prodajem kuću-vikendicu na obali jezera Palić. Tel.: 062 8687964.

U centru se izdaje lijep poslovni ured od 35 m² - dvije prostorije s parkingom, na tihom i mirnom mjestu. Cijena 100 eura. Tel.: 064 9738601

Prodajem kuću u Gornjem Tavankutu, 120 m², sendvič zid, etažno grijanje s okućnicom, Tel.: 061 1478823

Prodajem noviju kuću iza Dudove šume, trosobnu s dvorištem, dodatnim prostorijama i garažom. Cijena po dogovoru. Tel.: 064 2525946

Prodajem zemlju 5,62 ha od 2 parcele (cca 10 jutara), Šupljak (ko Palić), 3 km iza stare škole, produžetak senčanske ljetnje ceste, uz kanal. Cijena: 63.000 eura. Tel.: 061 2724822 i 063 1648043.

Hrvatska likovna udruga »CroArt« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hrcka)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизacija
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: ZAČETAK NOVOGA ŽIVOTA

Život se slavi i prije rođenja

U vremenu kada vlada bijela kuga, u dobu kada je zbog utjecaja suvremene civilizacije sve teže začeti dijete, trudnoća postaje veliki dar. Na nedavnoj svetomisi za trudnice održanoj u crkvi svetog Roka, molilo se protiv pobačaja i za spas nerođenih. Ujedno su trudnice dobile blagoslov, kako bi ih providnost štitila od zla i podržala u njihovoj nakani da čuvaju i podare život. Među parovima koji s ljubavlju očekuju rođenje djeteta, koji skrbe za nerođenu bebu u majčinom stomaku, koji radosno osluškuju otkucaje malog srca ispod majčinog, bili su i *Marinko* i *Marina Kujundžić*.

Marinko je poznat risar, višegodišnji pobjednik natjecanja risara Dužijance, dok je Marina, rođena Matković, također poznata po angažmanu u hrvatskoj zajednici. Na dan Svetog Roka došli su pomoliti se za zdravlje svog nerođenog djeteta i da Božji blagoslov štiti njihovu obitelj. Rado se prisjećaju trenutka kada su saznali radosnu vijest o blaženom stanju:

»Kada sam saznala da sam trudna, bila

sam jako radosna. Naša je velika želja bila da postanemo roditelji, Bog nam je uslišio tu molitvu i začela sam. Željno iščekujemo rođenje bebe, polako se pripremamo za taj događaj. Puno se molimo kako za nju, tako i za nas da budemo dobri roditelji«, kaže Marina.

Što se Marinka tiče, kako doznajemo, i on je bio vrlo uzbuđen kada je čuo vijest o trudnoći i začecu. I ranije se radosno družio sa svom djecom na koju je nailazio i koja su ga odlično prihvaćala. Marina kaže da on već zna kako uspostaviti prijateljstvo s djecom, tako da je spreman i podijeliti radost sa svojim djetetom, nevažno bilo ono djevojčica ili dječak.

Već drugi put u ovoj našoj rubrici, koja je najpoznatija po čestitanju rođenja djeteta i sklapanju braka, donosimo svjedočanstvo o trudnoći, jer život ne nastaje porođajem, život je nastao mnogo ranije i zaslužuje da ga slavimo od njegova početka.

Nikola Perušić

IZ IVKOVIĆ ŠORA Bunaričko proštenje

Piše: Branko Ivković

Faljnjs čeljadi, jevo ja niki skupijo malo vrmena od posla da vam napišem koju rič, ko velim da vam ispričavam šta mi se trevalo ovi dana. Zna da je u nedilju bilo Bunaričko proštenje, to je najveće proštenje u okolini naše lipe varoši, mene je još kadgod majka vodila, pa ko velim dedara mu red je da i ja odem malkoc med svit. Opro sam lipo i namazo biciglu kenjačom, pa odaleg priko Rvatskog Majura nuz prugu na Šandor, pa pored Čvorkove bare stigo ja na Bunarić, a tamo svita koliko ti Bog oće. Svi krenili molit se Gospi da bar ona pomogne kad ovi na vlasti neće, a ona cigurno sirota nemož dat odvida od toliko molbi. Ne dadu ni svudan proć, jedan rendir će: »Odak gospodine ne mož dalje s vozilom«, a ja njemu: »Ta idi čovče u andraka ta nevidiš da to nije vozilo već moja stara bicigla«, on se još niki i rasrdijo pa bisno na me: »Reko sam da se ovuda nemož vozit.« Šta ćeš, nemož se s njima istiravat, ja lipo zametnijo moju biciglu na rame i prošo, siroma nije ni skonto šta da mi kaže, vidi ne tiram pa me puštijo. Ta di ću ostavit biciglu na vidilu, ovi što zaustavljaju i otimadu buđelare i telefone samo motre. Svi su se skupili na naš Bunarić kugod da su svi do jednog katolici i to veći od pape, a u stvari vrebaje šta ćedu maknit.

Prošo sam ja jedared kako netriba baš na Bunariću – došo ja lipo, pomolijo se Gospi i oćo da operem noge i zagrabim vode. Kako sam se sagnijo, a jedna kuma mene za buđelar u fardžepu, al ja sam ondak bijo mlađi pa sam je zgrabijo za nidra i plenijo tako da je tri dana sama sebi divanila faljnjs. Al sad oćeš

kera mačkinog, sad nesmiš ti lopurdu ni uvridit a kamoli plenit, njega zvedu gospodinom, ima građanska prava, mož radit šta oće i di oće, a ovi iz socijalnog se još uvride što njim mi obični ljudi vridamo klijentelu, a oni narokali po deset dice, dica kradu, dobijadu socijalnu pomoć, dičiji dodatak, jeptinu lektriku i ogriv, a mi nek radimo za dvajst iljada i izdržavamo ove trutove. Dokleg će to ić čeljadi ja ne znam, al sam bome naoštijo sikiricu i metijo je nuz dovratka, a i više se od brice ne razdvajam bome. Svaka čast svakim, al ja više niki ne virujem nikim, lipo je moj dida kazo: »Čuvaj se dok te Bog čuva, a tribaš mu i ti malkoc pomoć, nemož te on sačuvat sam.«

Kažete šta sam se taki uzjogunijo, ta kako i ne bi, niki dan čitam u novini da kečadu dicu i primlačivadu na sokaku, e tog bome kadgod nije bilo i nika ko mi lipče bilo kad smo bili drugovi neg sad kad smo nika gospoda. Ta izeš gospodina kad nema ni za lemoziju, a kamol za špricer pod šatrom. No bilo kako bilo ja lipo opro noge, pomolijo se Gospi, valjda još nije digla ruke od mene, pa lipo na moju biciglu i natrag opet priko Čvorkove bare i pačirskom prugom natrag pa u moj lipi Ivković šor. Tu se još uvik držimo složno i komšijski kako Bog zapovida, proće i ovo nesrično vrime pa će opet bit reda, a i ovi što ovo određivadu triba da svate da ničija svića nije gorila dovika, pa neće ni njeva. Ajd zbogom čeljadi, idem užnat, valjda nije privrnut tanjir. Vaš Branko iz Ivković šora.

Bać-Iva jedva dočeko nedilju. Ve godine njegova u fabrike radila sve subote, pa ji jedino nediljom ne budi veker. A baš jim lipo probudit se kad jim dojde, pa se onda još malo protezat i još košta pod dunjom. Potli se lipo digo, umijo se na bunaru, uzo pundelar i ošo u dućan donet, ko i uvik nediljom, tri kruva. Natrag je došo svaj narogušit. Ščim je unišo u gank oma je šljoknijo mačka i izdaleka se izdero na Taksu. Vidla njegova koliko je sati, pa oma ošla metnit kafu, veli da ga makar malo odobrovo-lji. A znade i da će se izduvat dok ne bude gotova. Ošo je prvo u vojatac, izdunijo jedan fićok dudovače, prvač je speko, pa unišo u kujnu i trisnijo ceger nastal. »Ta šta ti je, čoveče božji odjedamput, ošo si baš dobre volje, a natrag došo jidovan ko kvočka Kalajčeva?«, pita njegova dok je zakuvavala kafu. On je samo jako dunijo krož nos i u sebe opcovo. »Eto, kako ne bi bijo jidovan? Kruv u dućanu više ni trizdevet dinara, neg četrdestri. A i na televizije rekli da će mu se spuščat cina, spuščali je i selcki pekari, a vi odjedamput deset posto digli«, veli bać-Iva i srkne kafu. Brzo je skočijo, ošo u gank i jako otpljunijo. Naki jidovan, srknijo je oma ščim je njegova naljala i metnila nastal. Sve mu jezik buči. »Ta lipo sam ti rekla da će kruv otoga što donese sa strane bit taki jeftin samo dok ne navuče kupce, pa će ga onda oma dignit. Ne bojim se ja za nji, svi se znadu dobro isapit. Vada si već zabardo, svake godine u vo doba, ako poskupi žito, poskupi i kruv. Ako žito pojeftini, poskupi kruv, jel je poskupila struja. Ako ne poskupu ni struja ni žito, digne se nafta, pa opet poskupi kruv. Uvik oni ništa najdu. Ako ništa drugo, makar se digne evro, pa opet poskupi kruv. I tako dok se sve izreda, dojće i godina kaće ope paorima bolje platit žito i eto pekarma nova radost«, divani njegova ko navučena. »E, dobro što ne pravu kruv od kukuruza, soje i cuncukreta. Eno divanu da ništa otoga neće urodit kako triba, a paorima će se platit polak manje neg lane. Sad pekari ne bi marili i zoto dignit kruv«, filtozira bać-Iva i polako srče sad već mlaku kafu. A jezik još buči. Njegova se ništa snuždila i teško izdanila. »Znadeš, juče nam rekli da će nam ve nadnice što smo tribali dobit prošloga miseca bit istom odnedilje, al ne čitave, nema gazda dosta novaca. Kaže da nje-mu njegovi kupci nisu platili što jim prodo, pa ne može ni on nama dat tolike novce. Ne znam, samo, kako ćemo ispratit cure u škole, vad neće otit brež dinara u varoš?«, pita se njegova sva u brige. Sijo je bliže njoje i pogladijo je po kike. »Ta neka se brinit, ostavijo sam ja na stranu nikaku crkavicu, neće jim ništa falit. Podiliću malo jedne, malo druge, imaćedu dosta dok prvi put ne dojdu doma. Dotle će nam već prašci bit za prodat, Bogu fala, ko panjutki su. Lipo će pritisnit kile. A potli će na red dojt i bikica i on je nako dosta temeljan. Pa i mlada kravica nam je već više od polak stelna, a eto će i Šara još malo tražit. A znadeš da se ona skoro uvik odvojči. Potli će dojt na red novi prašci i eto, za cure će bit, a nama dosta i no malo što nam ostane. A još ako Bog da da dobijete nadnice zona dva miseca što vam ostala dužna stara gazdarica, pa onda ve što će vam ostat dužan novi gazda, ih, di će nam bit kraj?«, divani bać-Iva, a ositi da mu je ona zagmurila glavu u prsa i da mu je tamo di su je oči košulja mokra. I on je otriso oči dlanom i jako teško izdanijo.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

Kafka:

Počni s onim što je istinito, a neprihvatljivo.

Larosfuko:

Mi smo lijeni više duhom nego tijelom.

Long:

Čovjek pamti ako hoće, a zaboravlja ako može.

FOTO KUTAK

Maćak rajčica!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU
NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

KVIZ

Jakov Gotovac

Koje je godine i gdje rođen hrvatski dirigent i skladatelj Jakov Gotovac?

Kako se zove njegov prvi opus?

Što je utemeljilo ovo njegovo djelo?

Na čemu je Gotovac zasnivao svoja kasnija djela?

Kako se zovu neki od njegovih najpoznatijih glazbenih uradaka?

Po kojoj je operi najpoznatiji širem auditoriju?

Na koliko jezika je prevedena ova opera?

Kada je i gdje umro Jakov Gotovac?

Rođen je 11. listopada 1895. godine u Splitu.
Dva skerca za mješoviti zbor na narodne tekstove.
Put nacionalnog glazbenog realizma.
Folklor i mediteransku raspejvanost.
Koleđa, Simfonijsko kolo, Dubravka, Morana.
Ero s onoga svijeta.
Devet.
Umro je 16. listopada 1982. godine u Zagrebu.

VIGEV

Došao Petar u ured za zapošljavanje:

- Što ste po zanimanju? - Upita službenica na šalteru.
- Pomoćni bagerist.
- Kakvo vam je to zanimanje?
- Ono što ne može bager, ja uradim lopatom.

Ulazi mladić u teretanu i upita trenera:

- Na koju bih spravu trebao da privučem pozornost žena?
- Na bankomat, evo tu je odmah na izlazu.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

-15% NA ŠKOLSKI ASORTIMAN
U SVIM KTC SUPER I
MINI MARKETIMA
akcija traje 30.8. - 9.9.2013.
ZA ARTIKLE KOJI SU NA AKCIJI I U LETKU POPUST NE VAŽI!

VIKEND AKCIJA U KTC-u

30.8. - 2.9.2013.

**365 ODLOŽENO
DANA PLAĆANJE!**

čekovima građana,
u jednakim mjesečnim
ratama, na cijeli asortiman

Kobasica konjska 1 kg

~~319.90 din~~
259.90 din

Paprika babura 1 kg

~~39.90 din~~
35.90 din

Jabuka Mucu 1kg

~~49.90 din~~
45.90 din

Tikvice 1kg

~~15.90 din~~
11.90 din

Breskva 1 kg

~~65.90 din~~
61.90 din

Sok Cockta 2litre

~~115.90 din~~
~~1 litra = 39.90 din~~
79.90 din

Pivo bezalkoholno Union 0,5litre

~~75.90 din~~
~~1 litra = 19.90 din~~
59.90 din

**SVAKOG UTORKA
-10%
POPUSTA SAMO ZA
NEZAPOSLENE, uz
potvrdu o
nezaposlenosti**

ДАН ГРАДА СУБОТИЦЕ • SZABADKA VÁROS NAPJA
DAN GRADA SUBOTICE • DAY OF THE CITY OF SUBOTICA

31. AVGUST
20:30

Perpetuum
Mobile

1. СЕПТЕМБАР
20:00

Суботичка
финармонија

31. KOLOVOZA
22:00

Goran
Karap

SZEPTEMBER 1.
21:30

Zoltán Erika

ГРАД СУБОТИЦА • SZABADKA VÁROS • GRAD SUBOTICA • CITY OF SUBOTICA